

«Զանգեզուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատ» ՓԲԸ

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններ

*2019 թվականի դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար
Մեկախ առաջնությունների եզրակացության հետ միասին*

Բովանդակություն

Անկախ աուդիտորական եզրակացություն

Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություն	1
Համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվություն	2
Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին համախմբված հաշվետվություն	3
Դրամական միջոցների հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվություն	4

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

1. Հիմնական գործունեության նկարագրություն	5
2. Հաշվետվությունների պատրաստման հիմունքները	5
3. Համախմբման հիմունքներ	7
4. Նշանակալի դատողություններ, գնահատումներ և ենթադրություններ	8
5. Տեղեկատվություն գործունեության ոլորտի վերաբերյալ	10
6. Հասույթ	11
7. Վաճառքի ինքնարժեք	11
8. Իրացման ծախսեր	12
9. Վարչական ծախսեր	12
10. Նվիրատվություններ սոցիալական ծրագրերին	13
11. Այլ ծախսեր և այլ եկամուտներ	13
12. Ֆինանսական եկամուտ և ֆինանսական ծախսեր	14
13. Աշխատակազմի գծով ծախսեր	14
14. Շահութահարկ	14
15. Հիմնական միջոցներ	18
16. Մակաբացման գործունեության ակտիվ	19
17. Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ներդրումներ և վաճառքի համար մատչելի ներդրումներ	19
18. Կանխավճարներ	20
19. Տրամադրված փոխառություններ	20
20. Պաշարներ	21
21. Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքեր	21
22. Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	23
23. Կապիտալ և պահուստներ	23
24. Թողարկված պարտատոմսեր	24
25. Վարկեր և փոխառություններ	24
26. Պահուստներ	26
27. Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ	27
28. Առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքեր	28
29. Վարձակալության պարտավորություններ	28
30. Պայմանագրային պարտավորություններ	28
31. Իրական արժեք և ռիսկերի կառավարում	31
32. Պայմանական պարտավորություններ	40
33. Գործառնական ռիսկեր	41
34. Կապակցված կողմեր	42
35. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության և բացահայտումների փոփոխություններ	45
36. Հաշվետու ժամանակաշրջանից հետո տեղի ունեցած իրադարձություններ	47
37. Հրապարակված, բայց դեռևս ուժի մեջ չմտած ստանդարտներ	48
38. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականությունների ամփոփ նկարագիրը	49

Անկախ աուդիտորական եզրակացություն

«Զանգեզուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատ փակ բաժնետիրական Խմբի Տնօրենների Խորհրդին և բաժնետերերին

Կարծիք

Մենք աուդիտի ենք ենթարկել «Զանգեզուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատ» ՓԲ Ընկերության և նրա դուստր ընկերության (այսուհետ՝ «Խումբ») համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները, որոնք ներառում են 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունը, նույն ամսաթվին ավարտված տարվա համապարփակ ֆինանսական արդյունքների, սեփական կապիտալում փոփոխությունների և դրամական միջոցների հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվությունները, ինչպես նաև համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրությունները՝ ներառյալ հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականությունների ամփոփ նկարագիրը:

Մեր կարծիքով, կից համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները բոլոր էական առումներով ճշմարիտ են ներկայացնում Խմբի համախմբված ֆինանսական վիճակը 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ, նույն ամսաթվին ավարտված տարվա համախմբված ֆինանսական արդյունքները և համախմբված դրամական միջոցների հոսքերը՝ համաձայն Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների (ՖՀՄՍ-ներ):

Կարծիքի հիմքեր

Մենք աուդիտն իրականացրել ենք Աուդիտի միջազգային ստանդարտներին (ԱՄՍ-ներ) համապատասխան: Այդ ստանդարտներից բխող մեր պատասխանատվությունը նկարագրված է այս եզրակացության «*Աուդիտորի պատասխանատվությունը համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի համար*» բաժնում:

Մենք անկախ ենք Խմբից՝ համաձայն Հաշվապահների էթիկայի միջազգային ստանդարտների խորհրդի կողմից հրապարակված *Պրոֆեսիոնալ հաշվապահի էթիկայի կանոնագրքի, ներառյալ Անկախության միջազգային ստանդարտները*, (ՀԷՄՄ կանոնագիրք), և պահպանել ենք էթիկայի այլ պահանջները՝ համաձայն ՀԷՄՄ կանոնների:

Մենք համոզված ենք, որ մեր կողմից ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցները բավարար և համապատասխան հիմք են հանդիսանում մեր կարծիքն արտահայտելու համար:

Աուդիտի առանցքային հարցեր

Աուդիտի առանցքային հարցերն այն հարցերն են, որոնք, մեր մասնագիտական դատողության համաձայն, առավել նշանակալի էին ընթացիկ ժամանակաշրջանի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի ընթացքում: Այդ հարցերը դիտարկվել են համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի համատեքստում՝ որպես մեկ ամբողջություն, և համախմբված հաշվետվությունների վերաբերյալ կարծիք ձևավորելու նպատակով: Մենք չենք տրամադրում առանձին կարծիք այդ հարցերի վերաբերյալ: Մեր նկարագրությունը, թե ինչպես է ստորև նշված յուրաքանչյուր հարցը դիտարկվել մեր աուդիտի ընթացքում, ներկայացված է այդ համատեքստում:

Մենք կատարել ենք մեր պարտականությունները, որոնք նկարագրված են «Աուդիտորի պատասխանատվությունը համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի համար» բաժնում, այդ թվում այդ հարցերի վերաբերյալ: Համապատասխանաբար, մեր աուդիտը ներառել է ընթացակարգերի իրականացում՝ մշակված ի պատասխան համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների էական խեղաթյուրման ռիսկի մեր գնահատմանը:

Մեր աուդիտորական ընթացակարգերի արդյունքները, այդ թվում ստորև ներկայացված հարցերը դիտարկելիս իրականացրած ընթացակարգերը, հիմք են հանդիսանում կից համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վերաբերյալ աուդիտորական կարծիք արտահայտելու համար:

Առանցքային դատողությունները

Մեր իրականացրած գործընթացները

Հասույթի ճանաչում, ներառյալ՝ կապակցված կողմերի հետ գործարքներ

Պղնձի, մոլիբդենի և ֆերոմոլիբդենի վաճառքից հասույթը եղել է մեր աուդիտի ամենաէական հարցերից մեկը: Մենք այդ ոլորտը դասել ենք ուշադրության կենտրոնում՝ պայմանավորված գործարքների մեծ ծավալով, որոնք ներառել են պայմանական գնանշմամբ պայմանագրեր ու հատուցման գումարի բարդ հաշվարկներ: Հասույթի չափը կախված է գնանշման ժամանակաշրջանի ընթացքում ապրանքների ապագա գների փոփոխությունից, ինչը դեկլարությունից պահանջում է կիրառել էական դատողություններ հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում պայմանական գները գնահատելիս:

Յուրաքանչյուր պայմանագրի համար դեկլարությունը որոշում է կատարման պարտավորություններն ու գործարքի գինը, և հասույթը ճանաչվում է կատարման պարտավորությունների բավարարմանը գույքընթաց: Ի լրումն, էական ծավալով վաճառքներ իրականացվել են կապակցված կողմերին:

Հասույթի և կապակցված կողմերի հետ գործարքների մասին տեղեկատվությունը ներկայացված է համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների 6, 30 և 34 ծանոթագրություններում:

Աուդիտի ընթացքում մենք իրականացրել ենք հետևյալ ընթացակարգերը.

- ▶ Մենք վերլուծել ենք հասույթի ճանաչմանն առնչվող հաշվապահական քաղաքականությունները,
- ▶ Մենք ուսումնասիրել ենք հաճախորդների հետ ընտրված պայմանագրեր՝ հասկանալու գործարքների պայմանները,
- ▶ Մենք իրականացրել ենք հասույթի ճանաչման գործընթացին առնչվող ներքին հսկողության արդյունավետության ստուգում,
- ▶ Հնտրանքի հիման վրա՝ մենք համեմատել ենք վաճառքի հաշիվ-ապրանքագրերում արտացոլված գործարքի մասին տեղեկատվությունը պայմանագրի պայմանների և ապրանքների գների հետ,
- ▶ Մենք գնորդներից ստացել ենք հաստատական նամակներ և համեմատել ենք գնորդների կողմից հաստատված վաճառքի ծավալները, տարվա հասույթը և տարեվերջի մնացորդները հաշվապահական գրանցումների հետ,
- ▶ Մենք վերահաշվարկել ենք պայմանական գնանշմանը ենթակա հասույթի գումարը,

Առանցքային դատողությունները

Մեր իրականացրած գործընթացները

- ▶ Անմիջապես տարեվերջից առաջ և տարեվերջից հետո տեղի ունեցած վաճառքի գործարքների համար մենք վերլուծել ենք, թե որ ժամանակաշրջանին է վերաբերում հասույթը,
- ▶ Մենք վերլուծել ենք կատարման պարտավորությունների բավարարումը և վաճառքների պայմանագրերով ճանաչված հասույթը,
- ▶ Մենք վերլուծել ենք կապակցված կողմերի հետ վաճառքի գործարքները և դրանց բացահայտումը համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների 34 ծանոթագրությունում,
- ▶ Մենք վերլուծել ենք հասույթի մասին տեղեկատվությունը՝ բացահայտված համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների 6 ծանոթագրությունում:

Պաշարների արժեքի իջեցումը մինչև ԻԶԱ գումարժեք (ԻԶԱ)

Մենք պաշարների արժեքի իջեցումը մինչև ԻԶԱ դասել ենք որպես մեր աուդիտի ամենաեական հարցերից մեկը՝ պայմանավորված Խմբի ղեկավարության կողմից դանդաղ շարժ ունեցող ու հնացած պաշարների հայտնաբերման և պաշարների արժեքի՝ մինչև ԻԶԱ իջեցման գնահատմանը ուղղված էական դատողությունների կիրառմամբ: Այդպիսի դատողությունները ներառում են ղեկավարության սպասումները գործունեության համար անհրաժեշտ պաշարների և վաճառքի համար մատչելի պաշարների վերաբերյալ: Ի լրումն, ղեկավարությունը գնահատում է ակնկալվող շուկայական պահանջարկը՝ հաշվի առնելով շուկայական պայմանների փոփոխությունները, տեխնոլոգիաները և վերջին հասանելի գները:

Պաշարների մասին տեղեկատվությունը ներկայացված է համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների 20 ծանոթագրությունում:

Մեր կողմից իրականացրած ընթացակարգերը՝ կապված պաշարների գնահատման համապատասխանության հետ, ներառել են.

- ▶ Գլխավոր տեղանքներում պաշարների գույքագրմանը մասնակցությունը և պաշարների ֆիզիկական վիճակի դիտարկումը, ներառյալ՝ ընտրանքային հիմունքով ընտրած պաշարների ինքնարժեքի և հաշվեկշռային արժեքի վերլուծությունը,
- ▶ Հնացած պաշարների հայտնաբերման ուղղված ղեկավարության կողմից կիրառվող հիմունքների և Խմբի ղեկավարության կողմից սահմանված պաշարների սպասվող ավելցուկի պարզաբանումը,
- ▶ Հնացած պաշարների հայտնաբերման նպատակով Խմբի ղեկավարության կողմից կիրառված պաշարների հնեցման վերլուծության ճշգրտության ընտրանքային ստուգում,
- ▶ Ընթացիկ ժամանակաշրջանում պաշարների դուրսգրումների համեմատությունը պաշարների դուրսգրման պատմական տվյալների հետ,
- ▶ Պաշարների արժեքի՝ ԻԶԱ-ին իջեցման մաթեմատիկական ճշգրտության ընտրանքային ստուգում,
- ▶ Մենք վերլուծել ենք պաշարների վերաբերյալ բացահայտումները համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում:

Առանցքային դատողությունները

Տոկոսակիր պարտավորություններ

Խումբը ունի էական տոկոսակիր պարտավորություններ 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ: Հաշվետու տարվա ընթացքում Խումբը թողարկել է տարբեր պայմաններով 26 միլիարդ ՀՀ դրամը գերազանցող պարտատոմսեր: Հաշվետու տարվա ընթացքում Խումբն ունեցել է 10.2 միլիարդ ֆինանսավորման և տոկոսային ծախսեր, որից 8.8 միլիարդ ՀՀ դրամը ճանաչվել է համախմբված ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում, իսկ 1.4 միլիարդ ՀՀ դրամը կապիտալացվել է կառուցման մեջ գտնվող ակտիվներին: Այս հարցը եղել է մեր աուդիտի ամենաէական հարցերից մեկը՝ այդ պարտավորությունների մնացորդների էականության և պարտատոմսերի թողարկման ու վարկային պայմանագրերին հատուկ բարդության պատճառով:

Փոխառությունների և դրանց հետ կապված ֆինանսական ծախսերի մասին տեղեկատվությունը ներկայացված է համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների 12, 24 և 25 ծանոթագրություններում:

Տեղանքի վերականգնման և վերակառուցման պահուստներ

Խումբը ներգրավված է հանքարդյունաբերության, մետաղի վերամշակման և առաջնային ֆերրոմոլիբդենի արտադրության մեջ: Ելնելով իր գործառնությունների բնույթից՝ Խումբը ստանձնում է պարտավորություններ՝ փակելու, վերականգնելու և վերակառուցելու իր հանքի տեղանքը: Հանքի փակման և վերակառուցման գործունեությունը կառավարվում է օրենսդրական պահանջներով: Հանքի կյանքի և պաշարների վերաբերյալ էական գնահատումներ են կատարվում Խմբի կողմից իր վերականգնման պահուստը որոշելու համար:

Մենք դասել ենք վերականգնման ու վերակառուցման պահուստը մեր աուդիտի նշանակալի հարցերին՝ ելնելով այսպիսի պարտավորությունների շրջանակների ու ժամկետների անորոշությունից և պատմական տվյալների սահմանափակ հասանելիությունից:

Տեղանքի վերականգնման և վերակառուցման պահուստների մասին տեղեկատվությունը ներկայացված է համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների 26 ծանոթագրությունում:

Մեր իրականացրած գործընթացները

Մեր կողմից իրականացրած ընթացակարգերը ներառել են.

- ▶ Բանկերից հաստատական նամակների ձեռքբերումը և դրանցում ներկայացված պարտավորությունների մնացորդների, հաշվեգրված տոկոսների, ժամկետների ու պայմանների համեմատությունը հաշվապահական համակարգերում արտացոլված տվյալների հետ,
- ▶ Ֆինանսավորողների հետ փոխառության պայմանագրերի ուսումնասիրումը՝ վարկային գծերին առնչվող պայմանների հասկացողության համար,
- ▶ Պարտավորությունների մնացորդների՝ ընթացիկ և ոչ ընթացիկ դասակարգման վերլուծություն,
- ▶ Համախմբված շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ եկամտի հաշվետվության մեջ ճանաչված տոկոսի վերահաշվարկ,
- ▶ Փոխառությունների կապիտալացված ծախսումների հաշվարկի մաթեմատիկական ճշգրտության ստուգում,
- ▶ Տոկոսակիր պարտավորությունների բացահայտումների վերլուծություն, որոնք ներկայացված են համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում:

Մեր կողմից իրականացրած ընթացակարգերը, ի թիվս այլոց, ներառել են.

- ▶ Հանքի տեղանքի վերականգնման ու վերակառուցման համար սահմանված ծախսերի և վերակառուցման ակնկալվող ժամկետների վերլուծություն,
- ▶ հաշվարկներում կիրառված տնտեսական ենթադրությունների գնահատում, ներառյալ՝ զեղչման տոկոսը, գնաճի տոկոսը, որոնք կիրառվել են պահուստի գույտ ներկա արժեքը հաշվարկելու համար,
- ▶ դիտարկել լրացուցիչ վնասը, որ հատկացվել է ընթացիկ ժամանակաշրջանի ընթացքում և ապագայում պահանջում է լրացուցիչ վերականգնում,
- ▶ Պահուստների հաշվարկման համար կիրառված մոդելների մաթեմատիկական ճշգրտության ստուգում,
- ▶ Պահուստների վերաբերյալ բացահայտումների համապատասխանության վերլուծություն:

Խմբի 2019թ. Տարեկան հաշվետվության մեջ ներառված այլ տեղեկատվություն

Այլ տեղեկատվությունը ներառում է Տարեկան հաշվետվության մեջ ներառված տեղեկատվությունը, բացի ֆինանսական հաշվետվություններից և դրանց վերաբերյալ մեր աուդիտորական եզրակացությունից: Ղեկավարությունը պատասխանատու է այլ տեղեկատվության համար: Ակնկալվում է, որ Տարեկան հաշվետվությունը մեզ կտրամադրվի աուդիտորական եզրակացության ամսաթվից հետո:

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վերաբերյալ մեր կարծիքը չի տարածվում այլ տեղեկատվության վրա, և մենք այդ տեղեկատվության վերաբերյալ չենք տրամադրում կարծիք, որը որևէ ձևով կարտահայտի հավաստիացում տվյալ տեղեկատվության վերաբերյալ:

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների մեր աուդիտի հետ կապված, մեր պարտավորությունն է ծանոթանալ վերոնշյալ այլ տեղեկատվությանը, և դրանով դիտարկել, թե արդյոք առկա են էական անհամապատասխանություններ այլ տեղեկատվության և համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների կամ աուդիտի ընթացքում ձեռք բերված մեր գիտելիքների միջև, և թե արդյոք այլ տեղեկատվությունը պարունակում է այլ էական խեղաթյուրումներ:

Ղեկավարության և Տնօրենների Խորհրդի պատասխանատվությունը համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների համար

Ղեկավարությունը պատասխանատու է ՖՀՄՄ-ների համաձայն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման և ճշմարիտ ներկայացման և այնպիսի ներքին հսկողության համակարգի համար, որը, ըստ ղեկավարության, անհրաժեշտ է խարդախության կամ սխալի հետևանքով առաջացած էական խեղաթյուրումներից զերծ համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստումն ապահովելու համար:

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններ պատրաստելիս ղեկավարությունը պատասխանատու է Խմբի անընդհատ գործելու կարողությունը գնահատելու համար, համապատասխան դեպքերում անընդհատ գործելու հետ կապված հարցերը բացահայտելու և կազմակերպության գործունեության անընդհատության ենթադրության հիման վրա հաշվետվությունները պատրաստելու համար, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ ղեկավարությունը մտադիր է լուծարել Խումբը, ընդհատել դրա գործունեությունը, կամ երբ չունի այդպես չվարվելու որևէ իրատեսական այլընտրանք:

Տնօրենների Խորհուրդը պատասխանատու է Խմբի ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման գործընթացի նկատմամբ վերահսկողության համար:

***Աուդիտորի պատասխանատվությունը համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների
աուդիտի համար***

Մեր նպատակն է ձեռք բերել ողջամիտ հավաստիացում առ այն, որ համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները, ամբողջությամբ վերցրած, զերծ են էական խեղաթյուրումից՝ անկախ դրանց խարդախության կամ սխալի հետևանքով առաջացման հանգամանքից, և ներկայացնել մեր կարծիքը ներառող աուդիտորական եզրակացություն: Ողջամիտ հավաստիացումը բարձր մակարդակի հավաստիացում է, բայց այն չի երաշխավորում, որ Աուդիտի միջազգային ստանդարտներին համաձայն իրականացրած աուդիտը միշտ կհայտնաբերի էական խեղաթյուրումը, երբ այն առկա է: Խեղաթյուրումները կարող են առաջանալ խարդախության կամ սխալի հետևանքով և համարվում են էական, երբ խելամտորեն կարող է ակնկալվել, որ դրանք, առանձին կամ միասին վերցրած, կազդեն ֆինանսական հաշվետվություններն օգտագործողների՝ սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հիման վրա կայացվող տնտեսական որոշումների վրա:

ԱՄՄ-ների համաձայն իրականացրած աուդիտի ողջ ընթացքում կիրառում ենք մասնագիտական դատողություն և պահպանում մասնագիտական կասկածամտություն:

Ի լրումն՝

- ▶ հատկորոշում և գնահատում ենք խարդախության կամ սխալի հետևանքով համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների էական խեղաթյուրման ռիսկերը, նախագծում և իրականացնում ենք աուդիտորական ընթացակարգեր՝ այդ ռիսկերին արձագանքելու նպատակով, և ձեռք ենք բերում աուդիտորական ապացույցներ, որոնք բավարար և համապատասխան հիմք են հանդիսանում մեր կարծիքի համար: Խարդախության հետևանքով առաջացած էական խեղաթյուրման չբացահայտման ռիսկն ավելի բարձր է, քան սխալի հետևանքով էական խեղաթյուրման չբացահայտման ռիսկը, քանի որ խարդախությունը կարող է ներառել հանցավոր համաձայնություն, զեղծարարություն, միտումնավոր բացթողումներ, սխալ ներկայացումներ կամ ներքին հսկողության համակարգի չարաշահում,
- ▶ ձեռք ենք բերում աուդիտին վերաբերող ներքին հսկողության մասին պատկերացում՝ տվյալ հանգամանքներին համապատասխան աուդիտորական ընթացակարգեր նախագծելու, և ոչ թե Խմբի ներքին հսկողության արդյունավետության վերաբերյալ կարծիք արտահայտելու համար,
- ▶ գնահատում ենք հաշվապահական հաշվառման կիրառված քաղաքականության տեղին լինելը, ինչպես նաև ղեկավարության կողմից կատարած հաշվապահական հաշվառման գնահատումների և կից բացահայտումների խելամտությունը,

- ▶ եզրահանգում ենք ղեկավարության կողմից հաշվապահական հաշվառման անընդհատության սկզբունքի կիրառման տեղին լինելու վերաբերյալ և հիմնվելով ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցների վրա՝ գնահատում ենք, թե արդյոք առկա է դեպքերի կամ հանգամանքների հետ կապված էական անորոշություն, որը կարող է էական կասկած հարուցել Խմբի անընդհատ գործելու կարողության վերաբերյալ: Եթե մենք եզրահանգում ենք, որ առկա է էական անորոշություն, ապա մեզանից պահանջվում է աուդիտորական եզրակացությունում ուշադրություն հրավիրել համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների համապատասխան բացահայտումներին, կամ, երբ այդ բացահայտումները համապատասխան չեն, ձևափոխել մեր կարծիքը: Մեր եզրահանգումները հիմնված են մինչև մեր աուդիտորական եզրակացության ամսաթիվը ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցների վրա: Մակայն, ապագա իրադարձություններն ու հանգամանքները կարող են հանգեցնել Խմբի գործունեության անընդհատության դադարեցմանը,
- ▶ գնահատում ենք համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների ընդհանուր ներկայացումը, կառուցվածքն ու բովանդակությունը, ներառյալ՝ բացահայտումները, ինչպես նաև համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հիմքում ընկած գործարքների ու դեպքերի ճշմարիտ ներկայացումը,
- ▶ ձեռք ենք բերում բավարար համապատասխան աուդիտորական ապացույցներ Խմբի ներսում գործող կազմակերպությունների կամ ձեռնարկատիրական գործունեությունների ֆինանսական տեղեկատվության վերաբերյալ՝ համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վերաբերյալ կարծիք արտահայտելու նպատակով: Մենք պատասխանատու ենք Խմբի աուդիտի ուղղորդման, ղեկավարման և իրականացման համար: Մենք ամբողջովին պատասխանատու ենք մեր աուդիտորական կարծիքի համար:

Տնօրենների խորհրդին, ի թիվս այլ հարցերի, հաղորդակցում ենք աուդիտի առաջադրանքի պլանավորված շրջանակի և ժամկետների, ինչպես նաև աուդիտի ընթացքում հայտնաբերված նշանակալի հարցերի, ներառյալ՝ ներքին հսկողությանը վերաբերող նշանակալի թերությունների մասին:

Տնօրենների խորհրդին նաև տրամադրում ենք հավաստիացում, որ պահպանել ենք անկախության վերաբերյալ էթիկայի պահանջները, ինչպես նաև նրանց տեղեկացնում ենք բոլոր հարաբերությունների կամ այլ հարցերի մասին, որոնք ըստ ողջամիտ ենթադրության, կարող են անդրադառնալ մեր անկախության վրա, և որտեղ կիրառելի է, անկախության պահպանմանն ուղղված միջոցառումների վերաբերյալ:

Տնօրենների խորհրդին հաղորդակցված հարցերից որոշում ենք այն հարցերը, որոնք համարվել են առավել նշանակալի ընթացիկ ժամանակաշրջանի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի ընթացում, և հետևաբար հանդիսանում են աուդիտի առանցքային հարցեր: Մենք նկարագրում ենք այդ հարցերը մեր աուդիտորական եզրակացությունում, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ օրենքով կամ կարգավորող ակտերով արգելված է այդպիսի հարցերի հրապարակային բացահայտումը, կամ, երբ, խիստ բացառիկ հանգամանքներում, որոշում ենք, որ տվյալ հարցը չպետք է ներկայացվի աուդիտորի եզրակացությունում, քանի որ կարող է ողջամտորեն ակնկալվել, որ դրա ներկայացման հետ կապված բացասական հետևանքները ավելի շատ կլինեն, քան դրա ներկայացումից հանրային օգուտը:

Այս աուդիտի առաջադրանքի պատասխանատուն Քսենիա Բազինյանն է:

«Էրնսթ Ընդ Յանգ» ՓԲԸ

ՀՀ, ք. Երևան

Աուդիտի բաժնի հիմնադիր գործընկեր
Գլխավոր տնօրեն

Էրիկ Հայրապետյան

Աուդիտի բաժնի հիմնադիր գործընկեր

Քսենիա Բազինյան

18 մայիս, 2020թ.

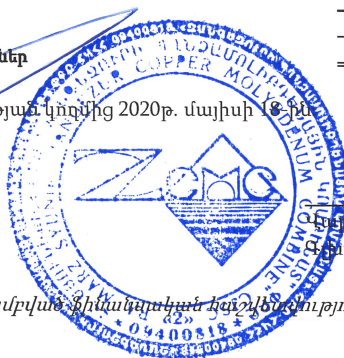

Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություն

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ

հազ. դրամ	Ման.	2019թ.	2018թ.
Ակտիվներ			
Հիմնական միջոցներ	15	217,068,784	209,084,432
Մակաբաժան գործունեության ակտիվ	16	5,310,400	4,090,780
Պաշարներ	20	13,156,653	12,469,763
Ոչ նյութական ակտիվներ		393,104	408,203
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ներդրումներ	17	777,159	877,159
Կանխավճարներ ոչ ընթացիկ ակտիվների գծով	18	1,879,578	3,352,442
Տրամադրված փոխառություններ	19	274,901	5,573,313
Փոխհատուցվող ԱԱՀ		292,084	944,875
Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքեր		50	-
Այլ ոչ ընթացիկ ակտիվներ		193,448	51,000
Ոչ ընթացիկ ակտիվներ		239,346,161	236,851,967
Պաշարներ	20	24,099,861	20,431,684
Կանխավճարներ այլ հարկերի գծով		379,801	392,188
Փոխհատուցվող ԱԱՀ		2,026,389	3,396,316
Հետաձգված ԱԱՀ		461,305	525,279
Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքեր	21	9,919,327	9,600,820
Կանխավճարներ ընթացիկ ակտիվների գծով	18	7,079,322	6,805,004
Տրամադրված փոխառություններ	19	9,851,274	3,341,837
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ	27	-	254,868
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	22	5,462,981	525,227
Այլ ընթացիկ ակտիվներ		1,450	1,611
Ընթացիկ ակտիվներ		59,281,710	45,274,834
Ընդամենը ակտիվներ		298,627,871	282,126,801
Մեփական կապիտալ			
Կանոնադրական կապիտալ	23	54,966,680	54,966,680
Հետգնված բաժնետոմսեր	23	(41,225,060)	-
Կուտակված շահույթ		2,539,512	51,016,078
Ընդամենը սեփական կապիտալ		16,281,132	105,982,758
Պարտավորություններ			
Թողարկված պարտատոմսեր	24	24,176,835	-
Վարկեր և փոխառություններ	25	33,139,355	23,757,102
Պահուստներ	26	3,267,194	3,236,671
Վարձակալության պարտավորություններ	29	2,153,015	2,138,218
Պայմանագրային պարտավորություններ	30	9,656,580	39,157,288
Հետաձգված հարկային պարտավորություններ	14	10,964,709	12,978,254
Հետգնված բաժնետոմսերի գծով պարտավորություններ	23	19,116,375	-
Այլ ֆինանսական պարտավորություններ	30	41,283,566	-
Ոչ ընթացիկ պարտավորություններ		143,757,629	81,267,533
Թողարկված պարտատոմսեր	24	2,070,073	-
Վարկեր և փոխառություններ	25	48,943,932	43,591,519
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական պարտավորություններ	27	394,870	-
Պահուստներ	26	332,277	406,804
Վարձակալության պարտավորություններ	29	936,873	927,246
Պայմանականորեն գնանշվող վաճառքների գծով ստացված կանխավճարներ, պայմանագրային պարտավորություններ	30	19,198,586	22,809,090
Պարտավորություններ շահութահարկի գծով		1,346,896	-
Պարտավորություններ ռոյալթիի գծով		3,540,215	1,939,170
Հետգնված բաժնետոմսերի գծով պարտավորություններ	23	24,006,496	-
Առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքեր	28	28,733,855	25,202,681
Այլ ֆինանսական պարտավորություններ	30	9,085,037	-
Ընթացիկ պարտավորություններ		138,589,110	94,876,510
Ընդամենը պարտավորություններ		282,346,739	176,144,043
Ընդամենը սեփական կապիտալ և պարտավորություններ		298,627,871	282,126,801

Հաստատվել և ստորագրվել է Խմբի ղեկավարության կողմից 2020թ. մայիսի 18-ին

Միեր Պոլոսկով
Գլխավոր տնօրենԽմբի ղեկավարության
Գլխավոր հաշվապահ

Համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվություն

2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար

հազ. դրամ	Ծան.	2019թ.	2018թ.
Հասույթ	6	195,827,666	199,900,935
Վաճառքի ինքնարժեք	7	(130,972,416)	(103,087,295)
Համախառն շահույթ		64,855,250	96,813,640
Իրացման ծախսեր	8	(12,638,613)	(10,252,977)
Վարչական ծախսեր	9	(14,945,937)	(14,339,312)
Նվիրատվություններ սոցիալական ծրագրերին	10	(6,508,522)	(7,900,100)
Այլ գործառնական եկամուտ	11	761,354	1,333,215
Այլ գործառնական ծախսեր	11	(30,936,246)	(32,353,872)
Ակնկալվող վարկային կորուստներ	19, 21	257,970	(394,771)
Գործառնական գործունեությունից շահույթ		845,256	32,905,823
Զուտ եկամուտ/կորուստ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներից	27	(666,683)	3,093,339
Եկամուտ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ներդրումներից	17	72,373	65,793
Ֆինանսական եկամուտ	12	810,670	514,796
Ֆինանսական ծախսեր	12	(8,852,826)	(12,395,745)
Զուտ եկամուտ փոխարժեքային տարբերություններից		639,785	88,079
Շահույթ նախքան շահութահարկով հարկումը		(7,151,425)	24,272,085
Շահութահարկի գծով ծախս	14	(7,411,287)	(8,733,843)
Հաշվետու տարվա ընդամենը համապարփակ (վնաս)/շահույթ		(14,562,712)	15,538,242
Այլ համապարփակ եկամուտ		–	–
Հաշվետու տարվա ընդամենը համապարփակ (վնաս)/շահույթ		(14,562,712)	15,538,242

Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին համախմբված հաշվետվություն

2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար

<i>հազ. դրամ</i>	<i>Կանոնադրական կապիտալ (Ման. 23)</i>	<i>Հետգնված կապիտալ (Ման. 23)</i>	<i>Կուտակված շահույթ</i>	<i>Ընդամենը</i>
2018թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	54,966,680	–	35,477,836	90,444,516
Ընդամենը հաշվետու տարվա համապարփակ շահույթ	–	–	15,538,242	15,538,242
2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	54,966,680	–	51,016,078	105,982,758
2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	54,966,680	–	51,016,078	105,982,758
Բաժնետոմսերի հետգնում	–	(41,225,060)	(33,913,854)	(75,138,914)
Ընդամենը հաշվետու տարվա համապարփակ վնաս	–	–	(14,562,712)	(14,562,712)
2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	54,966,680	(41,225,060)	2,539,512	16,281,132

Դրամական միջոցների հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվություն**2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար**

<i>հազ. դրամ</i>	<i>Ծան.</i>	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Գործառնական գործունեություն			
Իրացումից ստացված գումարներ, ներառյալ ԱԱՀ-ն		200,141,636	218,298,208
Վճարումներ մատակարարներին, ներառյալ ԱԱՀ-ն		(132,518,224)	(124,965,235)
Վճարումներ աշխատակիցներին՝ եկամտային հարկից զուտ		(26,281,337)	(20,463,853)
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքների մարումից ելքեր		107,310	(4,563,573)
Վճարումներ շահութահարկի գծով*		(8,961,639)	(15,690,502)
Վճարումներ հարկերի գծով՝ բացառությամբ շահութահարկի		(9,847,656)	(5,240,781)
Վճարումներ ռոյալթիի գծով		–	(12,970,001)
Նվիրատվություններ սոցիալական ծրագրերին		(6,267,475)	(5,433,720)
Վճարված տոկոսներ ստացված ոչ ընթացիկ կանխավճարների գծով		(708,431)	(2,434,340)
Բանկային ծառայությունների վճարներ և վնասներ փոխարկումից		(158,882)	(1,214,734)
Այլ ստացված գումարներ		4,161,804	1,859,844
Այլ վճարումներ		(6,432,088)	(3,156,122)
Զուտ դրամական միջոցների հոսքեր գործառնական գործունեությունից		13,235,018	24,025,191
Դրամական միջոցների հոսքեր ներդրումային գործունեությունից			
Հիմնական միջոցների և մակաբացման գործունեության ակտիվի գծով ծախսումներ		(21,379,759)	(18,654,085)
Մուտքեր հիմնական միջոցների օտարումից		531,263	1,599
Տրված փոխառություններ		(8,451,441)	(797,326)
Տրված փոխառությունների մարում		8,090,006	–
Ստացված տոկոսներ		33,851	48,985
Ստացված շահաբաժիններ Արցախի ՀԷԿ-ում բաժնետոմսերից		172,373	117,115
Զուտ դրամական միջոցների հոսքեր օգտագործված ներդրումային գործունեությունում		(21,003,707)	(19,283,712)
Դրամական միջոցների հոսքեր ֆինանսավորման գործունեությունից			
Մուտքեր վարկերից և փոխառություններից	31Դ	224,302,342	212,025,762
Վարկերի և փոխառությունների մարում	31Դ	(199,771,716)	(215,820,449)
Հետգնված բաժնետոմսերի վճարում		(31,047,068)	–
Մուտքեր թողարկված պարտատոմսերից		26,368,872	–
Վարձակալության պարտավորության մայր գումարի մարում	29	(961,063)	–
Վարձակալության պարտավորության դիմաց վճարված տոկոս		(307,601)	–
Վճարված տոկոս, ներառյալ ոչ ռեզիդենտի շահութահարկը		(5,392,876)	(5,523,837)
Զուտ դրամական միջոցների հոսքեր ստացված/ (օգտագործված) ֆինանսական գործունեությունից		13,190,890	(9,318,524)
Դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների զուտ աճ/(նվազում)			
		5,422,201	(4,577,045)
Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները հունվարի 1-ի դրությամբ			
	22	525,227	5,678,570
Արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխությունների զուտ տարբերություններ		(484,447)	(576,298)
Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ (Ծան. 22)	22	5,462,981	525,227

1. Հիմնական գործունեության նկարագրություն

ա) Տեղեկատվություն Խմբի վերաբերյալ

«Զանգեզուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատ» ՓԲ Խումբը («Խումբ») և իր դուստր ընկերությունը՝ Լեռ-Էքս ՍՊԸ կնկերություն («Դուստր ընկերություն»), միասին կազմելով Խումբ («Խումբ») հանդիսանում են փակ բաժնետիրական Խումբ և սահմանափակ պատասխանատվությամբ Խումբ՝ Հայաստանի Հանրապետության Քաղաքացիական օրենսգրքի սահմանման համաձայն: Խումբը հիմնադրվել էր որպես պետական ձեռնարկություն 1952թ-ին: 2005թ. հունվարի 1-ին Խումբը սեփականաշնորհվեց կառավարության 2004թ. դեկտեմբերի 9-ի թիվ 1677-Ա որոշման համաձայն:

Խմբի հիմնական գործունեության փաստացի վայրը և իրավաբանական հասցեն է՝ Հայաստանի Հանրապետություն, Սյունիքի մարզ, Քաջարան, Լեռնագործների փող. 18:

Խմբի հիմնական գործունեությունը հանքարդյունաբերությունն է, պղնձի և մոլիբդենի խտանյութի արտադրությունը: Պատրաստի արտադրանքը իրացվում է պղնձի և մոլիբդենի խտանյութի, ֆերոմոլիբդենի տեսքով: Խմբի գործունեությունը կարգավորվում է Խմբի և ՀՀ Էներգետիկ Ենթակառուցվածքների և Բնական Պաշարների նախարարության միջև կնքված Լիցենզիայի պայմանագրերով («Լիցենզիայի պայմանագրեր»): Լիցենզիայի պայմանագրերի համաձայն Խմբի գործունեությունը լիցենզավորված է մինչև 2041թ.:

2019 թվականին Խումբը հետ գնեց իր արժեթղթեր, որի սեփականատերերն էին հանդիսանում «Քրոնիմետ Մայնինգ» Էյ-Ջի-ն (60%), «Մաքուր երկաթիգործարան» ԲԲԸ-ն (15%) (99.3% վերջնական սեփականատերն է հանդիսանում «Քրոնիմետ Հոլդինգ» ՍՊ Խումբը), «ԱՄՓ Հոլդինգ» ՍՊ Խումբը (12.5%) և «Զանգեզուր Մայնինգ» ՍՊ Խումբը (12.5%) («Բաժնետերեր»):

2018 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խումբը վերահսկվում էր Գյունտեր Պիլարսկու կողմից: Արժեթղթերի վերագնումից հետո, 2019 թվականի դեկտեմբերի 31-ից հետո Ընկերությունը չունի վերջնական վերահսկող բաժնետեր:

Կապակցված կողմերի հետ գործարքների մանրամասները ներկայացված են Ծան. 34-ում:

բ) Հայկական գործարար միջավայր

Հայաստանի Հանրապետությունը շարունակում է տնտեսական բարեփոխումները և իրավական, հարկային և օրենսդրական համակարգերի զարգացումը: Հայաստանի տնտեսության ապագա կայունությունը մեծապես կախված է այս բարեփոխումներից և զարգացումներից, ինչպես նաև կառավարության կողմից ձեռնարկվող տնտեսական, ֆինանսական և դրամավարկային քաղաքականությունների արդյունավետությունից:

Ղեկավարությունը գտնում է, որ համապատասխան քայլեր է ձեռնարկում ներկայիս իրավիճակում Խմբի գործունեության կայունությունը ապահովելու համար:

Կոռոնավիրուսի վերջին բռնկումը, որը տարածվում է լինել մահաբեր վիրուսի տեսքով, կարող է բացասաբար անդրադառնալ տարածաշրջանային և ամբողջ աշխարհում տնտեսական պայմանների վրա, խափանել վարակը ներթափանցած երկրներում տեղակայված կազմակերպությունների աշխատանքները և ազդել պահանջարկի և առաջարկի գոծարար շղթաների վրա կամ այլ կերպ ասած՝ ազդել Խմբի բիզնեսի վրա:

Մեր աշխատակիցների և գործընկերների առողջությունն ու անվտանգությունը գերակա առաջնահերթություններ են մեր Խմբի համար, և հատկապես մեր ղեկավարությունը միջոցներ ձեռնարկեց առողջության հետ կապված ռիսկերը նվազագույնի հասցնելու ուղղությամբ: Կոռոնավիրուսի բռնկման ազդեցությունը Խմբի բիզնեսի վրա դեռ հստակ չէ, և հետևաբար ղեկավարությունը ուշադիր հետևում է իրավիճակին:

2. Հաշվետվությունների պատրաստման հիմունքները

ա) Ընդհանուր մաս

Խմբի սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են Հաշվապահական հաշվառման միջազգային ստանդարտների խորհրդի (ՀՀՄՄՄ) կողմից թողարկված Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների (այսուհետ՝ «ՀՀՄՄ») պահանջների համաձայն:

2. Հաշվետվությունների պատրաստման հիմունքները (շարունակություն)**ա) Ընդհանուր մաս (շարունակություն)**

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստված են սկզբնական արժեքի հիմունքով՝ բացառությամբ ստորև ներկայացված հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության մեջ բացահայտվածի: Օրինակ՝ ածանցյալ ֆինանսական գործիքները գնահատված են իրական արժեքով:

Նախորդ տարվա որոշակի գումարներ և բացահայտումներ են վերադասակարգվել են և ներկայացվել են ընթացիկ տարվա ներկայացմանը համահունչ: Այս վերադասակարգումները որևէ ազդեցություն չեն ունեցել ներկայացված հաշվետվության գործողությունների արդյունքների վրա:

բ) Դուստր ընկերություններ

Հետևյալ դուստր ընկերությունը ընդգրկված է Խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում՝

Դուստր ընկերություն	Մեֆականութ- յուն/ձայնի իրավունք, %	Հիմնական գործունեության վայր	Գրանցման երկիր	Գործունեության բնույթը
«Լեռ-Էքս» ՍՊԸ	100%	Կապան, Հայաստան	Հայաստանի Հանրապետություն	Հանքաարդյունա- բերություն

գ) Իրացվելիության դիրք

2019թ.-ի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խմբի ընթացիկ պարտավորությունները գերազանցում են ընթացիկ ակտիվները 79,307,400 հազար ՀՀ դրամով (2018: 49,601,676 հազար ՀՀ դրամ):

Ղեկավարությունը ուսումնասիրել է Խմբի պլանավորված դրամական հոսքերը և կիրառված համապատասխան ենթադրությունները՝ կատարելով համապատասխան սթրես Թեստեր (կապված հիմնականում պղնձի պահանջարկի և գների հետ): Արդյունքում՝ Ղեկավարությունը ունի ռոջամիտ կանխատեսում, որ Խումբն ունի բավարար միջոցներ իր գործառնական գործունեությունը տեսանելի ապագայում շարունակելու համար:

Խումբը ձեռք է բերել լրացուցիչ երկարաժամկետ ֆինանսավորում, և ղեկավարությունը հավատացած է, որ հետագա ժամանաշրջաններում իրացվելիության անհավասարակշռությունը բարելավվելու է:

դ) Ֆունկցիոնալ և ներկայացման արժույթ

Հայաստանի Հանրապետության ազգային արժույթը ՀՀ դրամն է («դրամ»), որը հանդիսանում է Խմբի Խումբների ֆունկցիոնալ արժույթը և այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների ներկայացման արժույթը:

Արտարժույթով կատարված գործարքները Խմբի կողմից սկզբնապես գրանցվում են համապատասխան ֆունկցիոնալ արժույթի սփոթ դրույքներով՝ այն օրվա դրությամբ, երբ գործարքն առաջին անգամ բավարարում է ճանաչման չափանիշներին: Արտարժույթով արտահայտված դրամային ակտիվներն ու պարտավորությունները փոխարկվում են ֆունկցիոնալ արժույթի սփոթ դրույքներով՝ կիրառելով հաշվետու ամսաթվի փոխարժեքը: Բոլոր տարբերությունները ճանաչվում են շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում: Ոչ դրամային հոդվածների համար, որոնք ներկայացվում են արտարժույթով արտահայտված սկզբնական արժեքով, վերագնահատման ժամանակ կիրառվում է սկզբնական գործարքի ամսաթվի փոխարժեքը: Իրական արժեքով հաշվառվող արտարժույթով արտահայտված ոչ դրամային հոդվածները վերահաշվարկվում են՝ կիրառելով իրական արժեքի որոշման օրվա փոխարժեքը:

Ֆինանսական ամբողջ տեղեկատվությունը ներկայացված է դրամով, եթե այլ բան նշված չէ: ՀՀ Կենտրոնական բանկի կողմից պաշտոնապես սահմանված փոխարժեքները 2019 և 2018թթ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ կազմել են համապատասխանաբար 479.7 ՀՀ դրամ և 483.75 ՀՀ դրամ 1 ԱՄՆ դոլարի դիմաց և 537.26 ՀՀ դրամ և 553.65 ՀՀ դրամ 1 Եվրոյի դիմաց:

2. Հաշվետվությունների պատրաստման հիմունքները (շարունակություն)

ե) Իրական արժեքի չափում

Խմբի հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության մի շարք դրույթներ և բացահայտումներ պահանջվում են իրական արժեքի չափում ֆինանսական և ոչ ֆինանսական ակտիվների ու պարտավորությունների համար:

Ակտիվի կամ պարտավորության իրական արժեքը չափելիս Խումբը հնարավորության սահմաններում օգտագործում է դիտարկելի շուկայական տվյալները:

Իրական արժեքները դասակարգվում են ըստ իրական արժեքի հիերարխիայի տարբեր մակարդակների, հիմք ընդունելով գնահատման մեթոդներում օգտագործված ելակետային տվյալները, ինչպես ներկայացված է ստորև:

- ▶ 1-ին մակարդակ. համանման ակտիվների կամ պարտավորությունների համար ակտիվ շուկաներում գնանշվող գներ (չճշգրտված):
- ▶ 2-րդ մակարդակ. 1-ին մակարդակում ներառված գնանշվող գներից տարբեր այլ ելակետային տվյալներ, որոնք ակտիվի կամ պարտավորության գծով դիտարկվում են կամ ուղղակիորեն (այսինքն՝ որպես գներ) կամ անուղղակիորեն (այսինքն՝ գների հիման վրա ստացվող):
- ▶ 3-րդ մակարդակ. ակտիվի կամ պարտավորության գծով ելակետային տվյալներ, որոնք հիմնված չեն դիտարկելի շուկայական տվյալների վրա (ոչ դիտարկելի ելակետային տվյալներ):

Եթե ակտիվի կամ պարտավորության իրական արժեքը չափելու համար օգտագործվող ելակետային տվյալները կարող են դասակարգվել իրական արժեքի հիերարխիայի տարբեր մակարդակների, ապա իրական արժեքի չափումն ամբողջությամբ դասվում է հիերարխիայի այն նույն մակարդակին, որին դասվում են այն ամենացածր մակարդակի ելակետային տվյալները, որոնք նշանակալի են ամբողջությամբ վերցված իրական արժեքի չափման համար:

Լրացուցիչ տեղեկատվությունը իրական արժեքի գնահատման վերաբերյալ ներկայացված է Ծան. 31-ում:

3. Համախմբման հիմունքներ

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները բաղկացած են «Զանգեզուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատ» ՓԲ Ընկերության և իր դուստր ընկերության ֆինանսական հաշվետվություններից 2019թ.-ի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ: Դուստր ընկերություն է համարվում այն ընկերությունը, որի նկատմամբ Խումբը վերահսկողություն է իրականացնում: Վերահսկողությունն իրականացվում է այն դեպքում, երբ Խումբն իրավունք ունի ներդրումներից ստանալ փոփոխական արդյունքներ կամ ենթարկվում է այդ արդյունքների փոփոխությունների հետ կապված ռիսկին և կարող է ազդել այդ ներդրումներից ստացվող արդյունքների վրա իր իրավասությունների միջոցով: Մասնավորապես, Խումբը վերահսկում է ներդրումը, միայն և միայն այն դեպքում, երբ բավարարվում են հետևյալ պայմանները՝

- ▶ Խումբն ունի իրավասություն ներդրման օբյեկտի նկատմամբ (այսինքն՝ գոյություն ունեցող իրավունքներ, որոնք ապահովում են ներդրման օբյեկտի նշանակալի գործունեությունը կառավարելու հնարավորություն),
- ▶ Խումբն ունի իրավունք ներդրումներից ստացվող փոփոխական արդյունքների նկատմամբ և ենթարկվում է այդ արդյունքների փոփոխությունների հետ կապված ռիսկին,
- ▶ Խումբն ունի հնարավորություն օգտագործելու իր իրավասությունները ներդրման օբյեկտի նկատմամբ՝ ներդրումներից փոփոխական արդյունքների վրա ազդելու նպատակով:

Որպես կանոն, ենթադրվում է, որ վերահսկողությունը պայմանավորված է ձայնի իրավունքի մեծամասնությամբ: Սույն ենթադրության հաստատման, ինչպես նաև Խմբի մոտ մեծամասնությունից ավելի քիչ քվեարկման կամ ներդրման օբյեկտի նկատմամբ մեծամասնությունից ավելի քիչ նմանատիպ իրավունքների առկայության դեպքում, Խումբը հաշվի է առնում է բոլոր փաստերը և հանգամանքները տվյալ ներդրման օբյեկտի նկատմամբ իրավասության առկայությունը գնահատելիս, ներառյալ՝

- ▶ ներդրման օբյեկտի նկատմամբ ձայնի իրավունք ունեցող անձանց հետ պայմանագրային համաձայնությունը,
- ▶ այլ համաձայնագրերից ծագող իրավունքները,
- ▶ Խմբին պատկանող առկա և հնարավոր քվեարկման իրավունքները:

3. Համախմբման հիմունքներ (շարունակություն)

Նշանակալի գործունեությունները այն գործունեություններն են, որոնք զգալիորեն ազդում են դուստր ընկերության արդյունքների վրա: Դուստր ընկերության գործառնական և կապիտալ բյուջեները հաստատելու, ինչպես նաև առանցքային ղեկավար անձնակազմ նշանակելու որոշումների կարողությունը վկայում են այն մասին, որ Խումբը ունի դուստր ընկերության նշանակալի գործունեությունը կառավարելու իրավունք:

Խումբը կրկին գնահատում է ներդրման օբյեկտի նկատմամբ վերահսկողության առկայությունը, եթե փաստերը և հանգամանքները ցույց են տալիս, որ վերահսկողության երեք տարրերից մեկում կամ մի քանիստում կան փոփոխություններ: Դուստր կազմակերպության համախմբումը սկսվում է, երբ Խումբը ձեռք է բերում վերահսկողություն դուստր ընկերության նկատմամբ և դադարում է, երբ Խումբը կորցնում է այդ վերահսկողությունը: Դուստր ընկերության ակտիվները, պարտավորությունները, եկամուտները և ծախսերը ներառվում են համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվության մեջ՝ սկսած Խմբի կողմից դուստր ընկերության նկատմամբ վերահսկողության ձեռքբերման պահից մինչև այդ վերահսկողության դադարելը: Երբ Խմբի բաժնեմասը 100%-ից պակաս է, արտաքին բաժնետերերին վերագրելի բաժնեմասը արտացոլվում է չվերահսկվող բաժնեմաս հոդվածում:

Շահույթը կամ վնասը և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների ցանկացած բաղադրիչ վերագրվում է Խմբի մայր ընկերության սեփականատերերին և չվերահսկվող բաժնեմասին, նույնիսկ եթե այն հանգեցնում է չվերահսկվող բաժնեմասերի մոտ բացասական մնացորդի: Անհրաժեշտության դեպքում, դուստր ընկերությունների ֆինանսական հաշվետվությունները ճշգրտվում են՝ այդ Խումբների հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունները Խմբի հաշվապահական հաշվառման քաղաքականություններին համապատասխանեցնելու նպատակով: Ներխմբային բոլոր ակտիվները և պարտավորությունները, կապիտալը, եկամուտները, ծախսերը և դրամական հոսքերը, որոնք առաջացել են Խմբի ներսում գործառնությունների արդյունքում, համախմբելիս ամբողջությամբ բացառվում են:

Առանց վերահսկման կորստի դուստր ընկերությունում մասնակցության փոփոխությունը հաշվառվում է որպես սեփական կապիտալում փոփոխություն:

Եթե Խումբը կորցնում է դուստր ընկերության նկատմամբ վերահսկողությունը, այն ապաճանաչում է դուստր ընկերության ակտիվները (ներառյալ՝ գույքիլը), պարտավորությունները, չվերահսկվող բաժնեմասը և կապիտալի այլ բաղադրիչները, իսկ արդյունքում առաջացած օգուտը կամ վնասը ճանաչվում է ֆինանսական արդյունքներում: Պահպանված ցանկացած ներդրում ճանաչվում է իրական արժեքով:

4. Նշանակալի դատողություններ, գնահատումներ և ենթադրություններ

ա) Դատողությունների, գնահատումների և ենթադրությունների կիրառումը

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստումը պահանջում է Խմբի ղեկավարությունից կիրառել դատողություններ, գնահատումներ և ենթադրություններ, որոնք ազդեցություն ունեն եկամուտների ու ծախսերի, ակտիվների, պարտավորությունների և կից բացահայտումների վրա, ինչպես նաև պայմանական պարտավորությունների բացահայտումների վրա համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների ամսաթվի դրությամբ: Գնահատումները և ենթադրությունները շարունակաբար վերլուծվում են և հիմնված են ղեկավարության փորձի և այլ գործոնների վրա, ներառյալ ապագա իրադարձությունների սպասումները, որոնք կարող են տեղի ունենալ որոշակի հանգամանքների պարագայում: Այս գնահատումների և ենթադրությունների վերաբերյալ անորոշությունը կարող է հանգեցնել այնպիսի հետևանքների, որոնք կպահանջեն հետագայում ակտիվների ու պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքների էական ճշգրտումներ:

Մասնավորապես, Խումբը հայտնաբերել է մի շարք ոլորտներ, որտեղ պահանջվում են նշանակալի դատողություններ, գնահատումներ և ենթադրություններ: Այս ոլորտների և նրանց՝ տարբեր հաշվապահական քաղաքականությունների վրա ազդեցության վերաբերյալ հետագա տեղեկատվությունը նկարագրված է հաշվապահական քաղաքականության հետ կապակցված ծանոթագրությունում՝ կապակցած որակական և քանակական ծանոթագրությունում, ինչպես նկարագրված է ստորև:

4. Նշանակալի դատողություններ, գնահատումներ և ենթադրություններ (շարունակություն)

ա) Դատողությունների, գնահատումների և ենթադրությունների կիրառումը (շարունակություն)

Այն ներառում է.

Դատողություններ, գնահատումներ և ենթադրություններ

- ▶ Ծան. 16 Մակաբացման գործունեության ակտիվ,
- ▶ Ծան. 2 (դ) Ֆունկցիոնալ արժույթ,
- ▶ Ծան. 38 (գ) Եկամուտի ճանաչում,
- ▶ Ծան. 38 (ը) Շահութահարկ,
- ▶ Ծան. 38 (զ) Դիտարկում՝ պրինցիպալ թե գործակալ
- ▶ Ծան. 38 (դ) Ընկերությունը որպես վարձակալ
- ▶ Ծան 11 Այլ ծախսեր՝ ռոյալթիի գնահատում,
- ▶ Ծան. 3 (բ) Հանքաքարի պաշարներ – օգտակար հանածոների պաշարների գնահատում, որոնք հիմք են հանդիսանում դրամական միջոցների ապագա հոսքերի գնահատման համար,
- ▶ Ծան. 38 (ծ) Հետագոտման և գնահատման ծախսեր,
- ▶ Ծան. 38 (ի) Հիմնական միջոցներ – արտադրական միավորի մաշվածության հաշվարկի որոշում,
- ▶ Ծան. 38 (ի) Հիմնական միջոցներ – հիմնական միջոցների օգտակար ծառայության ժամկետ,
- ▶ Ծան. 26 (ա) Պահուստներ,
- ▶ Ծան. 38 (ա) Ակտիվների վերականգման կարողություն,
- ▶ Ծան. 38 (ժ) Պաշարներ,
- ▶ Ծան. 38 Ֆինանսական գործիքներ և ռիսկերի կառավարում – ֆինանսական գործիքների իրական արժեք,
- ▶ Ծան. 38 Վաճառքի գնի գնահատված արժեք (առանձին)
- ▶ Ծան. 21 Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքերի արժեզրկում:

Ապագային վերաբերող առանցքային ենթադրությունները և այլ առանցքային աղբյուրների գնահատման անորոշությանն առնչվող ենթադրությունները հաշվետու ժամանակաշրջանի դրությամբ, որոնք պարունակում են ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքի ճշգրտման նշանակալի ռիսկ, հաջորդ ֆինանսական տարում, ներկայացված են ստորև կամ համապատասխան հաշվապահական քաղաքականության ծանոթագրությունում (հղումների համար տես վերոնշյալ ցուցակը):

Խումբը իր ենթադրությունները և գնահատումները կառուցել է հիմնվելով առանձին ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման ժամանակ հասանելի չափանիշների վրա: Ներկա հանգամանքները և ենթադրությունները ապագա զարգացումների վերաբերյալ, այնուամենայնիվ կարող են փոխվել շուկայական փոփոխությունների հետ կապված կամ Խմբի վերահսկողությունից դուրս գտնվող հանգամանքներից ելնելով: Այսպիսի փոփոխությունները, երբ տեղի են ունենում, արտացոլվում են ենթադրություններում:

4. Նշանակալի դատողություններ, գնահատումներ և ենթադրություններ (շարունակություն)**Հանքաքարի պաշարներ և շահագործման լիցենզիա**

Հանքաքարի պաշարների և հանքային ռեսուրսները գնահատվել են այն չափով, որքանով հնարավոր է տնտեսապես և իրավական հիմունքներով արդյունահանումը Խմբի հանքերից: Այսպիսի պաշարների և հանքային ռեսուրսների գնահատումները և փոփոխությունները կարող են ազդեցություն ունենալ Խմբի հրապարակված համախմբված ֆինանսական վիճակի և արդյունքների վրա հետևյալ կերպ:

- ▶ Ապագա դրամական հոսքերի գնահատման փոփոխությունը կարող է ազդել հիմնական միջոցների, մակաբացման գործունեության ակտիվների և հետախուզման և գնահատման գործունեության ակտիվների հաշվեկշռային արժեքների վրա:
- ▶ Մաշվածությունը և ամորտիզացիան կարող են փոխվել համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում, որտեղ այսպիսի ծախսերը որոշվում են թողարկված միավորի հիման վրա կամ որտեղ համապատասխան ակտիվների օգտակար ծառայության ժամկետներն են փոխվում:
- ▶ Մակաբացման ծախսումները, որոնք՝ կապիտալացվել են որպես հիմնական միջոցների մաս կամ այլ ոչ ընթացիկ ակտիվների կամ պաշարների մաս ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում կամ ծախսագրվել են համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում, կարող են փոխվել՝ պայմանավորված մակաբացման գործակիցների փոփոխությամբ:
- ▶ Տեղանքի վերականգնման կամ բնապահպանական պահուստները կարող են փոխվել, երբ պաշարների գնահատման փոփոխությունը ազդեցություն է ունենում այս գործողությունների սկսելու ժամանակի և ծախսերի մեծության վրա:
- ▶ Հետաձգված հարկային ակտիվների ճանաչումը և հաշվեկշռային արժեքը կարող է փոխվել՝ պայմանավորված այս ակտիվների գոյության վերաբերյալ դատողությունների և հավանական վերականգնումների վերաբերյալ գնահատումների փոփոխություններով:

Խումբը գործում է մինչև 2041թ-ը գործող լիցենզիայի ներքո՝ համաձայն համար PV-232 լիցենզիայի պայմանագրի՝ կնքված 2012թ-ի նոյեմբերի 27-ին: Այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելիս ղեկավարությունը առաջնորդվել է այն ենթադրությամբ, որ լիցենզիայի գործողության ժամկետը կերկարաձգվի 2041թ-ից ավել: Այս ենթադրությունը հիմնված է Հնդկերթի մասին օրենսգրքի դրույթների վրա, որոնք նախատեսում են լիցենզիայի երկարաձգում՝ հիմնված ներկայացված դիմումի վրա:

Ի լրումն՝ Խումբը ստացել է JORC-ի համապատասխան հանքային ռեսուրսների գնահատման NI43-101 հաշվետվությունը՝ թողարկված Golder Associates-ի կողմից 2015թ-ի հոկտեմբերին:

Խումբը օգտագործում է վերոնշյալ գնահատումները տեղանքի վերականգնման ծախսերի ժամանակացույցի, հիմնական միջոցների, մակաբացման գործունեության ակտիվի և հետախուզման և գնահատման գործունեության ակտիվների օգտակար ծառայության ժամկետների և արժեզրկման գնահատման համար:

5. Տեղեկատվություն գործունեության ոլորտի վերաբերյալ

Խմբի հիմնական գործունեությունը հանքարդյունաբերությունն է, ինչպես նաև պղնձի և մոլիբդենի խտանյութի արտադրությունը: Խմբի բոլոր ակտիվները գտնվում են, և գործունեությունն էլ իրականացվում է ՀՀ Սյունիքի մարզում: ՀՀ-ից դուրս Խումբը ոչ ընթացիկ ակտիվներ չունի: Կառավարման նպատակներով Խումբը գործունեությունն իրականացնում է ստորաբաժանումների հիման վրա, որոնք ձևավորվել են գործունեության հիմնական տեսակներից ելնելով, և ունի մեկ հաշվետու գործառնական միավոր:

- ▶ Այն զբաղվում է պղնձի և մոլիբդենի խտանյութի արդյունահանմամբ և վերամշակմամբ:

Խորհուրդը մշտադիտարկման է ենթարկում Խմբի գործունեությունը՝ ռեսուրսների բաշխման և արդյունքների գնահատման վերաբերյալ որոշումներ կայացնելու նպատակով և հանդիսանում է Խմբի հիմնական որոշումներ կայացնող մարմինը:

Հասույթն ըստ արտադրանքի և մատուցված ծառայության տեսակների ներկայացված է Ծան. 6-ում, իսկ վերլուծությունն ըստ հաճախորդների կտեսնեք Ծան. 31-ում: Խտանյութերի և ֆերոմոլիբդենի վաճառքից ստացված հասույթը կազմում է հաճախորդներից ստացված ընդհանուր հասույթի 98%-ը (2018: 97%):

6. Հասույթ

<i>հազ.դրամ</i>	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Հասույթ պղնձի խտանյութի վաճառքից	123,909,829	134,067,520
Հասույթ ֆերոմոլիբդենի վաճառքից	66,157,603	60,090,531
Հասույթ պղնձի խտանյութի առաքման ծառայությունից	4,168,670	3,552,742
Հասույթ մոլիբդենի խտանյութի վաճառքից	1,486,907	–
Հասույթ մատուցված մակաբացման ծառայությունից	–	2,086,000
Հասույթ այլ արտադրանքի վաճառքից	104,657	104,142
	195,827,666	199,900,935

2019թ-ի ընթացքում 21,199,155 հազար դրամի չափով պայմանագրի խզման գումարը (Ծան. 30) տեղաբաշխվել է հաճախորդների հետ կնքած պայմանագրերից առաջացած հասույթ՝ նվազեցնելով պղնձի խտանյութի վաճառքից առաջացած հասույթը (2018՝ զրո):

Հասույթ պղնձի խտանյութի և ֆերոմոլիբդենի վաճառքից.

	<i>2019թ.</i>		<i>2018թ.</i>	
	<i>հազ. դրամ</i>	<i>Չոր մետրիկ տոննա</i>	<i>հազ. դրամ</i>	<i>Չոր մետրիկ տոննա</i>
Պղնձի խտանյութ	123,909,829	302,674	134,067,520	242,871
Ֆերոմոլիբդեն	66,157,603	8,851	60,090,531	6,980
Մոլիբդենի խտանյութ	1,486,907	383	–	–
	191,554,339		194,158,051	

Պղնձի խտանյութի և ֆերոմոլիբդենի վաճառքից եկամուտը ճանաչվում է ժամանակի այն պահին, երբ բոլոր ռիսկերը և իրավունքները փոխանցվում են (տես Ծան. 38), իսկ առաքումից եկամուտը ճանաչվում է ժամանակի այն պահին, երբ ծառայությունը փաստացի մատուցված է:

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ խումբն ուներ 21,692,936 հազար դրամ գումարով պայմանականորեն գնանշվող վաճառք, որը բաղկացած էր 30,277 չոր մետրիկ տոննա պղնձի խտանյութից, 513 չոր մետրիկ տոննա ֆերոմոլիբդենից և 104 չոր մետրիկ տոննա մոլիբդենի խտանյութից (2018թ-ին՝ 22,805,390 հազար դրամ՝ բաղկացած 18,561 չոր մետրիկ տոննա պղնձի խտանյութից և 893 չոր մետրիկ տոննա ֆերոմոլիբդենի խտանյութից), որի իրական արժեքը կազմում էր մոտավորապես 22,391,338 հազար դրամ (2018թ-ին՝ 22,336,268 հազար դրամ):

7. Վաճառքի ինքնարժեք

<i>հազ. դրամ</i>	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Պղնձի խտանյութի և ֆերոմոլիբդենի վաճառքի ինքնարժեք	130,435,131	102,210,290
Մատուցված ծառայությունների ինքնարժեք	–	649,266
Այլ վաճառքների ինքնարժեք	537,285	227,739
	130,972,416	103,087,295

Պղնձի խտանյութի և ֆերոմոլիբդենի վաճառքի ինքնարժեք.

<i>հազ. դրամ</i>	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Նյութեր	43,969,205	30,510,915
Աշխատավարձ	25,205,361	17,312,329
Ստացված ծառայություններ	17,577,603	19,831,873
Վերամշակման ծախսումներ	16,057,261	13,230,281
Մաշվածություն	14,648,587	10,555,435
Էլեկտրականություն և գազ	12,462,773	10,386,107
Բնապահպանական հարկեր	69,931	49,483
Այլ	444,410	333,867
	130,435,131	102,210,290

7. Վաճառքի ինքնարժեք (շարունակություն)

Մատուցված մակաբաժնի ծառայության ինքնարժեքը 2019թ.-ին ներառում է աշխատավարձի անուղակի ծախսերը (2018: 115,000 հազար ՀՀ դրամ) (տե՛ս Ծան.13) և մաշվածության ծախսերը (2018: 63,334 հազար ՀՀ դրամ) (տե՛ս Ծան.15):

8. Իրացման ծախսեր

<i>հազ. դրամ</i>	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Պղնձի խտանյութի փոխադրման ծախսեր	11,205,413	8,877,543
Մոլիբդենի խտանյութի փոխադրման ծախսեր	308,950	241,862
Փաթեթավորման, տեսակավորման և պահպանման ծախսեր	223,207	224,982
Այլ	901,043	908,590
	12,638,613	10,252,977

Փաթեթավորման, տեսակավորման և պահպանման ծախսերը 2019թ.-ին ներառում են անուղակի աշխատավարձի գծով ծախսերը՝ 169,957 հազար դրամ գումարով (2018թ.-ին՝ 122,207 հազար դրամ) (տե՛ս Ծան. 13), իսկ մաշվածության ծախսերը ներառված չեն 2019թ.-ին տեսակավորման և պահպանման ծախսերում (2018թ.-ին՝ զրո) (տե՛ս Ծան. 15):

Իրացման ծախսերը ներառում են Խմբի կողմից մատուցված խտանյութի բեռնափոխադրման/առաքման ծառայության արժեքը, որը կազմում է 3,821,401 հազար ՀՀ դրամ (2018: 2,740,148 հազար ՀՀ դրամ): Համաձայն ՖՀՄՄ 15-ի այս ծառայության մատուցումը հանդիսանում է առանձին կատարման պարտավորություն և Խումբը գործում է որպես հիմնական կողմ:

9. Վարչական ծախսեր

<i>հազ. դրամ</i>	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Աշխատավարձ	6,779,594	5,115,737
Տրանսպորտային և ավտոմեքենաների սպասարկման ծախսեր	2,512,309	2,254,118
Ապահովագրության ծախսեր և բանկային ծառայությունների վճարներ	799,595	723,494
Մաշվածության, ամորտիզացիայի և պահպանման ծախսեր	741,676	341,093
Գրասենյակային, կոմունալ և տեղեկատվական ծախսեր	647,682	431,466
Երկրաբանական ուսումնասիրություններ և հետախուզություններ	586,092	1,397,077
Գործուղման, վերապատրաստման և ներկայացուցչական ծախսեր	584,988	383,224
Աուդիտ, խորհրդատվական և այլ մասնագիտական ծառայություններ	581,073	1,715,438
Հեջավորման միջնորդավճարի գծով ծախսեր	374,156	161,354
Վարձակալական ծախսեր	120,838	455,623
Երաշխավորության գծով ծախսեր	–	25,827
Այլ	1,217,934	1,334,861
	14,945,937	14,339,312

Տրանսպորտային և ավտոմեքենաների սպասարկման ծախսերը ներառում են 121,259 հազար դրամ գումարով անուղակի աշխատավարձի գծով ծախսեր (2018թ.-ին՝ 559,481 հազար դրամ) (տե՛ս Ծան. 13) և մաշվածության ծախսեր 358,927 հազար դրամ գումարով (2018թ.-ին՝ 324,706 հազար դրամ) (տե՛ս Ծան. 15):

2019 թվ. վարձակալական ծախսերը ներառում են կարճաժամկետ վարձակալությունների և ցածր արժեք ունեցող ակտիվների վարձակալական ծախսեր:

10. Նվիրատվություններ սոցիալական ծրագրերին

<i>հազ. դրամ</i>	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Նվիրատվության ձևով տրամադրված դրամական միջոցներ	6,014,365	5,203,683
Նվիրատվության ձևով տրամադրված հիմնական միջոցներ և պաշարներ	494,157	2,696,417
	6,508,522	7,900,100

Խումբը հատկացումներ է կատարում տարբեր սոցիալական ծրագրերին ու հաստատություններին:

11. Այլ ծախսեր և այլ եկամուտներ

<i>հազ. դրամ</i>	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Գույքի վաճառքից հասույթ	264,469	215,524
Փոխհատուցում ոչ ռեզիդենտի շահութահարկից	50,024	–
Կանխավճարների արժեզրման պահուստի հակադարձում	46,572	–
Վարձակալությունից ստացված եկամուտ	24,875	149,250
Պահուստի կանխատեսման փոփոխությունից ստացված օգուտ	23,949	38,055
Գույքագրումից առաջացած ավելցուկ	–	438,329
Եկամուտներ շինարարական ծառայություններից	–	235,455
Այլ եկամուտներ	351,465	256,602
Այլ եկամուտներ	761,354	1,333,215

<i>հազ. դրամ</i>	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Ռոյալթիի գծով ծախս	22,556,260	20,566,081
Տույժեր և տուգանքներ	2,901,113	10,299
Վարձակալության գծով ծախսեր	1,014,000	507,000
Աշխատավարձ	869,555	2,462,701
Աշխատակիցների հատուցումներ՝ բացառությամբ աշխատավարձի	549,088	804,819
Մաշվածություն	484,574	569,711
Հարկեր՝ բացառությամբ շահութահարկի	377,163	730,620
Պաշարների դուրսգրում	150,319	332,343
Հիմնական միջոցների օտարումից վնաս	116,138	525,496
Նյութեր	108,992	–
Հետախուզման և գնահատման ակտիվի արժեզրկում	–	2,438,081
Հանքարդյունաբերության ակտիվների արժեզրկում (Օան. 15)	–	1,845,992
Կանխավճարների և դեբիտորական պարտքերի դուրսգրում	–	1,190,513
Տեղանքի վերականգնման պահուստ	–	230,740
Այլ	1,809,044	139,476
	30,936,246	32,353,872

* Ռոյալթիի գծով ծախսը բաղկացած է երկու բաղադրիչից՝

- ▶ հասույթի 4%-ի չափով հաշվարկված ռոյալթի 8,711,526 հազար դրամ գումարով (2018թ.-ին՝ 8,703,905 հազար դրամ),
- ▶ հարկվող շահույթի 12.5%-ի չափով հաշվարկված ռոյալթի 13,844,734 հազար դրամ գումարով (2018թ.-ին՝ 11,862,176 հազար դրամ):

Հասույթի ու հարկվող շահույթի գծով ճշգրտումները կատարվել են կիրառելի օրենքների և կանոնակարգերի ուղեցույցների ու պահանջների համաձայն:

Խումբը դադարեցրել է արտադրական գործընթացը և հետախուզական աշխատանքները Հանքասար հանքավայրի հարևանությամբ գտնվող տարածքում, և համաձայն Ղեկավարության որոշման 2018-ին դուրս են գրվել 2,438,081 հազ. դրամ արժողությամբ հետախուզման և գնահատման ակտիվներ: 2019 թ. վարձակալական ծախսերը ներառում են կարճաժամկետ վարձակալությունների և ցածր արժեք ունեցող ակտիվների վարձակալական ծախսեր:

12. Ֆինանսական եկամուտ և ֆինանսական ծախսեր

<i>հազ. դրամ</i>	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Շահույթում կամ վնասում ճանաչված		
Տոկոսային եկամուտ տրամադրված փոխառությունների գծով	776,820	465,810
Տոկոսային եկամուտ բանկային հաշիվների գծով	33,850	48,986
Ֆինանսական եկամուտ	810,670	514,795
Տոկոսային ծախս վարկերի և փոխառությունների գծով	(5,939,227)	(10,163,140)
Տոկոսային ծախս պայմանականորեն գնանշվող վաճառքների գծով ստացված կանխավճարների գծով	(1,904,067)	(1,570,299)
Տեղանքի վերականգնման պահուստի և արձակման նպաստների պահուստի գծով գեղչի ծախսագրում (Ծան. 26)	(337,763)	(332,407)
Ֆինանսական վարձակալության գծով տոկոսային ծախս	(307,600)	–
Այլ տոկոսային ծախսեր	(364,169)	(329,899)
Ֆինանսական ծախսեր	(8,852,826)	(12,395,745)
Ժամանակաշրջանի ընթացքում կապիտալացված փոխառության ծախսումներ (Ծան. 15)	(1,406,100)	(2,286,352)

Կապիտալացման ենթակա փոխառության ծախսումների գումարը հաշվարկելու համար օգտագործվել է 8.92% կապիտալացման դրույքը (2018թ.-ին՝ 12.72%): Կապիտալացման դրույքը սահմանվել է որպես Խմբի փոխառությունների նկատմամբ կիրառելի փոխառությունների ծախսումների կշռված միջինը:

13. Աշխատակազմի գծով ծախսեր

<i>հազ. դրամ</i>	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Աշխատավարձ	37,427,473	29,280,293
Աշխատակիցների հատուցումներ՝ բացառությամբ աշխատավարձի (Ծան. 11)	549,088	804,819
	37,976,561	30,085,112

Աշխատավարձ՝ 25,205,361 հազար դրամ գումարով, ճանաչվել է վաճառված ապրանքների ինքնարժեքի կազմում (2018թ.-ին՝ 17,427,329 հազար դրամ), 169,957 հազար դրամ գումարով՝ իրացման ծախսերի կազմում (2018թ.-ին՝ 122,207 հազար դրամ), 6,779,594 հազար դրամ գումարով՝ վարչական ծախսերի կազմում (2018թ.-ին՝ 5,675,218 հազար դրամ), 869,555 հազար դրամ գումարով՝ այլ ծախսերի կազմում (2018թ.-ին՝ 2,462,701 հազար դրամ), 1,471,628 հազար դրամ գումարով կապիտալացվել է անավարտ շինարարությանը (2018թ.-ին՝ 1,158,131 հազար դրամ), 813,255 հազար դրամ գումարով կապիտալացվել է պատրաստի արտադրանքի և պաշարների վրա (2018թ.-ին՝ 627,293 հազար դրամ), 1,709,811 հազար դրամ գումարով կապիտալացվել է ոչ ընթացիկ պաշարների՝ հանքաքարի պաշարների վրա, (2018թ.-ին՝ 1,683,754 հազար դրամ), 408,312 հազար դրամ գումարով հորատման աշխատանքների վրա, (2018թ.-ին՝ 123,660 հազար դրամ):

14. Շահութահարկ**ա) Շահույթում կամ վնասում ճանաչված գումարներ**

Շահութահարկի գծով ծախսի հիմնական բաղադրիչներն են՝

<i>հազ. դրամ</i>	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Շահութահարկի գծով ծախս	10,308,537	11,203,277
Հետաձգված հարկերի գծով ժամանակավոր տարբերությունների առաջացում և վերականգնում	(2,897,250)	(2,469,434)
Շահութահարկի գծով ծախս	7,411,287	8,733,843

14. Շահութահարկ (շարունակություն)**ա) Շահույթում կամ վնասում ճանաչված գումարներ (շարունակություն)**

ՀՀ իրավաբանական անձիք պարտավոր են ինքնուրույն ներկայացնել հարկային հաշվետվություններ: Հայկական Խումբների համար շահութահարկի դրույքաչափը 2019 և 2018 թթ. համար կազմել է 20%:

Մկսած 2020 թվականի հունվարի 1-ից, շահութահարկը պետք է իջնի երկու տոկոսային կետով և կազմի 18%: Շահութահարկի նոր դրույքաչափը սահմանվել է 2020թ և դրան հաջորդող հաշվետու ժամանակաշրջանների համար:

Շահութահարկի արդյունավետ դրույքաչափը տարբերվում է շահութահարկի՝ օրենքով սահմանված դրույքաչափից: Օրենքով սահմանված դրույքաչափի հիման վրա շահութահարկի գծով ծախսի համաձայնեցումը իրականի հետ հետևյալն է.

<i>հազ. դրամ</i>	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Շահույթ/(վնաս) նախքան շահութահարկը	(7,151,426)	24,272,085
Օրենքով սահմանված հարկի դրույքաչափ	20%	20%
Շահութահարկի գծով ծախս օրենքով սահմանված դրույքաչափով	(1,430,285)	4,854,417
Չնվազեցվող ծախսեր		
Հիմնական միջոցների հարկային բազայի փոփոխություն՝ հարկային օրենսդրության փոփոխության պատճառով	(75,335)	(1,285,782)
Ստացված կանխավճարների հարկային բազայի ճշգրտում՝ հարկային օրենսդրության փոփոխության պատճառով	–	180,708
Շահութահարկի դրույքի փոփոխության վերաբերյալ ճշգրտումներ	(1,120,116)	–
Չճանաչված նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունների և հարկային վնասների փոփոխություն	171,134	76,390
Այլ չնվազեցվող ծախսեր	9,865,889	4,908,110
	7,411,287	8,733,843

14. Շահութահարկ (շարունակություն)

բ) Ժամանակավոր տարբերությունների շարժը տարվա ընթացքում

Հետաձգված հարկային ակտիվները և պարտավորությունները դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ և դրանց շարժը համապատասխան տարիների համար ներկայացված է ստորև.

	1 հունվարի 2018թ.	Մկգրեական մնացորդի վերաչափում (ՖՀՄՄ 9 և հետևանքով)	Ժամանակավոր տարբերությունների առաջացում և հակադարձում	31 դեկտեմբերի 2018թ.	Ժամանակավոր տարբերությունների առաջացում և հակադարձում	Շահութահարկի դրույքաչափի փոփոխության հետ կապված ճշգրտումներ	Մեփական բաժնեմասերի հետ կապված գործարքների ազդեցություն	31 դեկտեմբերի 2019թ.
Հարկվող ժամանակավոր տարբերությունների հարկային ազդեցություն՝								
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական պարտավորություններ	–	–	–	–	71,076	(7,897)	–	71,076
Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքեր	–	258,494	(114,399)	144,095	(81,314)	(6,976)	–	62,781
Տրված կանխավճարներ ընթացիկ ակտիվների գծով	–	–	44,397	44,397	(12,823)	(3,508)	–	31,574
Պայմանագրային պարտավորություններ	–	–	–	–	245,468	(27,274)	–	245,468
Ֆինանսական վարձակալության գծով պարտավորություններ	–	–	–	–	554,074	(61,564)	–	554,074
Տրամադրված փոխառություններ	–	–	35,500	35,500	14,523	(5,558)	–	50,023
Տեղանքի վերականգնման պահուստ	562,971	–	22,569	585,539	(16,102)	(63,271)	–	569,437
Հետաձգված հարկային ակտիվ	562,971	258,494	(11,933)	809,531	774,902	(176,048)	–	1,584,433
Հարկվող ժամանակավոր տարբերությունների հարկային ազդեցություն՝								
Հիմնական միջոցներ	(16,674,613)	–	2,221,183	(14,453,431)	3,746,947	1,189,609	–	(10,706,484)
Հետախուզման և գնահատման ակտիվներ	(90,857)	–	90,857	–	–	–	–	–
Պայմանականորեն գնանշվող վաճառքների գծով ստացված կանխավճարներ	(201,220)	–	201,220	–	–	–	–	–
Վարկեր և փոխառություններ	(736,072)	–	641,643	(94,430)	(47,598)	15,781	–	(142,028)
Պաշարներ	152,317	–	123,833	276,150	(365,228)	9,897	–	(89,078)
Առևտրային և այլ պարտավորություններ	(146,887)	–	681,784	534,896	(587,048)	5,795	–	(52,152)
Մակաբաժան գործունեության ակտիվներ	–	–	–	–	(132,428)	14,714	–	(132,428)
Օգտագործման իրավունքով ակտիվներ	–	–	–	–	(543,267)	60,368	–	(543,267)
Հետգնված բաժնետոմսերի գծով կրեդիտորական պարտք	–	–	–	–	–	–	(883,705)	(883,705)
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ	1,428,178	–	(1,479,152)	(50,970)	50,970	–	–	–
Հետաձգված հարկային պարտավորություններ	(16,269,154)	–	2,481,368	(13,787,785)	2,122,348	1,296,164	(883,705)	(12,549,142)
Զուտ հետաձգված հարկային պարտավորություններ	(15,706,183)	258,494	2,469,435	(12,978,254)	2,897,250	1,120,116	(883,705)	(10,964,709)

14. Շահութահարկ (շարունակություն)**գ) Զճանաչված հետաձգված հարկային ակտիվներ**

	<i>1 հունվարի 2018թ.</i>	<i>Ժամանակա-վոր տարբերությ- յունների առաջացում և հակադարձում</i>	<i>31 դեկտեմբերի 2018թ.</i>	<i>Ժամանակա-վոր տարբերությ- յունների առաջացում և հակադարձում</i>	<i>31 դեկտեմբերի 2019թ.</i>
Հաջորդ ժամանակաշրջան փոխանցված հարկային վնաս	612,865	(503,373)	109,492	42,200	151,692
Հիմնական միջոցներ	279,890	383,798	663,688	(228,877)	434,811
Պաշարներ	5,382	(1,145)	4,237	16,352	20,589
Տեղանքի վերականգնման պահուստ	1,645	44,330	45,975	(809)	45,166
Հետաձգված հարկային ակտիվ	899,782	(76,390)	823,392	(171,134)	652,258
Զճանաչված հետաձգված հարկային ակտիվ	(899,782)		(823,392)		(652,258)

Դուստր ընկերության մեջ ներդրումներից առաջացած ժամանակավոր տարբերությունները, որոնց համար չի ճանաչվել հետաձգված հարկային ակտիվ, կազմում են 652,260 հազար դրամ (2018: 823,392 հազար դրամ)։

Գործող հարկային օրենսդրության համաձայն՝ նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունները գործողության ժամկետ չունեն։ Դուստր ընկերության նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունների և հարկային վնասների գծով հետաձգված հարկային ակտիվներ չեն ճանաչվել, քանի որ անորոշ է, արդյոք կլինի ապագա հարկվող շահույթ, որի դիմաց Դուստր ընկերությունը կկարողանա իրացնել այդ հոդվածներից ստացված օգուտը։

15. Հիմնական միջոցներ

հազ. դրամ	Հոդ և շենքեր	Մեքենա- սարքավորում- ներ	Հանքարդյու- նաբերական ակտիվներ	Տնտեսական գույք	Անավարտ շինարարույթ- յուն	Օգտագործման իրավունքով ակտիվներ (Ծան. 30, 36)	Ընդամենը
Սկզբնական արժեք							
2018թ. հունվարի							
1-ի դրությամբ	71,697,919	186,130,314	2,253,902	895,145	50,183,365	–	311,160,645
Ավելացումներ	356,777	16,160,696	–	216,928	15,152,028	–	31,886,429
Օտարումներ	(511,515)	(2,093,003)	–	(51,601)	(767,277)	–	(3,423,396)
Արժեզրկում	–	–	(1,991,730)	–	–	–	(1,991,730)
Տեղափոխումներ	835,061	5,063,173	–	–	(5,898,234)	–	–
2018թ. դեկտեմբերի	72,378,242	205,261,180	262,172	1,060,472	58,669,882	–	337,631,948
31-ի դրությամբ							
2019թ. հունվարի							
1-ի դրությամբ	72,378,242	202,099,002	262,172	1,060,472	58,669,882	4,050,952	338,520,722
Ավելացումներ	564,252	13,753,917	–	285,254	9,803,803	–	24,407,226
Օտարումներ	(19,869)	(1,701,469)	(5,550)	(30,713)	(114,317)	–	(1,871,918)
Տեղափոխումներ	1,122,276	1,560,659	–	6,967	(2,689,902)	–	–
2019թ. դեկտեմբերի	74,044,901	215,712,109	256,622	1,321,980	65,669,466	4,050,952	361,056,030
31-ի դրությամբ							
Մաշվածություն							
2018թ. հունվարի							
1-ի դրությամբ	(17,556,092)	(98,466,976)	(174,456)	(669,417)	–	–	(116,866,941)
Հաշվետու տարվա մաշվածության	(2,043,939)	(11,554,918)	(35,769)	(116,564)	–	–	(13,751,190)
Օտարումներ	240,006	1,632,307	–	52,564	–	–	1,924,877
Արժեզրկում	–	–	145,738	–	–	–	145,738
2018թ. դեկտեմբերի	(19,360,025)	(108,389,587)	(64,487)	(733,417)	–	–	(128,547,516)
31-ի դրությամբ							
2019թ. հունվարի							
1-ի դրությամբ	(19,360,025)	(108,389,587)	(64,487)	(733,417)	–	–	(128,547,516)
Հաշվետու տարվա մաշվածության	(2,245,968)	(13,497,766)	(14,035)	(109,705)	–	(1,021,480)	(16,888,954)
Օտարումներ	2,615	1,418,618	1,768	26,223	–	–	1,449,224
2019թ. դեկտեմբերի	(21,603,378)	(120,468,735)	(76,754)	(816,899)	–	(1,021,480)	(143,987,246)
31-ի դրությամբ							
Զուտ հաշվեկշռային արժեք							
2018թ. դեկտեմբերի	53,018,217	96,871,593	197,685	327,055	58,669,882	–	209,084,432
31-ի դրությամբ	53,018,217	96,871,593	197,685	327,055	58,669,882	–	209,084,432
2019թ. դեկտեմբերի	52,441,523	95,243,374	179,868	505,081	65,669,466	3,029,472	217,068,784
31-ի դրությամբ	52,441,523	95,243,374	179,868	505,081	65,669,466	3,029,472	217,068,784

Մաշվածության ծախսը՝ 14,648,587 հազար դրամ (2018թ.-ին՝ 10,555,435 հազար դրամ) գումարով, ճանաչվել է վաճառված ապրանքների ինքնարժեքի կազմում, 23,827 դրամ՝ սոցիալական նախագծերում կատարվող նվիրատվությունների գծով ծախսերում (2018թ.-ին՝ զրո), 598,944 հազար դրամ (2018թ.-ին՝ 665,799 հազար դրամ)՝ վարչական ծախսերի կազմում, 484,574 հազար դրամ (2018թ.-ին՝ 569,711 հազար դրամ)՝ այլ ծախսերի կազմում, 628,168 հազար դրամ (2018 թ.-ին՝ 1,067,801 հազար դրամ) կապիտալացվել է ոչ ընթացիկ պաշարներին՝ հանքաքարի պաշարներին, 120,686 հազար դրամ (2018թ.-ին՝ 509,035 հազար դրամ) կապիտալացվել է անավարտ շինարարությանը, 384,168 հազար դրամ (2018թ.-ին՝ 383,409 հազար դրամ) կապիտալացվել է պատրաստի արտադրանքին և պաշարներին :

2019թ. ընթացքում 1,471,628 հազար դրամ (2018թ.-ին՝ 1,158,131 հազար դրամ) գումարով աշխատավարձ կապիտալացվել է անավարտ շինարարությանը (տես Ծան. 13):

2019թ. ընթացքում 1,406,100 հազար դրամ (2018թ.-ին՝ 2,286,352 հազար դրամ) գումարով փոխառության ծախսումները կապիտալացվել են անավարտ շինարարությանը:

15. Հիմնական միջոցներ (շարունակություն)

2019թ. ընթացքում տեղանքի վերականգման պահուստի գնահատման փոփոխությունը՝ 80,245 հազար դրամի չափով, կապիտալացվել է համապատասխան հիմնական միջոցներին (2018թ.-ին՝ 2,286,352 հազար դրամ) (տես Ծան. 26):

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ 56,701,055 հազար դրամ հաշվեկշռային արժեքով հիմնական միջոցները գրավադրված են գրավով ապահովված բանկային վարկերի դիմաց (տես Ծան. 25):

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ամբողջովին մաշված և օգտագործման մեջ գտնվող հիմնական միջոցների սկզբնական արժեքը կազմում է 62,022,629 հազար դրամ (2018թ.-ին՝ 56,705,110 հազար դրամ):

Դուստր ընկերությունը դադարեցրել է արտադրությունը և հետախուզման աշխատանքները Հանքասարի հարակից տարածքում: 2018թ.-ի ընթացքում Դուստր ընկերության ղեկավարությունը որոշում կայացրեց փակել հանքը և կենտրոնացնել իր գործունեությունը Ընկերությանը մատուցվող ծառայություններին, որի արդյունքում Դուստր ընկերությունը ճանաչեց հանքարդյունաբերության ակտիվների արժեզրկում՝ 1,845,992 հազար ՀՀ դրամի չափով:

16. Մակաբացման գործունեության ակտիվ

2014թ.-ին Խումբը սկսել է ինտենսիվ մակաբացման գործունեություն Քաջարանի հանքի Շլորկուտ հատվածում, որտեղ գալիք տարիներին ակնկալվում է արդյունահանել հանքաքար, և նախաարտադրական մակաբացման ծախսումները կապիտալացրել է որպես մակաբացման գործունեության ակտիվ՝ 5,310,400 հազար դրամի չափով:

2019 թվականի ընթացքում կատարվել է լրացուցիչ մակաբացման աշխատանքներ, իսկ ծախսերը կապիտալացվել են 1,219.620 հազ. ՀՀ դրամի չափով: Տարածքը դեռևս մատչելի չէ արդյունահանման համար:

17. Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ներդրումներ և վաճառքի համար մատչելի ներդրումներ

<i>Հազ. դրամ</i>	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ներդրումներ		
«Արցախ ՀԷԿ» ԲԲԸ	777,159	877,159
	777,159	877,159

2019թ.-ի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խմբի ներդրումը «Արցախ ՀԷԿ» ԲԲԸ-ի կապիտալում («ԱՀԷԿ») կազմել է 5.7% (2018թ.-ին՝ 6.18%):

Բաժնետոմսերը ցուցակված են Հայաստանի ֆոնդային բորսայում: Ներդրման իրական արժեքը որոշվել է զեղչված դրամական հոսքերի մեթոդով, որը դասակարգվում է որպես 3-րդ մակարդակ իրական արժեքի հիերարխիայում (տես Ծան. 31):

2019 թ. ընթացքում Խումբը ճանաչել է Արցախի ՀԷԿ ԲԲԸ-ի շահաբաժնից ստացված եկամուտ 72.373 հազար դրամի չափով (2018 թ-ին՝ 65,793 հազար դրամ):

18. Կանխավճարներ

<i>հազ. դրամ</i>	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Կանխավճարներ ոչ ընթացիկ ակտիվների գծով		
Կանխավճարներ հիմնական միջոցների գծով	1,389,936	2,864,177
Այլ ոչ ընթացիկ կանխավճարներ	489,642	488,265
	1,879,578	3,352,442
Կանխավճարներ ընթացիկ ակտիվների գծով		
Կանխավճարներ պաշարների գծով	4,149,829	4,174,620
Կանխավճարներ ծառայությունների գծով	2,916,232	2,131,129
Այլ կանխավճարների գծով	13,261	499,255
	7,079,322	6,805,004
	8,958,900	10,157,446

2019թ.-ի ընթացքում դուրս գրված կանխավճարների գումարը վերականգնվել է 46,571 հազար ՀՀ դրամով: 2018թ. ընթացքում դուրս գրված կանխավճարների գումարը կազմել է 1,190,513 հազար ՀՀ դրամ:

19. Տրամադրված փոխառություններ

2018թ. հունվարին Խումբն «Քրոնիմետ Մայնինգ» Էյ-Ջի-ի հետ կնքել է ընդհանուր 19,300 հազար ԱՄՆ դոլարի չափով փոխառությունների տրամադրման պայմանագիր 1 ամսվա LIBOR+4.95 % տարեկան տոկոսադրույքով, մինչև 2020թ.-ի Դեկտեմբերը մարման ժամկետով: 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ տրված փոխառությունների ընդհանուր հաշվեկշռային արժեքը կազմում է 10,126,175 հազար ՀՀ դրամ:

2019թ.-ի դրությամբ «Քրոնիմետ Մայնինգ» Էյ-Ջի ն չի հանդիսանում Խմբի մայր Խումբը: Խմբի ենթարկվածությունը փոխարժեքի և տոկոսադրույքի ռիսկերին և ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների զգայունության վերլուծությունը նկարագրված է Ծան. 31-ում:

2019թ.-ի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խումբը վարկեր է տրամադրել երեք գործընկերների ՀՀ դրամով և ԱՄՆ դոլարով, Libor+4.95%-ից 8% տոկոսադրույքներով: Վարկերի ժամկետը սպառվում է 2020 թ.-ին:

	<i>Փուլ 1</i> <i>ՀՀ դրամ'000</i>	<i>Փուլ 2</i> <i>ՀՀ դրամ'000</i>	<i>Փուլ 3</i> <i>ՀՀ դրամ'000</i>	<i>Ընդամենը</i> <i>ՀՀ դրամ'000</i>
Ակնկալվող վարկային կորուստ 2019 թ.				
Դեկտեմբերի 31 ի դրությամբ	171,527	106,376	–	277,903
Ակնկալվող վարկային կորուստի պահուստ	(5,424)	106,376	–	100,952
Ակնկալվող վարկային կորուստ 2018 թ.				
Դեկտեմբերի 31 ի դրությամբ	177,498	–	–	177,498
Ակնկալվող վարկային կորուստի պահուստ	177,498	–	–	177,498
Ակնկալվող վարկային կորուստ 2018 թ.				
Հունվարի 1 ի դրությամբ	–	–	–	–

20. Պաշարներ

<i>հազ. դրամ</i>	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Պահեստամասեր (ինքնարժեքից և իրացման գույք արժեքից նվազագույնով)	11,597,426	8,309,876
Հումք և սպառողական նյութեր (ինքնարժեքից և իրացման գույք արժեքից նվազագույնով)	6,397,823	4,984,650
Մշակման հանձնված մոլիբդենի խտանյութ* (ինքնարժեքով)	2,260,533	2,540,296
Պատրաստի արտադրանք (ինքնարժեքով)	1,436,223	2,676,212
Անավարտ արտադրանք (ինքնարժեքով)	783,624	–
Շինանյութ (ինքնարժեքից և իրացման գույք արժեքից նվազագույնով)	222,382	218,382
Այլ (ինքնարժեքից և իրացման գույք արժեքից նվազագույնով)	1,401,850	1,702,268
Ընդամենը ընթացիկ պաշարներ	24,099,861	20,431,684
Ոչ ընթացիկ պաշարներ – հանքաքարի պաշարներ**	13,156,653	12,469,763
Ընդամենը պաշարներ՝ սկզբնական արժեքից և իրացման գույք արժեքից նվազագույնով	37,256,514	32,901,447

* Խումբը ծառայությունների մատուցման պայմանագրեր է ստորագրել կապակցված կողմերի հետ մոլիբդենի խտանյութը ֆերոմոլիբդենի վերամշակելու համար: Վերամշակման ընթացքում Խումբը պահպանում է սեփականության իրավունքը: Մտացված վերամշակման ծառայությունների գծով համապատասխան ծախսերը ներկայացված են Ծան. 7-ում:

** Ոչ ընթացիկ պաշարները ներկայացնում են մետաղի ցածր պարունակությամբ հանքաքար, որը հնարավոր չէ տնտեսապես արդյունավետ վերամշակել ներկայիս շուկայական գների պայմաններում, և պահուստավորվել է հետագայում վերամշակման նպատակով:

Աշխատավարձ 813,255 հազար դրամ գումարով (2018թ.-ին՝ 627,293 հազար դրամ) (տես Ծան. 13), և մաշվածություն՝ 384,169 հազար դրամ գումարով (2018թ.-ին՝ 383,409 հազար դրամ) (տես Ծան. 15), կապիտալացվել են ընթացիկ պաշարների և պատրաստի արտադրանքի հաշվեկշռային արժեքին:

Աշխատավարձ 1,709,811 հազար դրամ գումարով (2018թ.-ին՝ 1,683,754 հազար դրամ) (տես Ծան. 13), և մաշվածություն՝ 628,168 հազար դրամ գումարով (2018թ.-ին՝ 1,067,801 հազար դրամ), կապիտալացվել է ոչ ընթացիկ պաշարների՝ հանքաքարի պաշարների հաշվեկշռային արժեքին (տես Ծան. 15):

2019թ.-ի ընթացքում 372,736 հազար դրամ (2018թ.-ին՝ 332,343 հազար դրամ) ճանաչվել է որպես գույք իրացման արժեքով հաշվառվող պաշարների արժեքի նվազեցման ծախս, ինչը արտացոլվել է այլ ծախսերում (տես Ծան. 11):

21. Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքեր

<i>Հազ. դրամ</i>	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Առևտրային դեբիտորական պարտքեր (ոչ ենթակա պայմանական գնանշման) – ամորտիզացված արժեք	8,159,081	8,816,361
Այլ դեբիտորական պարտքեր	452,958	558,158
Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքեր ամորտիզացված արժեքով	8,612,039	9,374,519
Ակնկալվող վարկային կորուստներ	(337,289)	(697,150)
	8,274,750	8,677,369
Առևտրային դեբիտորական պարտքեր (ենթակա պայմանական գնանշման) – իրական արժեք	1,644,577	923,451
Ընդհանուր առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքեր	9,919,327	9,600,820

Առևտրային դեբիտորական պարտքերը (ոչ ենթակա պայմանական գնանշման) ոչ տոկոսակիր են և հիմնականում ունեն մինչև 1 տարի ժամկետայնություն:

21. Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքեր (շարունակություն)

Առևտրային դեբիտորական պարտքերը (ենթակա պայմանական գնանշման) ոչ տոկոսակիր են, սակայն, ինչպես նկարագրված է Ծան. 38-ում, գնորդման ժամանակաշրջանում ենթարկվում են ապրանքների ապագա գների փոփոխության և, հետևաբար, չեն անցնում «բացառապես մայր գումարի և չմարված մայր գումարի վրա հաշվարկված տոկոսների վճարումներ» (SPPI) թեստը և մինչև մարման ամսաթիվը չափվում են իրական արժեքով: Այս առևտրային դեբիտորական պարտքերը սկզբնապես չափվում են այն գումարի չափով, որքան խումբը ակնկալում է ստանալ, որն է՝ գնորդման ժամանակաշրջանի վերջում խմբի կողմից ակնկալվող ստացվելիք գնի գնահատումը:

Նախնական հաշիվ-ապրանքագրի մոտավորապես 90%-ը (հիմք ընդունելով պայմանական գինը (պղնձի համար հաշվարկվում է որպես առաքումից մեկ շաբաթ առաջվա միջին գինը, իսկ մոլիբդենի համար՝ որպես առաքումից մեկ ամիս առաջվա միջին գինը)) ստացվում է կանխիկ, երբ ապրանքները բեռնվում են, որը նվազեցնում է ՖՀՄՄ 15-ի համաձայն ճանաչված սկզբնական դեբիտորական պարտքի չափը: Գնորդման ժամանակաշրջանները կարող են տատանվել առաքումից հետո մեկից երկու ամսվա միջև, իսկ վերջնական վճարումն իրականացվում է գնորդման ժամանակաշրջանից հետո 30-60 օրերի ընթացքում: Իրական արժեքի հետ կապված բացահայտումների մանրամասները ներկայացված են Ծան. 31-ում:

Ստորև ներկայացված է առևտրային դեբիտորական պարտքերի (ոչ ենթակա պայմանական գնանշման) ակնկալվող վարկային կորուստների պահուստի տեղաշարժը 2019թ.-ի ընթացքում:

<i>ՄՈՍ ՀՀ դրամ</i>	<i>2019թ.</i>
2019թ.-ի հունվարի 1-ի դրությամբ	(697,150)
Նոր ձևավորված ակտիվներ	(27,425)
Մարում	387,286
2019թ.-ի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	(337,289)
<i>ՄՈՍ ՀՀ դրամ</i>	<i>2018թ.</i>
2018թ.-ի հունվարի 1-ի դրությամբ	(479,877)
Նոր ձևավորված ակտիվներ	(223,514)
Դուրս գրված ակտիվներ	6,241
2018թ.-ի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	(697,150)

Ստորև ներկայացված է խմբի վարկային ռիսկին ենթակա դեբիտորական պարտքերի (ոչ ենթակա պայմանական գնորդման) մասին տեղեկատվությունը:

<i>հազ. դրամ</i>	<i>Մինչև 3 ամիս</i>	<i>3-ից 6 ամիս</i>	<i>6-ից 9 ամիս</i>	<i>9-ից 12 ամիս</i>	<i>1 տարուց ավել</i>	<i>Ընդամենը</i>
31 դեկտեմբեր 2019						
Ակնկալվող վարկային կորուստի գործակից	1.35%	1.76%	3.49%	8.85%	4.50%	3.91%
Համախառն հաշվեկշռային արժեք	2,029,218	98,860	2,616,837	972,961	2,894,163	8,612,039
Ակնկալվող վարկային կորուստ	(27,577)	(1,743)	(91,584)	(86,126)	(130,259)	(337,289)
Զուտ հաշվեկշռային արժեք	2,001,641	97,117	2,525,253	886,835	2,763,904	8,274,750
<i>հազ. դրամ</i>	<i>Մինչև 3 ամիս</i>	<i>3-ից 6 ամիս</i>	<i>6-ից 9 ամիս</i>	<i>9-ից 12 ամիս</i>	<i>1 տարուց ավել</i>	<i>Ընդամենը</i>
1 հունվար 2019						
Ակնկալվող վարկային կորուստի գործակից	4.51%	3.20%	3.96%	1.69%	39.55%	7.44%
Համախառն հաշվեկշռային արժեք	2,113,143	864,726	2,975,557	2,368,474	1,052,619	9,374,519
Ակնկալվող վարկային կորուստ	(95,322)	(27,665)	(117,761)	(40,083)	(416,319)	(697,150)
Զուտ հաշվեկշռային արժեք	2,017,821	837,061	2,857,796	2,328,391	636,300	8,677,369

21. Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքեր (շարունակություն)

Ստորև ներկայացված աղյուսակը ցույց է տալիս ֆինանսական արդյունքների մասին համապարփակ հաշվետվությունում անակնկալվող վարկային կորուստների գծով ծախսը 2019թ դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ.

<i>Առևտրային դեբիտորական պարտքեր (ոչ ենթակա պայմանական գնորդման)</i>	<i>Փուլ 1 հազ. դրամ</i>	<i>Փուլ 2 հազ. դրամ</i>	<i>Փուլ 3 հազ. դրամ</i>	<i>Ընդամենը հազ. դրամ</i>
Ակնկալվող վարկային կորուստների գծով ծախս 2019 հունվարի 1-ի դրությամբ	240,748	69,116	387,286	697,150
Ակնկալվող վարկային կորուստների գծով ծախս 2019 դեկտեմբերի 1-ի դրությամբ	29,320	177,710	130,259	337,289
Վերականգնում	–	–	(387,286)	(387,286)

22. Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

<i>հազ. դրամ</i>	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Բանկային հաշիվների մնացորդներ	5,462,981	525,217
Կանխիկը դրամարկղում	–	10
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	5,462,981	525,227

Խմբի ենթարկվածությունն արտարժույթի և տոկոսադրույքի ռիսկերին և ֆինանսական ակտիվների ու պարտավորությունների զգայունության վերլուծությունը ներկայացված են Ծան. 31-ում:

23. Կապիտալ և պահուստներ**ա) Կանոնադրական կապիտալ**

<i>Բաժնետոմսերի քանակը, եթե այլ տեղեկատվություն նշված չէ</i>	<i>Սովորական բաժնետոմսեր</i>	
	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Անվանական արժեք	20,000 ՀՀ դրամ	20,000 ՀՀ դրամ
Հունվարի 1-ի և դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ թողարկված, ամբողջովին վճարված	687,081	2,748,334
Հունվարի 1-ի և դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ թողարկված, ոչ ամբողջովին վճարված	2,061,253	–

Սովորական բաժնետոմսերի սեփականատերերն իրավունք ունեն ժամանակ առ ժամանակ ստանալ հայտարարված շահաբաժինները և քվեարկել Խմբի բաժնետերերի ժողովներում՝ մեկ բաժնետոմս՝ մեկ ձայն սկզբունքով:

2019 թվականի ընթացքում Խումբը իր բաժնետերերից ձեռք է բերել 2,061,253 հատ բաժնետոմս՝ 20 հազար ՀՀ դրամ անվանական արժեքով, ընդամենը 79,164,677 հազար ՀՀ դրամ արժողությամբ:

2019 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խումբն ունի բաժնետոմսերի հետգնման պարտավորություն՝ 43,122,871 հազար ՀՀ դրամի չափով: Այս պարտավորության մարման ժամկետը մինչ 2021թ-ն է:

Խմբի բաժնետոմսերը պահվում են որպես երաշխիք բաժնետոմսերի հետգնման պարտավորության համար 2020 թ. ընթացքում:

2019 թվականի ընթացքում Խումբը հայտարարել, բայց չի տեղաբաշխել լրացուցիչ 687,078 սովորական բաժնետոմսեր՝ 20 հազար ՀՀ դրամ անվանական արժեքով (2018՝ 251,666 բաժնետոմս):

23. Կապիտալ և պահուստներ (շարունակություն)**Բ) Շահաբաժիններ**

ՀՀ օրենսդրության համաձայն Խմբի բաշխման ենթակա պահուստները սահմանափակվում են Խմբի ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների համաձայն պատրաստված ֆինանսական հաշվետվություններում գրանցված կուտակված շահույթի մնացորդով՝ բացառությամբ կուտակված շահույթի գծով գործող ստորև ներկայացված սահմանափակումների:

24. Թողարկված պարտատոմսեր

2019 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խումբը թողարկել է տոկոսային եկամուտ ունեցող ներքին պարտատոմսեր՝ 2,500,000 հազար ՀՀ դրամ և 50,000 հազար ԱՄՆ դոլար անվանական արժեքով, մարման ժամկետը՝ մինչև 2022 թ.-ը: Տարեկան տոկոսադրույքները՝ 7,5% -ից մինչև 11%:

2019 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ թողարկված պարտատոմսերի համախառն մնացորդը կազմել է 26,246,908 հազար ՀՀ դրամ (2018 թ.-ին՝ զրո):

Պարտատոմսերը թողարկվել են Խմբի կողմից պարտավորությունների, կապիտալ ներդրումային ծրագրերի ֆինանսավորման, ինչպես նաև կապիտալի ֆինանսավորման ներկայիս կառուցվածքի բարելավման համար: Գործիքները ցուցակված են Հայաստանի ֆոնդային բորսայում:

25. Վարկեր և փոխառություններ

Այս ծանոթագրությունում ներկայացված է տեղեկատվություն Խմբի ամորտիզացված արժեքով չափվող տոկոսակիր վարկերի և փոխառությունների պայմանագրային պայմանների մասին: Տոկոսադրույքի, արտարժույթի և իրացվելիության ռիսկերին Խմբի ենթարկվածության վերաբերյալ առավել մանրամասն տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծան. 31-ում:

<i>հազ. դրամ</i>	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Ոչ ընթացիկ պարտավորություններ		
Գրավով ապահովված բանկային վարկեր և վարկային գծեր/օվերդրաֆտներ	21,170,845	23,757,102
Գրավով չապահովված վարկեր այլ կազմակերպություններից	11,968,510	–
	33,139,355	23,757,102
Ընթացիկ պարտավորություններ		
Գրավով ապահովված բանկային վարկեր և վարկային գծեր/օվերդրաֆտներ	17,499,038	16,950,204
Գրավով չապահովված վարկեր այլ կազմակերպություններից	31,444,894	26,641,315
	48,943,932	43,591,519

2019թ-ին Խումբը ստորագրեց ևս մեկ վարկային գծի պայմանագիր միննույն բանկի հետ՝ 18,000 հազար ԱՄՆ դոլար առավելագույն սահմանաչափով, 2025թ. մարման ժամկետով: Տվյալ վարկային գծի պայմանագրի շրջանակներում Խումբը 2019թ.-ի Դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ մնացորդային արժեքը կազմում է 18,000 հազար ԱՄՆ դոլար:

Գրավով ապահովված բանկային վարկերից է 2018-ին հայկական բանկերից մեկի հետ կնքված վարկային պայմանագիրը, որի մարման ժամկետը 2023թ. ապրիլին է: Մնացորդային արժեքը 2019թ.-ի Դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ կազմում է 18,197,398 հազար ՀՀ դրամ:

Գրավով ապահովված բանկային վարկերը ներառում են նաև 2018 և 2019թթ.-ին հայկական բանկերի հետ կնքված երկու վարկային պայմանագրեր՝ համապատասխանաբար 2019թ.-ի հունիս և օգոստոս մարման ժամկետներով, որոնց մնացորդները 2019թ.-ի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ զրոյական են:

25. Վարկեր և փոխառություններ (շարունակություն)

Գրավով ապահովված բանկային վարկերը ներառում են նաև օվերդրաֆտներ երկու հայկական բանկերից՝ 13,000 հազար ԱՄՆ դոլար և 13,400 հազար ԱՄՆ դոլար առավելագույն սահմանաչափերով: 2019թ.-ի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ մնացորդները համապատասխանաբար կազմում են 6,088,709 հազար ՀՀ դրամ (2018թ.-ին՝ 5,713,241 հազար ՀՀ դրամ) և 5,985,396 հազար ՀՀ դրամ (2018թ.-ին՝ 4,914,099 հազար ՀՀ դրամ): 2019թ.-ին պայմանագրերում տեղի են ունեցել փոփոխություններ, ինչի արդյունքում մարման ժամկետները երկարացվել են մինչև 2025թ.-ի դեկտեմբեր:

Գրավով ապահովված բանկային վարկերը և օվերդրաֆտները տրամադրված են միևնույն հայկական բանկերից և ապահովված են համապատասխանաբար Խմբի բանկային հաշիվների մնացորդներով ու հոդերով (տես Ծան. 15):

2019 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խումբը ունի 1,261 հազար ԱՄՆ դոլարի (2018թ.-ին՝ 10,000 հազար ԱՄՆ դոլար) ցպահանջ փոխառության միջոցներ ստանալու հնարավորություն:

Ստորև ներկայացված են դեռևս չմարված վարկերի և փոխառությունների պայմանները:

Պայմաններ և մարման ժամկետներ

Ստորև ներկայացված են դեռևս չմարված վարկերի և փոխառությունների պայմանները:

<i>հազ. դրամ</i>	<i>Արժույթ</i>	<i>Անվանական տոկոսադր.</i>	<i>Սպասվող մարման տարի</i>	<i>Հաշվեկշռային արժեք</i>
31 դեկտեմբերի 2019թ.				
Գրավով ապահովված վարկ	ԱՄՆ դոլար	9%	2020-2023	18,197,398
Գրավով ապահովված օվերդրաֆտ	ԱՄՆ դոլար	8%-9%	2020-2025	12,074,105
Գրավով չապահովված վարկեր ոչ ֆինանսական հաստատություններից	ԱՄՆ դոլար (LIBOR+5.5%)-9.9%		2020-2022	43,146,904
Գրավով ապահովված վարկային գիծ	ԱՄՆ դոլար	8%	2025	8,664,880
Ընդամենը տոկոսակիր պարտավորություններ				82,083,287

<i>հազ. դրամ</i>	<i>Արժույթ</i>	<i>Անվանական տոկոսադր.</i>	<i>Սպասվող մարման տարի</i>	<i>Հաշվեկշռային արժեք</i>
31 դեկտեմբերի 2018թ.				
Գրավով ապահովված վարկ	ԱՄՆ դոլար	9%	2019-2023	30,079,966
Գրավով ապահովված օվերդրաֆտ	ԱՄՆ դոլար	9%	2020	10,627,340
Գրավով չապահովված վարկեր ոչ ֆինանսական հաստատություններից	ԱՄՆ դոլար	8%-10%	2019-2023	26,641,315
Ընդամենը տոկոսակիր պարտավորություններ				67,348,621

26. Պահուստներ

<i>հազ. դրամ</i>	<i>Տեղանքի վերականգնման գծով պահուստ</i>	<i>Աշխատանքների արձակման նպաստներ</i>	<i>Ընդամենը</i>
Ոչ ընթացիկ	3,050,170	186,501	3,236,671
Ընթացիկ	116,495	290,309	406,804
2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	3,166,665	476,810	3,643,475
Տարվա ընթացքում օգտագործված պահուստ	(132,989)	(298,578)	(431,567)
Փափոխություններ գնահատումներում	76,886	(23,949)	52,937
Արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխության ազդեցությունը	–	(3,137)	(3,137)
Զեղչի ծախսագրում (Ծան. 12)	300,547	33,857	337,763
2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	3,414,468	185,003	3,599,471
Ոչ ընթացիկ	3,267,194	–	3,267,194
Ընթացիկ	147,274	185,003	332,277

ա) Տեղանքի վերականգնման գծով պահուստ

Արժվանիկ պոչամբար

Խումբը ունի հանքի շահագործման և խտանյութի արտադրության նպատակով օգտագործված պոչամբարի (Արժվանիկի պոչամբար) օգտագործման ընթացքում աղտոտված հողատարածքը վերականգնելու կառուցողական պարտականություն: Արժվանիկի պոչամբարի վերականգնման աշխատանքների պահուստը 2019թ.-ի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ կազմում է 2,664,253 հազար դրամ (2018թ.-ին՝ 2,487,446 հազար դրամ):

Նշված պարտականությունը կատարելու համար պահանջվող չգեղջված դրամական միջոցների հոսքերի ընդհանուր գումարը գնահատված է 6,914,419 հազար դրամ (2018թ.-ին՝ 7,786,792 հազար դրամ)՝ հաշվի առնելով Հայաստանի համար կանխատեսվող սղաճի միջին դրույքը՝ 3.31% (2018թ.-ին՝ 3.57%): Տասնհինգ տարի ժամկետում կատարվելիք վերականգնման ծախսերի գումարի նկատմամբ կիրառվել է տարեկան գեղջ՝ 9.03% (2018՝ 10.10%): Պահուստի ժամկետները որոշվել են՝ հիմք ընդունելով 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ գործող պոչամբարի հետ կապված վերականգնման պարտականության կատարման ժամկետների վերաբերյալ ղեկավարության գնահատականը: Զեղչի դրույքն իրենից ներկայացնում է ՀՀ կառավարության երկարաժամկետ պարտատոմսերի համար կիրառվող դրույքը:

Պահուստի գումարը աճել է 2018թ. դեկտեմբերի 31-ին ճանաչված գումարի նկատմամբ, ինչը պայմանավորված է վերականգնման աշխատանքների գնահատված ծավալի, տարեկան գեղջի և սղաճի դրույքների փոփոխություններով: Գնահատումների այս փոփոխությունները ճանաչվել են սկզբնապես՝ որպես տեղանքի վերականգնման պարտավորության և համապատասխան պարտավորությանը վերաբերող ակտիվի ճշգրտում:

Հանքասար պոչամբար

Խումբը կառուցողական պարտավորություն ունի վերականգնել պոչամբարի (Հանքասար) օգտագործման ընթացքում տուժած աղտոտված հողերը հանքերի շահագործման և խտանյութերի արտադրության համար: «Հանքասար» պոչամբարի վերականգնման աշխատանքների համար նախատեսված պահուստը 2019 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ կազմում է 250.924 հազար դրամ (2018 թ.՝ 238.966 հազար դրամ):

Պարտավորությունը մարելու համար պահանջվող չգեղջված դրամական միջոցների հոսքերի ընդհանուր գումարը կազմում է 262,104 հազ. ՀՀ դրամ՝ հաշվի առնելով կանխատեսված գնաճի միջին տեմպի ազդեցությունը Հայաստանի համար 3.89% (2018: 3.88%): Վերականգնման ծախսերը, որոնք պետք է կատարվեն 3 տարվա ընթացքում 2022-ից մինչև 2025 թվականների ընթացքում, հաշվարկվել են տարեկան 6.4% տարեկան գեղջման դրույքաչափով (2018: 7.4%): Վերականգնման աշխատանքների ժամկետը հանդիսանում է ղեկավարության գնահատումը, թե ինչքան ժամանակ կպահանջվի պարտավորությունների կատարման համար. Զեղչի տոկոսադրույքը ներկայացնում է ՀՀ կառավարության երկարաժամկետ պարտատոմսերի տոկոսադրույքը:

26. Պահուստներ (շարունակություն)**ա) Տեղանքի վերականգնման գծով պահուստ (շարունակություն)***Հանքի փակում և թափոնների լցակույտեր*

2013թ. ընթացքում պարզաբանվել և իրավաբանորեն կատարման ենթակա են դարձել՝ Ընդերքի մասին վերանայված օրենսգրքի համաձայն, հայկական հանքարդյունաբերական Խումբների տեղանքի վերականգնման պարտականությունները: Վերանայված օրենսգրքը սահմանում է համակարգ, որի շրջանակներում Խումբը պետք է վճարումներ կատարի համապատասխան պետական հիմնադրամին: Պահանջվող վճարումների հաշվարկն իրականացվում է առանձին իրավական ակտով՝ կառավարության կողմից սահմանված բանաձևի համաձայն: 2013թ. փետրվարի 11-ին կառավարությունը հրապարակեց տեղանքի վերականգնման պարտավորության գծով վճարումների հաշվարկին վերաբերող իրավական ակտ, որը պետք է պատրաստվի ղեկավարության կողմից և հաստատվի պետական մարմինների կողմից:

Վերականգնման աշխատանքների ծավալը, ժամկետները և ծախսերը սահմանված են Խմբի Հանքի փակման ծրագրով: Վերականգնման աշխատանքները ներառում են հետևյալ բնույթի գործողություններ. թափոնների լցակույտերի մակերևույթի և լանջերի ռեկուլտիվացիա, բաց հանքի պատերի ամրացում և ռեկուլտիվացիա, լցակույտերի տարածքում ջրահեռացման համակարգի վերականգնում, բաց հանքը, լցակույտերը և գործարանը միացնող ճանապարհների քանդում և հողի ու բուսականության շերտով ծածկում, բոլոր վնասված հողատարածքների վերականգնում, փոսերի լցում:

2019թ.-ի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ հանքի փակման և թափոնների լցակույտերի վերականգնման աշխատանքների գծով պահուստը կազմել է 499,290 հազար դրամ (2018թ.-ին՝ 440,253 հազար դրամ):

Պարտավորությունը մարելու համար անհրաժեշտ չգեղջված դրամական հոսքերի ընդհանուր գումարը գնահատվում է 2,943,820 հազար դրամ: 24 տարուց հետո կատարվելիք վերականգնման աշխատանքների ծախսերի գեղջման համար կիրառվել է տարեկան 10.12% գեղջման տոկոսադրույք (2018: 10.70%): Պահուստի ժամկետայնությունը որոշվել է Խմբի Լիցենզիայի պայմանագրով սահմանված ժամկետի հիման վրա: Ձեռքի դրույքն իրենից ներկայացնում է ՀՀ կառավարության երկարաժամկետ պարտատոմսերի համար կիրառվող դրույքը:

բ) Աշխատակիցների արձակման նպաստներ

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ աշխատակիցների արձակման նպաստների գծով պահուստը վերաբերում է Խմբի նախկին ղեկավարությանը 187,174 հազար դրամ (2018թ.-ին՝ 751,902 հազար դրամ) վճարելու Խմբի պայմանագրային պարտականությանը՝ 2014թ. հուլիսին վերջիններիս աշխատանքային պայմանագրերի դադարեցման հետ կապված:

1-ից 3 տարի ժամանակաշրջանում կատարման ենթակա վճարումների գեղջման համար կիրառվել է տարեկան 4.92% (2018թ.-ին՝ 8.62%) գեղջման դրույք՝ հիմք ընդունելով նոր աշխատանքային պայմանագրերի դադարեցման ժամկետների վերաբերյալ ղեկավարության գնահատումը:

27. Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ

Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվները՝ 394,870 հազար դրամ գումարով (2018թ.-ին՝ 254,868 հազար դրամ), իրենցից ներկայացնում են մեկ պայմանագրային կողմի հետ (2018թ.-ին՝ մեկ պայմանագրային կողմ) պղնձի ֆյուչերսների իրական արժեքը:

Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներից գուտ վնասը բաղկացած է օգուտից, որը 2019թ.-ի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ կազմում է 120,505 հազար դրամ (2018: վնաս 4,390,165 հազար դրամ) և չիրացված վնասից՝ 787,188 հազար դրամով (2018: օգուտ 7,483,504 հազար դրամ):

Խմբի ենթարկվածությունը պարտքային, արտարժույթի և իրացվելիության ռիսկերին շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող ֆինանսական գործիքների հետ կապված ներկայացված է Ծան. 31-ում

28. Առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքեր

<i>հազ. դրամ</i>	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Պաշարների և հիմնական միջոցների ձեռքբերման համար վճարվելիք գումարներ	20,380,290	18,073,421
Ստացված ծառայությունների գծով վճարվելիք գումարներ	7,401,897	4,490,433
Իրական արժեքի վերագնահատում պայմանականորեն գնանշվող վաճառքների գծով	576,911	740,593
Այլ վճարվելիք գումարներ և հաշվեգրված ծախսեր	374,757	1,898,234
	28,733,855	25,202,681

Խմբի ենթարկվածությունը պարտքային և արտարժույթի ռիսկերին և առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքերի հետ կապված արժեզրկման կորուստները ներկայացված են Ծան. 31-ում: Խումբն ունի 986,127 ԱՄՆ դոլար պարտավորություններ, որոնց գծով տարեկան հաշվեգրվում է տոկոս՝ 6% տոկոսադրույքով:

29. Վարձակալության պարտավորություններ

2018 թվականից Խումբը ֆինանսական վարձակալությամբ է վերցրել մի շարք սարքավորումներ և շինություններ: 2019 թվականի հունվարի 1-ից ֆինանսական վարձակալության գծով պարտավորությունները և փոխկապակցված ակտիվները վերադասակարգվել են որպես վարձակալության գծով պարտավորություններ և օգտագործման իրավունքով ակտիվներ: Գործառնական վարձակալությամբ վերցված ակտիվները Խումբը ևս ճանաչել է որպես օգտագործման իրավունքով ակտիվներ:

Մեքենա-սարքավորումների վարձակալության որոշ պայմանագրեր 12 ամիս կամ ավելի քիչ ժամկետով են: Այս պայմանագրերի մասով Խումբը ստանում է ակտիվի ճանաչումից ազատում՝ որպես «կարճաժամկետ վարձակալություն»:

<i>Հազ. դրամ</i>	<i>Պարտավորություններ վարձակալության գծով</i>
2019թ-ի հունվարի 1-ի դրությամբ	4,050,952
Տոկոսագումարի աճ	307,600
Վճարված գումար	(1,268,664)
2019թ-ի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	3,089,888
Ընթացիկ պարտավորություններ վարձակալության գծով	936,873
Ոչ ընթացիկ պարտավորություններ վարձակալության գծով	2,153,015

30. Պայմանագրային պարտավորություններ

<i>Ոչ ընթացիկ</i>	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Հոսքային պայմանագրեր	–	29,421,478
Պայմանականորեն գնանշվող վաճառքների գծով ստացված ոչ ընթացիկ կանխավճարներ	9,656,580	9,735,810
	9,656,580	39,157,288

30. Պայմանագրային պարտավորություններ (շարունակություն)

<i>Ընթացիկ</i>	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Պայմանականորեն գնանշվող վաճառքների գծով ստացված ընթացիկ կանխավճարներ	17,834,876	20,529,702
Հոսքային պայմանագրեր	–	1,814,063
Պայմանագրային պարտավորություն*	1,363,710	465,325
	19,198,586	22,809,090

Ժամանակ առ ժամանակ խումբը ճանաչում է պայմանագրային պարտավորություններ մետաղական խտանյութերի բեռնափոխադրման/առաքման ծառայությունների հետ կապված հետաձգված հասույթից, որոնք վաճառվում են FCA և CIP միջազգային առևտրի պայմաններով, և որոնց վաճառքից հասույթի մի մասը ստացվել է մինչև ապրանքների բեռնափոխադրման/առաքման ավարտը: Հաշվետու ժամանակահատվածում ճանաչված եկամուտը, որը ներառված էր պայմանագրային պարտավորությունների սկզբնական մնացորդում, կազմում է 465,325 հազար ՀՀ դրամ (2018թ-ին՝ 812,594 հազար ՀՀ դրամ):

Գործարքի գինը, որը բաշխված է մնացած կատարման պարտավորություններին (չկատարված կամ մասամբ չկատարված), 2019թ-ի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ կազմում է 1,363,710 հազար ՀՀ դրամ (2018: 465,325 հազար ՀՀ դրամ): Մյուս բոլոր կատարման պարտավորություններն ակնկալվում է ճանաչել մեկ տարվա ընթացքում:

2019թ-ի հունվարի 1-ի դրությամբ պայմանագրային պարտավորությունների սկզբնական արժեքը կազմել է 465,325 հազար ՀՀ դրամ: Պայմանագրային պարտավորությունների շարժը մեկ ժամանակաշրջանից մյուսը կախված է բեռնափոխադրումների/առաքման ծառայությունների հետ կապված հետաձգված հասույթից, որոնք ժամանակաշրջանի վերջում դեռևս գտնվում են առաքման փուլում, այսինքն՝ պղնձի խտանյութի առաքումը, որը ենթակա է CIP միջազգային առևտրի պայմաններին, ժամանակաշրջանի վերջում դեռևս ընթացքի մեջ է գտնվում:

<i>Հազ. դրամ</i>	<i>Պայմանագրային պարտավորություններ Ոչ ընթացիկ</i>	<i>Պայմանագրային պարտավորություններ Ընթացիկ</i>	<i>Հոսքային պայմանագրեր</i>	<i>Պայմանագրային պարտավորություն բեռնափոխադրման համար</i>	<i>Ընդամենը</i>
Ոչ ընթացիկ	9,735,810	–	29,421,478	–	39,157,288
Ընթացիկ	–	20,529,702	1,814,063	465,325	22,809,090
Մնացորդը 2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	9,735,810	20,529,702	31,235,541	465,325	61,966,378
Ստացված կանխավճարներ	–	208,820,938	–	5,067,055	213,887,993
Կանխավճարների մարում	–	(210,687,399)	(2,066,093)	(4,168,670)	(216,922,162)
Կանխավճարների վրա հաշվեգրված տոկոսներ	629,201	446,782	–	–	1,075,983
Տոկոսների վճարում	(708,431)	(1,275,147)	–	–	(1,983,578)
Խզված հոսքային պայմանագրերի գծով պակտավորություն	–	–	21,199,155	–	21,199,155
Խզված հոսքային պայմանագրերից ֆինանսական պակտավորության ճանաչում	–	–	(50,368,603)	–	(50,368,603)
Մնացորդը 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	9,656,580	17,834,876	–	1,363,710	28,855,166
Ոչ ընթացիկ	9,656,580	–	–	–	9,656,580
Ընթացիկ	–	17,834,876	–	1,363,710	19,198,586

30. Պայմանագրային պարտավորություններ (շարունակություն)

Պայմանականորեն գնանշվող վաճառքների գծով ստացված ոչ ընթացիկ կանխավճարներում ներառված են 9,656,580 հազար դրամ գումարով կանխավճարներ (2018թ.-ին՝ 9,735,810 հազար դրամ), որոնք ենթակա են հաշվանցման պղնձի և մոլիբդենի վաճառքի դիմաց 2021թ.-ի ընթացքում: Այս մնացորդների գծով կիրառվում է հետևյալ տոկոսադրույքը՝ 1 ամսվա ԱՄՆ դոլար Libor գումարած 4.95%:

Պայմանականորեն գնանշվող վաճառքների գծով ստացված ընթացիկ կանխավճարներում ներառված են 17,834,877 հազար դրամ գումարով կանխավճարներ (2018թ.-ին՝ 20,529,702 հազար դրամ), որոնք ենթակա են հաշվանցման պղնձի և մոլիբդենի վաճառքի դիմաց 2020թ.-ի ընթացքում: Այս մնացորդների գծով կիրառվում է հետևյալ տոկոսադրույքը՝ 1 ամսվա ԱՄՆ դոլար Libor գումարած 4.5%:

Հազ. դրամ	Պայմանագրային պարտավորություններ Ոչ ընթացիկ	Պայմանագրային պարտավորություններ Ընթացիկ	Հոսքային պայմանագրեր	Պայմանագրային պարտավորություն բեռնափոխադրման համար	Ընդամենը
Ոչ ընթացիկ	14,361,382	–	10,479,660	–	24,841,042
Ընթացիկ	–	12,165,858	806,833	812,594	13,785,285
Մնացորդը 2018թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	14,361,382	12,165,858	11,286,493	812,594	38,626,327
Ստացված կանխավճարներ	(18,778)	193,406,411	21,705,153	3,205,472	218,298,258
Կանխավճարների մարում	(3,362,604)	(185,416,220)	(1,756,105)	(3,552,741)	(194,087,670)
Կանխավճարների վրա հաշվեգրված տոկոսներ	867,652	697,597	–	–	1,565,249
Տոկոսների վճարում	(2,111,842)	(323,944)	–	–	(2,435,786)
Մնացորդը 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	9,735,810	20,529,702	31,235,541	465,325	61,966,378
Ոչ ընթացիկ	9,735,810	–	29,421,478	–	39,157,288
Ընթացիկ	–	20,529,702	1,814,063	465,325	22,809,090

2016 և 2017թթ.-ի ընթացքում Խումբը կնքել է պղնձի մատակարարման երկու հոսքային պայմանագրեր, որոնց շրջանակներում Խումբը ստանում է համապատասխանաբար 25 միլիոն և 50 միլիոն ԱՄՆ դոլար գումարների չափով կանխավճարներ և պարտավորվում է վաճառել 150,000 և 480,000 խոնավ մետրիկ տոննա խտանյութ 2017-2031 և 2018-2041թթ. ընթացքում՝ գեղջված գներով: 2019թ.-ի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ոչ ընթացիկ մնացորդը կազմում է՝ զրո (2018թ.՝ 29,421,478 հազար դրամ):

2019 թվականին Խումբը դադարեցրեց հոսքային պայմանագրերը և կնքեց խտանյութի առաքման մեկ ուրիշ պայմանագիր այլ հաճախորդի հետ (Տես Ծան. 6): Համաձայն դադարեցված պայմանագրի Խումբը պարտավոր է վճարել դադարեցված պայմանագրերի դիմաց համապատասխանաբար 30 և 74 մլն ԱՄՆ դոլար:

Խումբը ճանաչում է պարտավորությունը՝ 50,368,603 հազար ՀՀ դրամի չափով, որպես այլ ֆինանսական պարտավորություն ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում, որը ներառում է 21,199,155 հազար դրամ պայմանագրի խզման տույժ: Տույժը ճանաչվում է պղնձի խտանյութից առաջացած հասույթը նվազեցնելու միջոցով (Ծան.6) : Այս մնացորդների գծով կիրառվում է տոկոսադրույքը՝ 9.5%

31. Իրական արժեք և ռիսկերի կառավարում**ա) Իրական արժեքի չափման գործընթացներ****Հաշվեկշռային և իրական արժեքի համադրություն**

Ստորև բերված աղյուսակում ներկայացված են Խմբի ֆինանսական գործիքների հաշվեկշռային և իրական արժեքների համադրումն ըստ դասերի, բացառությամբ ֆինանսական գործիքների, որոնց հաշվեկշռային արժեքները մոտավորապես համապատասխանում են դրանց իրական արժեքներին:

հազ. դրամ	Ֆինանսական գործիքի	Հաշվեկշռային արժեք		Իրական արժեք	
	դասակարգում	2019թ.	2018թ.	2019թ.	2018թ.
Ֆինանսական պարտավորություններ					
Վարկեր և փոխառություններ	Ամորտիզացված արժեք	82,083,287	67,348,621	82,083,287	67,348,621
Թողարկված պարտատոմսեր	Ամորտիզացված արժեք	26,246,908	–	26,246,908	–
Հետգնված բաժնետոմսերի գծով կրեդիտորական պարտքեր	Ամորտիզացված արժեք	48,032,338	–	43,122,871	–
Այլ ֆինանսական պարտավորություններ	Ամորտիզացված արժեք	50,368,603	-	50,368,603	-
Ակտիվներ					
Տրված վարկեր	Ամորտիզացված արժեք	10,126,175	8,915,150	10,126,175	8,915,150

Իրական արժեքի հիերարխիա

Իրական արժեքի վերաբերյալ տեղեկատվության բացահայտման նպատակով Խումբն առանձնացրել է ակտիվների և պարտավորությունների դասեր՝ հիմնվելով ակտիվների և պարտավորությունների բնույթի, առանձնահատկությունների և ռիսկերի, ինչպես նաև իրական արժեքի հիերարխիայի վրա:

Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքերի, դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների, տրված փոխառությունների իրական արժեքը մոտավորապես համապատասխանում է վերջիններին հաշվեկշռային արժեքին:

Իրական արժեքները գնահատելու համար օգտագործվել են հետևյալ մեթոդներն ու ենթադրությունները.

- ▶ Խմբի փոխառությունների և վարկերի իրական արժեքները որոշվում են `օգտագործելով դրամական միջոցների զեղչված մոդելներ, որոնք օգտագործում են զեղչային դրույքաչափեր, որոնք արտացոլում են թողարկողի վարկի տոկոսադրույքը՝ հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում:
- ▶ Բոլոր ածանցյալ գործիքները և պայմանականորեն գնանշվող դեբիտորական պարտքերը գնահատվում են գնահատման տեխնիկայի միջոցով, որոնք օգտագործում են շուկայի դիտարկվող մուտքերի օգտագործումը: Գնահատման առավել հաճախ կիրառվող տեխնիկան ներառում է գնագոյացման մոդելներ, որոնք օգտագործում են ներկա արժեքի հաշվարկները:

31. Իրական արժեք և ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

ա) Իրական արժեքի չափման գործընթացներ (շարունակություն)

<i>հազ. դրամ</i>	<i>Իրական արժեքի չափումը՝ օգտագործելով</i>			<i>Ընդամենը</i>
	<i>Գնանշումներ ակտիվ շուկայում (1-ին մակարդակ)</i>	<i>Էական դիտարկելի եղակետային տվյալներ (2-րդ մակարդակ)</i>	<i>Էական ոչ դիտարկելի եղակետային տվյալներ (3-րդ մակարդակ)</i>	
2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ				
Իրական արժեքով չափվող ակտիվներ				
Վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվներ (Օան. 17)				
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ներդրումներ	–	–	777,159	777,159
Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքեր				
Պղնձի վաճառքի պայմանագրերում ներկառուցված ածանցյալ գործիքներ	–	635,771	–	635,771
Մոլիբդենի խտանյութի պայմանագրերում ներկառուցված ածանցյալ գործիքներ	–	–	105,217	105,217
Մոլիբդենի վաճառքի պայմանագրերում ներկառուցված ածանցյալ գործիքներ	–	–	(42,587)	(42,587)
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական պարտավորություններ (Օան. 27)				
Ապրանքային ֆյուչերս պայմանագրեր (պղինձ)	394,870	–	–	394,870
Ակտիվներ, որոնց իրական արժեքը բացահայտվում է				
Տրամադրված փոխառություններ (Օան. 19)	–	10,126,175	–	10,126,175
Պարտավորություններ, որոնց իրական արժեքը բացահայտվում է				
Վարկեր և փոխառություններ (Օան. 25)	–	82,083,287	–	82,083,287
Թողարկված պարտատոմսեր (Օան. 24)	26,248,908	–	–	26,248,908

<i>հազ. դրամ</i>	<i>Իրական արժեքի չափումը՝ օգտագործելով</i>			<i>Ընդամենը</i>
	<i>Գնանշումներ ակտիվ շուկայում (1-ին մակարդակ)</i>	<i>Էական դիտարկելի եղակետային տվյալներ (2-րդ մակարդակ)</i>	<i>Էական ոչ դիտարկելի եղակետային տվյալներ (3-րդ մակարդակ)</i>	
2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ				
Իրական արժեքով չափվող ակտիվներ				
Վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվներ (Օան. 17)				
Շահույթի կամ վնասի միջոցով՝ իրական արժեքով չափվող ներդրումներ	–	–	877,159	877,159
Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքեր				
Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտք (պայմանական գնանշում) – իրական արժեք (պղինձ)	–	923,451	–	923,451
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ (Օան. 27)				
Ապրանքային ֆյուչերս պայմանագրեր (պղինձ)	254,868	–	–	254,868
Ակտիվներ, որոնց իրական արժեքը բացահայտվում է				
Տրամադրված փոխառություններ (Օան. 19)	–	8,915,150	–	8,915,150
Պարտավորություններ, որոնց իրական արժեքը բացահայտվում է				
Վարկեր և փոխառություններ (Օան. 25)	–	67,348,621	–	67,348,621

31. Իրական արժեք և ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)**ա) Իրական արժեքի չափման գործընթացներ (շարունակություն)**

3-րդ մակարդակ. Շահույթի կամ վնասի միջոցով՝ իրական արժեքով չափվող ներդրումներ

2019 և 2018թթ.-ին ԱՀԷԿ-ի բաժնետոմսերը ակտիվորեն չեն շրջանառվել և իրական արժեքը որոշվել է դրամական հոսքերի գեղչման մեթոդով:

Նշանակալի չդիտարկվող տարրերի գնահատման նկարագրությունը

Իրական արժեքի հիերարխիայի 3-րդ մակարդակում դասակարգված ֆինանսական գործիքների իրական արժեքի հաշվարկման համար օգտագործված նշանակալի չդիտարկվող տարրերը և դրանց քանակական զգայունության վերլուծությունը 2019թ.-ի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ներկայացված է ստորև.

		Գնահատման մեթոդ	Նշանակալի չդիտարկվող տարր	Մուտքագրվող տարրերի արժեք կամ սանդղակ	Մուտքային տարրի զգայունությունը իրական արժեքի նկատմամբ
2019	Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ներդրումներ	Դրամական հոսքերի գեղչման մեթոդ	Կապիտալի միջին կշռված արժեք	11%	Կապիտալի միջին կշռված արժեքի 1% ավելացումը կհանգեցնի իրական արժեքի 99,991 հազար ՀՀ դրամի նվազման
2018	Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ներդրումներ	Դրամական հոսքերի գեղչման մեթոդ	Կապիտալի միջին կշռված արժեք	11%	Կապիտալի միջին կշռված արժեքի 1% ավելացումը կհանգեցնի իրական արժեքի 227,646 հազար ՀՀ դրամի նվազման
2019	Մոլիբդենի խտանյութի վաճառքի պայմանագրերում ներկառուցված աժանցյալ գործիքներ	Ֆորվարդային գնորոշման մոդել	Մոլիբդենի Օքսիդի սփոթ գին	20.17 ԱՄՆ դոլար/կգ	Մոլիբդենի սփոթ գնի 6.1% նվազումը կհանգեցնի իրական արժեքի 60,673 հազար ՀՀ դրամի նվազման
2019	Մոլիբդենի վաճառքի պայմանագրերում ներկառուցված աժանցյալ գործիքներ	Ֆորվարդային գնորոշման մոդել	Մոլիբդենի սփոթ գին	21.95 ԱՄՆ դոլար/կգ	Մոլիբդենի սփոթ գնի 6.1% նվազումը կհանգեցնի իրական արժեքի 329,441 հազար ՀՀ դրամի նվազման

բ) Ֆինանսական ռիսկերի կառավարում

Խմբի հիմնական ֆինանսական պարտավորությունները, բացառությամբ աժանցյալ գործիքների, ներառում են առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքերը, բանկային վարկերը և օվերդրաֆտները: Այս ֆինանսական գործիքների հիմնական նպատակն է կարճաժամկետ դրամական հոսքերի կառավարումը և Խմբի կապիտալ ծախսումների ծրագրի շրջանակներում միջոցների ներգրավումը: Խմբի հիմնական ֆինանսական ակտիվները, բացառությամբ աժանցյալ գործիքների, ներառում են իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ներդրումները, առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքերը, տրամադրված փոխառությունները, դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները:

Ֆինանսական գործիքներն օգտագործելիս Խումբը ենթարկվում է հետևյալ ռիսկերին.

- ▶ Շուկայական ռիսկ,
- ▶ Իրացվելիության ռիսկ,
- ▶ Պարտքային ռիսկ:

Այս ծանոթագրությունում ներկայացված է տեղեկատվություն վերը նշված յուրաքանչյուր ռիսկին Խմբի ենթարկվածության մասին, ռիսկերի չափման և կառավարման հետ կապված Խմբի նպատակները, քաղաքականությունը և գործընթացները, ինչպես նաև կապիտալի կառավարման Խմբի մոտեցումը: Հավելյալ քանակական բացահայտումներ ներկայացված են տվյալ համախմբված ֆինանսական հաշվետվության տարբեր հատվածներում:

31. Իրական արժեք և ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)**բ) Ֆինանսական ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)*****Ռիսկերի կառավարման հիմունքներ***

Ղեկավարությունը պատասխանատվություն է կրում Խմբի ռիսկերի կառավարման համակարգի մշակման և վերահսկողության համար:

Խմբի ռիսկերի կառավարման քաղաքականության նպատակն է բացահայտել և վերլուծել այն ռիսկերը, որոնց ենթարկվում է Խումբը, սահմանել ռիսկերի համապատասխան սահմանաչափեր և վերահսկման մեխանիզմներ, ինչպես նաև վերահսկել ռիսկերի մակարդակները և դրանց համապատասխանությունը որոշված սահմանաչափերին: Ռիսկերի կառավարման քաղաքականությունը և համակարգերը կանոնավոր կերպով վերանայվում են՝ շուկայական պայմանների ու Խմբի գործունեության փոփոխություններն արտացոլելու նպատակով: Դասընթացների, կառավարման ստանդարտների և ընթացակարգերի միջոցով Խումբը նպատակ ունի ձևավորել վերահսկման կանոնակարգված ու կառուցողական միջավայր, որտեղ բոլոր աշխատակիցները հստակ կատարեցանքներ իրենց դերերը և պարտականությունները:

ա. Շուկայական ռիսկ

Շուկայական ռիսկը ֆինանսական գործիքների ապագա դրամական հոսքերի իրական արժեքի փոփոխության ռիսկն է շուկայական գների փոփոխության արդյունքում: Շուկայական ռիսկը բաղկացած է երեք տեսակի ռիսկերից՝ ապրանքների գնի, տոկոսադրույքի և արտարժույթի փոխարժեքի ռիսկերից: Շուկայական ռիսկի ներգործությանը ենթարկված ֆինանսական գործիքները ներառում են վարկերը և փոխառությունները, դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները, առևտրային դերիտորական և կրեդիտորական պարտքերը և ածանցյալ ֆինանսական գործիքները:

Ապրանքի գնի ռիսկ

Խումբը ենթարկվում է իր կողմից արտադրվող հանքային արտադրանքի համապատասխան շուկայական գների տատանումների ռիսկին:

Խմբի գերակա ենթարկվածությունը ապրանքների գնի ռիսկին պայմանավորված է պղնձի խտանյութի և ֆերոմոլիբդենի գներով: Այս ապրանքների ֆորվարդային գները հաշվետու ամսաթվի դրությամբ ազդում են վաճառքի պայմանագրերում առկա ներկառուցված ածանցյալ գործիքների իրական արժեքի վրա:

Ապրանքների գնի զգայունությունը

Ստորև ներկայացված աղյուսակը ամփոփում է պղնձի գների տատանումներով պայմանավորված ածանցյալ ֆինանսական գործիքների իրական արժեքի ազդեցությունը նախքան հարկումը շահույթի վրա: Սեփական կապիտալի վրա ունեցած ազդեցությունը միևնույն է ինչ նախքան հարկումը շահույթի վրա ունեցած ազդեցությունը, քանի որ այս ածանցյալ ֆինանսական գործիքները նախորոշված չեն որպես հեջավորման գործիք, այլ դասակարգված են որպես վաճառքի համար պահվող, ուստի չափվում են իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով:

Վերլուծությունը հիմնված է այն ենթադրության վրա, որ պղնձի գները փոխվել են 8.14%-ով այլ փոփոխականների հաստատուն մնալու պարագայում: Ապրանքի գների ողջամտորեն հնարավոր տատանումները որոշվել են տնտեսական վերլուծաբանների կանխատեսումների հիման վրա:

<i>Պղնձի գների աճ/(նվազում)</i>	<i>2019թ.-ի դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարվա նախքան հարկումը շահույթի վրա ազդեցություն աճ/(նվազում)</i>	<i>2018թ.-ի դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարվա նախքան հարկումը շահույթի վրա ազդեցություն աճ/(նվազում)</i>
	<i>2019թ.-ի դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարվա նախքան հարկումը շահույթի վրա ազդեցություն աճ/(նվազում)</i>	<i>2018թ.-ի դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարվա նախքան հարկումը շահույթի վրա ազդեցություն աճ/(նվազում)</i>
Աճ 6.1% (2018՝ 8.14%)	544,396	1,290,348
Նվազում 6.1% (2018՝ 8.14%)	(544,396)	(1,290,348)

31. Իրական արժեք և ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

բ) Ֆինանսական ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Տոկոսադրույքի ռիսկ

Տոկոսադրույքի ռիսկը ֆինանսական գործիքի ապագա դրամական հոսքերի իրական արժեքի տատանումների ռիսկն է շուկայական տոկոսադրույքի փոփոխության հետևանքով:

Ղեկավարությունը չունի ֆորմալ քաղաքականություն փոփոխուն և հաստատուն տոկոսադրույքով դիրքերի հարաբերակցության վերաբերյալ: Այնուամենայնիվ, նոր վարկային միջոցներ կամ փոխառություններ ներգրավելիս ղեկավարությունը կիրառում է դատողություն՝ որոշելու, թե մինչև մարման ժամկետը նախատեսված ժամանակահատվածում կազմակերպության տեսանկյունից հաստատուն թե փոփոխուն դրույքն է առավել նպատակահարմար:

Տոկոսադրույքի զգայունությունը

Հետևյալ աղյուսակը ցույց է տալիս Խմբի նախքան հարկումը շահույթի զգայունությունը՝ լողացող տոկոսադրույքով փոխառությունների տոկոսադրույքի հնարավոր փոփոխության նկատմամբ, բոլոր այլ փոփոխականների հաստատուն լինելու պարագայում՝ հիմնված վերջին երկու տարվա պատմական տոկոսադրույքների և տնտեսական վերլուծաբանների կանխատեսումների վրա:

	<i>2019թ.-ի դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարվա նախքան հարկումը շահույթի վրա ազդեցություն աճ/(նվազում)</i>	<i>2018թ.-ի դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարվա նախքան հարկումը շահույթի վրա ազդեցություն աճ/(նվազում)</i>
<i>Տոկոսադրույքի աճ/(նվազում)</i>		
Աճ 0.35% (2018՝ 0.50%)	20,231	(88,835)
Նվազում 0.35% (2018՝ 0.15%)	(20,231)	26,650

Արտարժույթի ռիսկ

Արտարժույթային ռիսկը ֆինանսական գործիքի ապագա դրամական հոսքերի իրական արժեքի տատանումների ռիսկն է արտարժույթների փոխարժեքի փոփոխության հետևանքով:

Խումբը ենթակա է արտարժույթային ռիսկի՝ ֆունկցիոնալ արժույթից տարբերվող արժույթներով վաճառքների, գնումների և փոխառությունների չափերի անհամապատասխանության հետևանքով: Վերոհիշյալ գործարքները հիմնականում արտահայտված են ԱՄՆ դոլարով:

Որպես կանոն, վարկերն և փոխառություններն արտահայտվում են այն արտարժույթով, որը համապատասխանում է Խմբի գործառնություններից առաջացող դրամական միջոցներին՝ հիմնականում ԱՄՆ դոլարին: Այսպիսով, առաջանում է տնտեսական հեջավորում՝ առանց ածանցյալ պայմանագրեր կնքելու անհրաժեշտության:

Արտարժույթով արտահայտված այլ դրամային ակտիվների և պարտավորությունների համար Խմբի քաղաքականությունը պահանջում է ապահովել զուտ ենթարկվածության ընդունելի մակարդակը, գնելով կամ վաճառելով արտարժույթը սփոթ դրույքներով՝ անհրաժեշտության դեպքում կարճաժամկետ անհավասարակշռությունը վերացնելու համար:

Արտարժույթի փոխարժեքի զգայունության

Հետևյալ աղյուսակը ցույց է տալիս՝ ԱՄՆ դոլարի փոխարժեքի հնարավոր տատանումների ազդեցությունը համախմբված ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվության վրա (կախված արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխության նկատմամբ ոչ առևտրային դրամական ակտիվների և պարտավորությունների իրական արժեքի զգայունությունից)

31. Իրական արժեք և ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

բ) Ֆինանսական ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

	2019թ.-ի դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարվա նախքան հարկումը շահույթի վրա ազդեցություն աճ/(նվազում)	2018թ.-ի դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարվա նախքան հարկումը շահույթի վրա ազդեցություն աճ/(նվազում)
Արտարժույթի փոխարժեքի աճ/(նվազում)		
ԱՄՆ դոլար		
Աճ 3.5% (2018՝ 3.5%)	(6,514,438)	(452,478)
Նվազում 3.5 % (2018՝ 3.5%)	6,514,438	452,478
Եվրո		
Աճ 8.0 % (2018՝ 8.0%)	(531)	(28,284)
Նվազում 8.0% (2018՝ 8.0%)	531	28,284

ii) Իրացվելիության ռիսկ

Իրացվելիության ռիսկը ենթադրում է, որ Խումբը կունենա դժվարություններ՝ իր ֆինանսական պարտավորությունների հետ կապված պարտականությունները կատարելիս, որոնց մարումը պահանջում է դրամական միջոցների կամ մեկ այլ ֆինանսական ակտիվի տրամադրում: Իրացվելիության ռիսկի կառավարման հարցում Խմբի մոտեցումն է ապահովել բավարար իրացվելիություն բնականոն և արտակարգ իրավիճակներում պարտավորությունները կատարելու համար՝ առանց անընդունելի կորուստներ կրելու կամ Խմբի հեղինակությունը վտանգելու:

Խմբի նպատակն է պահպանել հավասարակշռությունը ֆինանսավորման շարունակականության և ճկունության միջև՝ բանկային օվերդրաֆտերի, բանկային վարկերի, պարտատուների և վարձակալության պայմանագրերի օգտագործման միջոցով: Ֆինանսական հաշվետվություններում արտացոլված փոխառությունների հաշվեկշռային արժեքի հիման վրա Խմբի պարտքերի մոտ 44% -ը հասունանում է մեկ տարուց պակաս ժամանակահատվածում՝ 2019 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ (2018: 11%): Խումբը գնահատեց ռիսկը՝ պարտքը վերաֆինանսավորելու առումով և եզրակացրեց, որ այն ցածր է:

Որպես կանոն, Խումբը ապահովում է ցպահանջ դրամական միջոցների այնպիսի չափի առկայություն, որը բավարար կլինի ակնկալվող գործառնական ծախսերը 60 օրվա ընթացքում ծածկելու համար՝ ներառյալ ֆինանսական պարտականությունների սպասարկման ծախսերը: Այս պարագայում հաշվի չի առնվում առանձնահատուկ հանգամանքների հնարավոր ազդեցությունը, որոնք հնարավոր չէ կանխատեսել, օրինակ՝ բնական աղետները:

Ստորև ներկայացված է ֆինանսական պարտավորությունների պայմանագրային ժամկետայնությունը, ներառյալ տոկոսների հաշվարկված վճարումները՝ առանց հաշվանցման համաձայնագրերի ազդեցության:

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	Ցպահանջ	Մինչև 1 տարի	1-2 տարի	2-5 տարի	Ավելի քան 5 տարի	Ընդամենը
Տոկոսակիր վարկեր և փոխառություններ	–	51,022,702	18,237,040	9,716,172	8,664,880	87,640,794
Թողարկված պարտատուներ	–	2,523,594	2,073,875	28,109,156	–	32,706,625
Հետգնված բաժնետոմսերի գծով պարտավորություններ	–	24,006,496	24,025,842	–	–	48,032,338
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	–	871,462	862,602	1,355,824	–	3,089,888
Կրեդիտորական պարտքեր և հաշվեգրված պարտավորություններ	–	23,955,597	3,365,955	1,412,303	–	28,733,855
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական պարտավորություններ	–	394,870	–	–	–	394,870
Այլ ֆինանսական պարտավորություններ	–	9,085,035	9,085,035	26,854,293	5,344,240	50,368,603
	–	111,859,756	57,650,349	67,447,748	14,009,120	250,966,973

31. Իրական արժեք և ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)**բ) Ֆինանսական ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)**

<i>2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ</i>	<i>Ցպահանջ</i>	<i>Մինչև 1 տարի</i>	<i>1-2 տարի</i>	<i>2-5 տարի</i>	<i>Ավելի քան 5 տարի</i>	<i>Ընդամենը</i>
Տոկոսակիր վարկեր և փոխառություններ	–	51,226,586	7,026,206	14,439,810	–	72,692,602
Կրեդիտորական պարտքեր և հաշվեգրված պարտավորություններ	1,039,030	24,051,637	–	–	–	25,090,667
Ֆինանսական վարձակալություն	–	800,579	871,462	2,084,745	–	3,756,786
	1,039,030	76,078,802	7,897,668	16,524,555	–	101,540,055

գ) Պարտքային ռիսկ

Պարտքային ռիսկը ֆինանսական վնաս կրելու ռիսկն է, երբ պատվիրատուն կամ ֆինանսական գործիքի պայմանագրային կողմն ի վիճակի չի լինում կատարել իր պարտավորությունները Խմբի նկատմամբ և այն առաջանում է հիմնականում պատվիրատուներից ստացման ենթակա դեբիտորական պարտքերից:

Խումբը չի պահանջում գրավ ֆինանսական ակտիվների գծով: Պարտավորությունների կատարման գծով ռիսկերի գնահատումներ իրականացվում են որոշակի սահմանները գերազանցող գումարներ պահանջող պայմանագրային կողմերի համար, բացառությամբ կապակցված կողմերի:

Ենթարկվածությունը պարտքային ռիսկին

Ֆինանսական ակտիվների հաշվեկշռային արժեքը ներկայացնում է պարտքային ռիսկին ենթարկվածության առավելագույն չափը: Ստորև ներկայացված է հաշվետու ամսաթվի դրությամբ պարտքային ռիսկին ենթարկվածության առավելագույն չափը.

<i>հազ. դրամ</i>	<i>Հաշվեկշռային արժեք</i>	
	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Բանկային հաշիվների մնացորդներ	5,462,981	525,217
Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր	9,919,327	9,600,820
Տրամադրված փոխառություններ	10,126,175	8,915,150
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ	–	254,868
	25,508,483	19,296,055

Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքեր

Պարտքային ռիսկին Խմբի ենթարկվածությունը հիմնականում կախված է յուրաքանչյուր պատվիրատուի առանձնահատկություններից: Այնուամենայնիվ, ղեկավարությունը դիտարկում է նաև պատվիրատուների բազայի կառուցվածքը, ներառյալ այդ պատվիրատուների արդյունաբերության ճյուղերի ու երկրների դեֆոլտի ռիսկը, քանի որ այս գործոնները կարող են ազդեցություն ունենալ պարտքային ռիսկի վրա, քանի որ այս գործոնները կարող են ազդեցություն ունենալ պարտքային ռիսկի վրա, հատկապես ներկայիս տնտեսական պայմաններում:

Մեկ պատվիրատուի գծով Խմբի ընդհանուր հասույթի 10% և ավելի չափով գործարքներից հասույթը 2019թ. կազմել է 197,943,080 հազար ՀՀ դրամ (2018թ. -ին՝ 169,299,339 հազար ՀՀ դրամ): Պղնձի խտանյութի, ֆերոմոլիբդենի և մոլիբդենի խտանյութի գծով հասույթի մոտ 30.75% (2018թ. -ին՝ 32.05%) վերագրվում է կապակցված կողմերի հետ իրականացվող վաճառքի գործարքներին: Հասույթի մնացած մասը վերագրելի է տասը (2018թ.՝ հինգ) պատվիրատուի հետ իրականացվող վաճառքի գործարքներին:

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խումբն ունի 3 պատվիրատու (2018թ. -ին՝ 3 պատվիրատու), որոնցից յուրաքանչյուրը Խմբին պարտք է ավելի քան 1,000,000 հազար ՀՀ դրամ, և որոնց պարտավորությունները կազմում են ընդհանուր դեբիտորական պարտքերի մոտավորապես 76%-ը (2018թ. -ին՝ 67%):

31. Իրական արժեք և ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)**գ) Պարտքային ռիսկ (շարունակություն)**

Ստորև ներկայացված է հաշվետու ամսաթվի դրությամբ առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքերի գծով պարտքային ռիսկին առավելագույն ենթարկվածությունն՝ ըստ աշխարհագրական տարածաշրջանների.

<i>հազ. դրամ</i>	<i>Հաշվեկշռային արժեք</i>	
	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Տեղական	6,146,470	6,320,555
Արտերկիր	3,772,857	3,280,265
	9,919,327	9,600,820

Ստորև ներկայացված է հաշվետու ամսաթվի դրությամբ առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքերի գծով պարտքային ռիսկին առավելագույն ենթարկվածությունն՝ ըստ պատվիրատուների տեսակների.

<i>հազ. դրամ</i>	<i>Հաշվեկշռային արժեք</i>	
	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Պղնձի և մոլիբդենի պատվիրատուներ	1,644,577	923,451
Այլ արտադրանք – այլ պատվիրատուներ	8,274,750	8,677,369
	9,919,327	9,600,820

Բանկային հաշիվների մնացորդներ

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խումբն ուներ 5,463,117 հազար դրամ գումարով բանկային հաշիվների մնացորդներ (2018թ.՝ 525,217 հազար դրամ), որոնք իրենցից ներկայացնում են պարտքային ռիսկին ենթարկվածության առավելագույն չափն այդ ակտիվների գծով: 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ընդհանուր պարտքային ռիսկի 99% վերագրելի է Fitch գործակալության կողմից տրված “B+” վարկանիշով բանկում ունեցած մնացորդներին (2018թ.-ին՝ 96%): 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ պարտքային ռիսկի մնացած 1% վերագրելի է 2 խոշոր հայկական բանկերին:

Արժեզրկման վերլուծությունն իրականացվում է յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվին՝ օգտագործելով պահուստային մատրիցա՝ ակնկալվող վարկային կորուստները չափելու համար: Պահուստային դրույթաչափերը հիմնված են ժանկետանց օրերի քանակի վրա, որոնք տարբեր հաճախորդներին խմբավորում են նմանատիպ կորուստների նախապատմության հիման վրա (այսինքն՝ ըստ աշխարհագրական տարածաշրջանի, հաճախորդի տեսակի և վարկանիշի): Որտեղ կիրառելի է, Խումբը օգտագործում է տեղեկատվություն ազգային և միջազգային արտաքին վարկանիշային գործակալությունների կողմից, օր.՝ Moody's- ի տարեկան ուսումնասիրություններից:

դ) Կապիտալի կառավարում

Խումբը չունի կապիտալի կառավարման ձևակերպված քաղաքականություն, սակայն ղեկավարությունը ձգտում է ապահովել կապիտալի բավարար բազա իր գործառնական և ռազմավարական պահանջները բավարարելու համար: Դա իրագործվում է դրամական միջոցների արդյունավետ կառավարման, Խմբի հասույթի և շահույթի շարունակական վերահսկման ու հիմնականում Խմբի գործառնական գործունեության դրամական միջոցների հոսքերով, ինչպես նաև վարկերով ու փոխառություններով ֆինանսավորվող, երկարաժամկետ ներդրումային ծրագրերի միջոցով: Ձեռնարկելով այս քայլերը Խումբը նպատակ ունի կայունացնել շահույթի աճը:

31. Իրական արժեք և ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

ե) Ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող փոփոխություններ պարտավորություններում

հազ. դրամ	Հետգնված բաժնետոմսերի գծով պարտավորու- թյուններ	Այլ ֆինանսական պարտավորու- թյուններ	Վարձակալու- թյան գծով պարտավորու- թյուններ	Թողարկված պարտատոմսեր	Վարկեր և փոխառությու- ններ	Ընդամենը
Մնացորդը 1 հունվար 2018 թ.-ի դրությամբ	-	-	-	-	72,138,533	72,138,533
Ստացված վճարումներ վարկերի և փոխառությունների գծով	-	-	-	-	212,025,762	212,025,762
Վարկերի և փոխառությունների գծով վճարումներ	-	-	-	-	(215,820,449)	(215,820,449)
Ոչ դրամային գործարքներ Վարկերի և փոխառությունների գծով ոչ կանխիկ վճարումներ հաշվանցման միջոցով	-	-	-	-	9,948,741	9,948,741
Արտարժույթի փոխարժեքի տատանումների ազդեցությունը	-	-	-	-	(5,121,365)	(5,121,365)
Վճարված տոկոսներ, ներառյալ ոչ ռեզիդենտի շահութահարկը	-	-	-	-	(298,764)	(298,764)
	-	-	-	-	(5,523,837)	(5,523,837)
Մնացորդը 31 դեկտեմբեր 2018թ.-ի դրությամբ	-	-	-	-	67,348,621	67,348,621
Ստացված վճարումներ վարկերի և փոխառությունների գծով	-	-	-	26,368,872	224,302,342	250,671,214
Վարկերի և փոխառությունների գծով վճարումներ	(31,047,068)	-	(1,268,664)	-	(199,771,716)	(232,087,448)
Ոչ դրամային գործարքներ Վարկերի և փոխառությունների գծով ոչ կանխիկ վճարումներ հաշվանցման միջոցով	74,255,211	51,022,046	4,358,552	546,648	6,755,232	136,937,689
Իրական արժեքի փոփոխություն	-	-	-	-	(10,885,856)	(10,885,856)
Արտարժույթի փոխարժեքի տատանումների ազդեցությունը	(85,272)	(258,573)	-	170,247	-	-
Վճարված տոկոսներ, ներառյալ ոչ ռեզիդենտի շահութահարկը	-	-	-	(838,859)	(785,700)	(959,298)
Այլ	-	-	-	-	(4,554,016)	(5,392,875)
	-	-	-	-	(325,620)	(325,620)
Մնացորդը 31 դեկտեմբեր 2019թ.-ի դրությամբ	43,122,871	50,763,473	3,089,888	26,246,908	82,083,287	205,306,427

32. Պայմանական պարտավորություններ**ա) Ապահովագրություն**

Հայաստանի Հանրապետությունում ապահովագրական համակարգը զարգացման փուլում է, և ապահովագրության շատ տեսակներ, որոնք լայնորեն տարածված են մյուս երկրներում, դեռ չեն կիրառվում Հայաստանում: Խումբը չունի ամբողջական ապահովագրական ծածկույթ իր բոլոր շենքերի և սարքավորումների համար, ինչպես նաև այն ապահովագրված չէ գործունեության ընդհատումից և երրորդ կողմերի նկատմամբ պարտավորություններից, որոնք կարող են առաջանալ գույքին կամ շրջակա միջավայրին վնաս հասցնելուց՝ Խմբի տարածքում տեղի ունեցած պատահարների կամ գործունեության հետևանքով: Քանի դեռ Խումբը համապատասխան ձևով ապահովագրված չէ, գոյություն ունի ռիսկ, որ որոշակի ակտիվների կորուստը կամ ոչնչացումը կարող է զգալի անբարենպաստ ազդեցություն ունենալ Խմբի գործունեության և ֆինանսական վիճակի վրա:

բ) Հարկային պարտավորվածություններ

Հայաստանի Հանրապետության հարկային համակարգը համեմատաբար նոր է և բնորոշվում է օրենսդրության, պաշտոնական հայտարարությունների և դատավճիռների հաճախակի փոփոխություններով, որոնք հաճախ հստակ չեն, հակասական են և տարբեր կերպ են մեկնաբանվում տարբեր հարկային մարմինների կողմից: Հարկերը ենթակա են ստուգման և ուսումնասիրության հարկային մարմինների կողմից, որոնք իրավասու են կիրառել տույժեր և տուգանքներ: Հարկային օրենսդրության խախտման դեպքում, հարկային մարմիններն իրավասու չեն սահմանել հարկերի գծով լրացուցիչ պարտավորություններ, տույժեր կամ տուգանքներ, եթե խախտման ամսաթվից անցել է երեք տարի:

Այս հանգամանքները Հայաստանում կարող են այլ երկրների համեմատությամբ ավելի մեծ և էական հարկային ռիսկ առաջացնել: Ղեկավարությունը գտնում է, որ պատշաճ կերպով է գնահատել հարկային պարտավորությունները՝ Հայաստանի գործող հարկային օրենսդրության իր մեկնաբանությունների, պաշտոնական հայտարարությունների և դատավճիռների հիման վրա: Այնուամենայնիվ, համապատասխան իրավասու մարմինները կարող են ունենալ այլ մեկնաբանություններ, և հետևանքները կարող են լինել էական այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների համար, եթե իրավասու մարմիններին հաջողվի գործադրել իրենց մեկնաբանությունները:

գ) Շրջակա միջավայրի պահպանության

Խմբի գործունեությունը կարգավորվում է բազմաթիվ պետական օրենքներով և կանոնակարգերով, որոնք կառավարում են օդը և ջուրը աղտոտող նյութերի արտանետումը, վնասակար նյութերի ու թափոնների և այլ թունավոր նյութերի արտադրությունը, գործածումը, պահպանումը և արտանետումը: Խումբը պահուստ չի ձևավորել շրջակա միջավայրի պահպանության գծով հնարավոր պարտավորությունների համար, քանի որ ղեկավարությունը հավանական չի համարում նման պարտավորությունների առաջացումը մոտ ապագայում: Այնուամենայնիվ, բնապահպանության հարցերը կարգավորող ՀՀ օրենսդրությունը զարգացման փուլում է, և այդ օրենսդրության ու վերջինիս մեկնաբանությունների հնարավոր փոփոխությունները կարող են էական պարտավորություններ առաջացնել ապագայում:

դ) Կապիտալ ներդրումների գծով պարտավորվածություններ և այլ պայմանական պարտավորություններ*Ֆինանսական երաշխավորություններ*

2018թ.-ի ընթացքում Խումբը տրամադրել է ֆինանսական երաշխավորություններ ոչ կապակցված կողմերին ընդհանուր 54,762,694 ԱՄՆ դոլարի կամ 26,491,453 հազար ՀՀ դրամի չափով, երաշխավորության պայմանագրերը մարվում են մինչ 2019 թ.-ի հուլիս: Երաշխավորությունների համար հաշվարկված ակնկալվող վարկային կորուստների չափը ոչ էական մեծություն է: 2019թ.-ի ընթացքում ֆինանսական երաշխավորություններ չեն տրամադրվել:

33. Գործառնական ռիսկեր**ա) Հանքեր**

Հանքերն ըստ իրենց էության ենթակա են բազմաթիվ գործառնական ռիսկերի և գործոնների ազդեցության, որոնք, որպես կանոն, գտնվում են Խմբի վերահսկողության սահմաններից դուրս և կարող են ազդեցություն ունենալ Խմբի գործունեության, գործառնական արդյունքների և դրամական միջոցների հոսքերի վրա: Այս գործառնական ռիսկերը և գործոնները ներառում են, սակայն չեն սահմանափակվում հետևյալով (i) գրունտի և ջրի անկանխատեսելի պայմանները և ջրօգտագործման իրավունքների հետ կապված անբարենպաստ հայցերը, (ii) երկրաբանական խնդիրները, ներառյալ երկրաշարժերը և այլ բնական աղետները, (iii) մետալուրգիական և մշակման այլ գործընթացների հետ կապված խնդիրները, (iv) արտասովոր եղանակային կամ գործառնական պայմանները և այլ ֆորս-մաժորային իրադարձությունները, (v) հանքաքարի ակնկալվողից ցածր որակը կամ կորզման դրույքները, (vi) վթարները, (vii) կառավարության կողմից անհրաժեշտ թույլտվությունների ոչ ժամանակին կամ ընդհանրապես չտրամադրումը, (viii) դատական վարույթների արդյունքները, ներառյալ ընդունված որոշումների բողոքարկումը, (ix) հետազոտման և մշակման աշխատանքների հետ կապված անորոշությունները, (x) փոխադրման ուշացումները, (xi) աշխատանքային վիճաբանությունները, (xii) համապատասխան ապահովագրական փաթեթ ձեռք բերելու անկարողությունը, (xiii) նյութերի և սարքավորումների բացակայությունը, (xiv) գործունեության հատկորոշումների կամ ակնկալիքների համաձայն սարքավորումների գործելու կամ գործընթացների ընթանալու անկարողությունը, (xv) անկանխատեսելի դժվարությունները՝ ձեռք բերված միավորումների համախմբման և ակնկալվող միասնության ձեռք բերման հետ կապված և (xvi) ֆինանսավորում ստանալու փորձերի արդյունքները և ֆինանսական շուկայի պայմանները:

բ) Պղնձի և մոլիբդենի գների տատանումներ

Խմբի ֆինանսական գործունեությունը զգալիորեն կախված է պղնձի գներից, որի վրա ազդեցություն ունեն Խմբի վերահսկողության սահմաններից դուրս գտնվող բազմաթիվ գործոններ: Պղնձի առք ու վաճառքն իրականացվում է Լոնդոնի մետաղների բորսայում (LUF), Նյու Յորքի ապրանքային բորսայում (COMEX) և Շանհայի ֆյուչերսների բորսայում (CSEF): Խմբի պղինձը վաճառվում է LUF գնանշվող գներով: Այս բորսայում ներկայացվող պղնձի գնի վրա էական ազդեցություն ունեն բազմաթիվ գործոններ, ներառյալ՝ (i) պղնձի պահանջարկի և առաջարկի հավասարակշռությունն աշխարհի մասշտաբով, (ii) համաշխարհային տնտեսության աճի տեմպերը, ինդուստրիալ արտադրության միտումները և բնակարանաշինության ու ավտոմոբիլային արդյունաբերության պայմանները, որոնցից բխում է կոռելացվում են պղնձի պահանջարկի հետ, (iii) Չինաստանի տնտեսական աճն ու քաղաքական պայմանները, որը դարձել է մաքուր պղնձի աշխարհի ամենախոշոր սպառողը, և այլ զարգացող տնտեսությունները, (iv) սպեկուլյատիվ ներդրումային դիրքերը պղնձի և պղնձի ֆյուչերսների հետ կապված, (v) փոխարժեքի նյութերի առկայությունը և արժեքը և (vi) փոխարժեքի տատանումները, ներառյալ ԱՄՆ դոլարի համեմատական կայունությունը: Պղնձի շուկան բնորոշվում է փոփոխական և ցիկլային բնույթով:

2019թ. ընթացքում LUF-ի ամսական միջին փակման սփոթ մեկ տոննա պղնձի գների համար տատանվել են 5,537 ԱՄՆ դոլարից 6,572 ԱՄՆ դոլար: 2020թ. մարտի 31-ին LUF-ի մեկ տոննա պղնձի փակման սփոթ գինը կազմել է 4,779 ԱՄՆ դոլար:

Խմբի ֆինանսական գործունեությունը զգալիորեն կախված է նաև մոլիբդենի գներից: Մոլիբդենի գինը փոփոխական և ցիկլային է ինչպես պղնձինը, եթե ոչ ավելի: Մոլիբդենի գնի վրա էական ազդեցություն ունեն բազմաթիվ գործոններ, ներառյալ՝ (i) մոլիբդենի պահանջարկի և առաջարկի հավասարակշռությունն աշխարհի մասշտաբով, (ii) համաշխարհային տնտեսության աճի տեմպերը, հատկապես շինարարության և ենթակառուցվածքների ոլորտում, որոնք պահանջում են պողպատի զգալի պաշարներ, (iii) որպես պղնձի արտադրության հավելյալ արտադրատեսակ արտադրվող մոլիբդենի ծավալները, (iv) պաշարների չափերը, (v) փոխարժեքի տատանումները, ներառյալ ԱՄՆ դոլարի համեմատական կայունությունը և (vi) ԱՄՆ-ի և արտերկրյա մրցակիցների արտադրական ծախսերը:

Մոլիբդենի պահանջարկը զգալիորեն կախված է համաշխարհային մասշտաբով պողպատի արդյունաբերությունից, որը այս մետաղն օգտագործում է որպես կարծրացնող և քայքայումը կանխարգելող նյութ: Մոլիբդենի արտադրության մոտավորապես 80 տոկոսը օգտագործվում է այս նպատակի համար: Մնացած պաշարներն օգտագործվում են մասնագիտացված քիմիկատների, մասնավորապես, կատալիզատորների, ջրազրկման ռեակտիվների, քսանյութերի արտադրությունում: Մոլիբդենի համաշխարհային պաշարների մոտավորապես 65 տոկոսը հանդիսանում է պղնձի արդյունահանման հավելյալ արտադրանք, որի վրա այդքան էլ մեծ ազդեցության չունեն մոլիբդենի գները:

33. Գործառնական ռիսկեր (շարունակություն)**բ) Պղնձի և մոլիբդենի գների տատանումներ (շարունակություն)**

2019 թ.-ի ընթացքում մոլիբդենի միջին գինը կազմել է մոտավորապես 26,582 ԱՄՆ դոլար մեկ տոննայի համար, ի համեմատություն 2018թ., երբ այն կազմում էր 28,997 ԱՄՆ դոլար մեկ տոննայի համար: 2020թ.-ի մարտի 31-ին ԼՄԲ-ի մեկ տոննա մոլիբդենի սփոթ գինը կազմել է 18,585 ԱՄՆ դոլար:

Համաշխարհային տնտեսագիտության պայմանները անորոշ մնացին ամբողջ 2019-ին՝ սրված առևտրային լարվածության և քաղաքական անկայունության բարձրացման պատճառով: Եվ ակնկալվում է, որ այս աստիճանաբար դանդաղեցումը կշարունակվի, հաշվի առնելով COVID-19-ի գալուստով ստեղծված անկայունությանը երկարաժամկետ հեռանկարում, չնայած նրան, որ զարգացող շուկաներում եկամտի աճի տենդենցը կշարունակի առաջ մղել համաշխարհային ապրանքային պահանջարկը: Ակնկալվում է, որ ավելի երկարաժամկետ պահանջարկը կայուն կմնա զարգացող շուկաների քաղաքաշինության, արդյունաբերականացման և էլեկտրաֆիկացման արդյունքում:

34. Կապակցված կողմեր**ա) Վերահսկողություն**

Կառավարության 2004թ. դեկտեմբերի 9-ի թիվ 1677-Ա որոշման համաձայն՝ Խումբը օտարվել է պետության կողմից: Խմբի սեփականատերերի կազմը ներկայացված է Ծանոթագրություն 1-ում:

2019թ. ընթացքում Խումբը ետ է գնել «Քրոնիմետ Մայնինգ» Էյ-Ջի-ին (60%) և «Մաքուր երկաթի գործարան» ԲԲԸ-ին (15%) պատկանող բաժնետոմսերը, վերջինս 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ շարունակում է մնալ կապակցված կողմ:

բ) Գործարքներ առանցքային ղեկավար անձնակազմի հետ***Տնօրենների խորհրդի անդամների և առանցքային ղեկավար անձնակազմի վարձատրությունը***

Տարվա ընթացքում ղեկավար անձնակազմը ստացել է ստորև ներկայացված վարձատրությունը, որը ներառված է «Աշխատակազմի գծով ծախսեր» հոդվածում (Ծան. 13):

<i>հազ. դրամ</i>	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Աշխատավարձ և պարգևատրումներ		
Աշխատակիցների կարճաժամկետ հատուցումներ	1,290,606	1,019,721
Արձակման նպաստներ (Ծան. 26)	185,003	411,668
	1,475,609	1,431,389

Կապակցված կողմերի հետ գնման կամ վաճառքի գործարքների պայմանները չեն տարբերվում անկախ կողմերի միջև գործարքների պայմաններից: Որևէ երաշխիք չի տրամադրվել կամ ստացվել կապակցված կողմերի հետ դեբիտորական կամ կրեդիտորական պարտքերի գծով:

34. Կապակցված կողմեր (շարունակություն)**բ) Գործարքներ առանցքային ղեկավար անձնակազմի հետ (շարունակություն)**

Ստորև ներկայացված են Խմբի գործարքները կապակցված կողմերի հետ:

ա. Հասույթ

<i>հազ. դրամ</i>	<i>Գործարքի արժեքը 2019թ.</i>	<i>Մնացորդը 2019թ.</i>
Սոլիդենի խտանյութի և ֆերոմոլիբդենի վաճառք		
Բաժնետերեր	39,959,592	–
Ընդհանուր ազդեցության ներքո գտնվող ընկերություններ	25,558,725	–
Պղնձի խտանյութի վաճառք		
Ընդհանուր ազդեցության ներքո գտնվող ընկերություններ	–	–
Մատուցված ծառայություններ		
Բաժնետերեր	837	–
Այլ կապակցված կողմեր	–	2,006,266
Ընդհանուր ազդեցության ներքո գտնվող ընկերություններ	–	–
Այլ եկամուտներ		
Բաժնետերեր	5,854	–
Ընդհանուր ազդեցության ներքո գտնվող ընկերություններ	1,438	–
	65,526,446	2,006,266

<i>հազ. դրամ</i>	<i>Գործարքի արժեքը 2018թ.</i>	<i>Մնացորդը 2018թ.</i>
Սոլիդենի խտանյութի և ֆերոմոլիբդենի վաճառք		
Բաժնետերեր	36,047,178	(9,912,825)
Ընդհանուր ազդեցության ներքո գտնվող ընկերություններ	22,993,851	(43,195)
Պղնձի խտանյութի վաճառք		
Ընդհանուր ազդեցության ներքո գտնվող ընկերություններ	4,162,430	–
Մատուցված ծառայություններ		
Բաժնետերեր	800	80
Այլ կապակցված կողմեր	–	2,006,186
Այլ եկամուտներ		
Բաժնետերեր	11,249	–
	63,215,508	(7,949,754)

34. Կապակցված կողմեր (շարունակություն)**բ) Գործարքներ առանցքային ղեկավար անձնակազմի հետ (շարունակություն)**

բ. Ծախսեր

<i>հազ. դրամ</i>	<i>Գործարքի արժեքը 2019թ.</i>	<i>Մնացորդը 2019թ.</i>
Նյութերի ձեռքբերում		
Բաժնետերեր	5,852	(562,503)
Ընդհանուր ազդեցության ներքո գտնվող ընկերություններ	1,436	–
Այլ կապակցված կողմեր	–	–
Հիմնական միջոցների ձեռքբերում		
Բաժնետերեր	–	(88,800)
Ընդհանուր ազդեցության ներքո գտնվող ընկերություններ	273,110	–
Ստացված ծառայություններ		
Բաժնետերեր	8,868,646	–
Ընդհանուր ազդեցության ներքո գտնվող ընկերություններ	802,285	(1,200,201)
Այլ կապակցված կողմեր	–	–
Տրամադրված նվիրատվություններ		
Այլ կապակցված կողմեր	3,796,522	–
Ընդհանուր ազդեցության ներքո գտնվող ընկերություններ	273,000	–
Տոկոսային ծախս ստացված կանխավճարների գծով		
Բաժնետերեր	–	–
Ընդհանուր ազդեցության ներքո գտնվող ընկերություններ	–	–
Միջնորդավճար		
Բաժնետերեր	240	–
Ընդհանուր ազդեցության ներքո գտնվող ընկերություններ	374,157	–
	14,395,248	(1,851,504)
<i>հազ. դրամ</i>	<i>Գործարքի արժեքը 2018թ.</i>	<i>Մնացորդը 2018թ.</i>
Նյութերի ձեռքբերում		
Բաժնետերեր	985,670	(767,378)
Ընդհանուր ազդեցության ներքո գտնվող ընկերություններ	70,103	–
Հիմնական միջոցների ձեռքբերում		
Բաժնետերեր	2,245	–
Ընդհանուր ազդեցության ներքո գտնվող ընկերություններ	118,412	–
Ստացված ծառայություններ		
Բաժնետերեր	8,325,036	(632,433)
Ընդհանուր ազդեցության ներքո գտնվող ընկերություններ	1,828,602	(8,463)
Այլ կապակցված կողմեր	–	–
Տրամադրված նվիրատվություններ		
Այլ կապակցված կողմեր	4,378,051	–
Ընդհանուր ազդեցության ներքո գտնվող ընկերություններ	180,000	–
Տոկոսային ծախս ստացված կանխավճարների գծով		
Բաժնետերեր	724,514	(60,812)
Միջնորդավճար		
Ընդհանուր ազդեցության ներքո գտնվող ընկերություններ	161,354	–
	16,773,987	(1,469,086)

Կապակցված կողմերի հետ գործարքների բոլոր մնացորդները պետք է մարվեն կանխիկով՝ հաշվետու ամսաթվից հետո վեց ամսվա ընթացքում: Մնացորդներից գրավով ապահովված չեն: Երկարաժամկետ պարտավորությունները նախկին բաժնետերերի հետ ներկայացված են Ծան. 23 ում:

34. Կապակցված կողմեր (շարունակություն)**բ) Գործարքներ առանցքային ղեկավար անձնակազմի հետ (շարունակություն)**

Ընդհանուր ազդեցության ներքո գտնվող ստացված ծառայությունները հիմնականում ներառում են երկրաբանական ուսումնասիրությունները և հետախուզությունները, որոնք իրականացրել են կապակցված կողմերի ենթակապալառու հանդիսացող ոչ կապակցված կողմերը

Այլ կապակցված կողմերը հանդիսանում են Տնօրենների Խորհրդի կողմից նշանակալի ազդեցության ներքո գտնվող Խումբներ:

գ. Վարկեր և փոխառություններ

հազ. դրամ	Գործարքի արժեքը 2019թ.	Գործարքի արժեքը 2018թ.	Մնացորդը 2019թ.	Մնացորդը 2018թ.
Տրամադրված փոխառություններ				
Բաժնետերեր	333,431	8,600,777	–	8,626,218
Տոկոսային եկամուտ տրամադրված փոխառությունների գծով				
Բաժնետերեր	686,396	465,810	–	466,431
Ստացված վարկեր և փոխառություններ				
Բաժնետերեր	–	–	–	–
Տոկոսային ծախս ստացված փոխառությունների գծով				
Բաժնետերեր	–	(194,511)	–	–
	1,019,827	8,872,076	–	9,092,649

35. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության և բացահայտումների փոփոխություններ**Նոր և փոփոխված ստանդարտներ և մեկնաբանություններ**

2019թ. հունվարի 1-ից Խումբն առաջին անգամ կիրառել է ՖՀՄՄ 16-ը: Այս նոր ստանդարտի կիրառման հետևանքով առաջացած փոփոխությունների բնույթն ու ազդեցությունը ներկայացված են ստորև: Բացի ստորև նկարագրված փոփոխություններից, կիրառված հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը համապատասխանում է նախորդ ֆինանսական տարվա հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությանը:

2019թ. առաջին անգամ կիրառվել են որոշ այլ փոփոխություններ և մեկնաբանություններ, որոնք, սակայն, ազդեցություն չեն ունեցել Խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վրա, և հետևաբար դրանց գծով բացահայտումներ չեն իրականացվել: Խումբը վաղաժամ չի ընդունել այնպիսի ստանդարտներ, մեկնաբանություններ կամ փոփոխություններ, որոնք հրապարակվել են, բայց դեռևս ուժի մեջ չեն մտել:

ՖՀՄՄ 16 «Վարձակալություն»

ՖՀՄՄ 16-ը փոխարինում է «Վարձակալություն» ՀՀՄՄ 17-ին, «Համաձայնություններում վարձակալության առկայության որոշում» ՖՀՄՄՄԿ 4-ին, «Գործառնական վարձակալություն. Խրախուսող պայմաններ» ՄՄԿ 15-ին և «Վարձակալության իրավական ձև ներառող գործարքների բովանդակության գնահատում» ՄՄԿ 27-ին: Ստանդարտը սահմանում է վարձակալությունների ճանաչման, չափման, ներկայացման և բացահայտման սկզբունքները և պահանջում է վարձակալից հաշվառել վարձակալությամբ ստացած բոլոր ակտիվները միասնական հաշվապահական հաշվեկշռի մոդելով:

Վարձատուի հաշվառումը ըստ ՖՀՄՄ 16-ի զգալի փոփոխություններ չի կրել ՀՀՄՄ 17-ի համեմատ: Վարձատուները կշարունակեն դասակարգել վարձակալությունները նույն դասակարգման սկզբունքով, ինչ ՀՀՄՄ 17-ի դեպքում՝ գործառնական վարձակալություն կամ ֆինանսական վարձակալություն: Հետևաբար, ՖՀՄՄ 16-ը ազդեցություն չի ունեցել այն վարձակալությունների վրա, որտեղ Խումբը վարձատու է:

35. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության և բացահայտումների փոփոխություններ (շարունակություն)**Նոր և փոփոխված ստանդարտներ և մեկնաբանություններ (շարունակություն)**

ՖՀՄՍ 16-ը վարձակալներից և վարձատուներից պահանջում է կատարել ավելի ընդգրկուն բացահայտումներ, քան ՀՀՄՍ 17-ի դեպքում:

Խումբը ընդունել է ՖՀՄՍ 16-ը՝ կիրառելով ձևափոխված հետընթաց մոտեցումը՝ որպես սկզբնական կիրառման ամսաթիվ դիտարկելով 2019թ. հունվարի 1-ը: Այս մեթոդի համաձայն՝ ստանդարտը կիրառվում է հետընթաց՝ սկզբնական կիրառման կուտակային ազդեցությունը ճանաչելով որպես կուտակված շահույթի (կամ համապատասխանության դեպքում սեփական կապիտալի այլ տարրերի) սկզբնական մնացորդի ճշգրտում սկզբնական կիրառման ամսաթվի դրությամբ առանց համադրելի տեղեկատվության վերահաշվարկման: Խումբը կիրառել է վարձակալության նոր սահմանումը բոլոր այն պայմանավորվածություններում, որոնք սկզբնական կիրառման ամսաթվի դրությամբ դեռևս եղել են գործող:

ՖՀՄՍ 16-ի ընդունումից հետո Խումբը բոլոր վարձակալությունների համար կիրառում է ճանաչման և չափման միասնական մոտեցում, բացառությամբ կարճաժամկետ վարձակալությունների և փոքրարժեք ակտիվների վարձակալությունների: Նախկինում որպես գործառնական վարձակալություն դասակարգված այս վարձակալությունների գծով Խումբը ճանաչել է օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ և վարձակալության գծով պարտավորություններ՝ բացառությամբ կարճաժամկետ վարձակալությունների, որոնց վարձակալության ժամկետն ավարտվում է սկզբնական կիրառման ամսաթվից հետո 12 ամսվա ընթացքում և փոքրարժեք ակտիվների վարձակալությունների:

Բոլոր վարձակալությունների համար օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվները ճանաչվել են վարձակալության գծով պարտավորություններին համասար գումարով: Վարձակալության գծով պարտավորությունները ճանաչվել են՝ հիմք ընդունելով մնացած վարձակալական վճարների ներկա արժեքը՝ սկզբնական կիրառման ամսաթվի դրությամբ գեղջելով լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքով:

Խումբը կիրառել է նաև հասանելի գործնական մոտեցումները, որի դեպքում.

- ▶ Հիմնվել է իր գնահատման վրա, թե արդյոք վարձակալությունները անբարենպաստ են եղել սկզբնական կիրառման ամսաթվին,
- ▶ Կիրառել է կարճաժամկետ վարձակալության բացառությունը այն վարձակալությունների համար, որոնց դեպքում վարձակալության ժամկետն ավարտվում է սկզբնական կիրառման ամսաթվից հետո 12 ամսվա ընթացքում,
- ▶ Կիրառել է դատողություններ վարձակալության ժամկետը որոշելիս, երբ պայմանագիրը պարունակում է վարձակալությունը երկարաձգելու կամ դադարեցնելու օպցիոններ:

ՖՀՄՍ 16-ի կիրառման ազդեցությունը (աճ/նվազում) 2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ ներկայացված է ստորև.

<i>հազ. դրամ</i>	<i>Կուտակված շահույթ</i>
Ակտիվներ	
Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ	4,050,952
Ընդամենը ակտիվներ	4,050,952
Վարձակալության գծով ընթացիկ պարտավորություններ	1,228,274
Վարձակալության գծով ոչ ընթացիկ պարտավորություններ	2,822,678
Ընդամենը պարտավորություններ	4,050,952
Ընդամենը սեփական կապիտալի ճշգրտումներ	—

35. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության և բացահայտումների փոփոխություններ (շարունակություն)**Նոր և փոփոխված ստանդարտներ և մեկնաբանություններ (շարունակություն)***Նախկինում որպես ֆինանսական վարձակալություններ դասակարգված վարձակալություններ*

Սկզբնական կիրառման ամսաթվի դրությամբ նախկինում որպես ֆինանսական վարձակալություններ դասակարգված վարձակալությունների համար Խումբը չի փոխել ճանաչված ակտիվների և պարտավորությունների սկզբնական հաշվեկշռային արժեքները (այսինքն՝ օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվները և վարձակալության գծով պարտավորությունները հավասարեցվում են ՀՀՄՍ 17-ի համաձայն ճանաչված վարձակալական ակտիվներին և պարտավորություններին): Այս վարձակալությունների նկատմամբ ՀՀՄՍ 16-ի պահանջները կիրառվել են 2019թ. հունվարի 1-ից:

2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ վարձակալության գծով պարտավորությունները համադրվում են 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ գործառնական վարձակալության գծով պարտավորվածությունների գումարին հետևյալ կերպ.

<i>հազ. դրամ</i>	<i>Վարձակալության գծով պարտավորու- թյուններ</i>
Գործառնական վարձակալության գծով պարտավորվածություններ 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	10,882,690
Միջին կշռված լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույք 2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	9%
Զեղչված գործառնական վարձակալության գծով պարտավորվածություններ 2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	2,506,552
<i>Նվազեցում</i>	
Կարճաժամկետ վարձակալությունների գծով պարտավորվածություններ	(1,585,385)
Փոքրարժեք ակտիվների վարձակալությունների գծով պարտավորվածություններ	(32,393)
<i>Ավելացում</i>	
Նախկինում որպես ֆինանսական վարձակալություններ դասակարգված վարձակալությունների գծով պարտավորվածություններ	3,162,178
Վարձակալության գծով պարտավորություններ 2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	4,050,952

36. Հաշվետու ժամանակաշրջանից հետո տեղի ունեցած իրադարձություններ

Կորոնավիրուսային համաճարակի (COVID-19) վերջին զարգացումների պատճառով շատ երկրներ, ներառյալ Հայաստանի Հանրապետությունը, նախաձեռնել են կարանտինային միջոցառումներ: Ակնկալվում է, որ ինչպես համաճարակը, այնպես էլ դրա հետևանքները նվազագույնի հասցնելուն միտված միջոցառումները կարող են ազդել տարբեր ոլորտների ընկերությունների գործունեության վրա: Այս զարգացումների մասշտաբը և տևողությունը մնում են անորոշ, բայց դրանք կանդրադառնան Խմբի եկամուտների, դրամական միջոցների հոսքի և ֆինանսական վիճակի վրա: Խումբը այս համաճարակը համարում է հաշվետու ժամանակաշրջանից հետո տեղի ունեցող չճշգրտող իրադարձություն, որի ֆինանսական ազդեցությունը ներկայումս չի կարող գնահատվել վստահության բավարար մակարդակով:

2020թ. փետրվարին Խումբը կնքել է գրավով ապահովված վարկի պայմանագիր հայկական բանկի հետ և ստացել է 28,737,000 հազար ՀՀ դրամի չափով վարկ, որը ենթակա է մարման 2025թ. և 8,619,660 հազար ՀՀ դրամի չափով վարկ, որը ենթակա է մարման 2020թ.:

2020թ. մարտի ընթացքում Խումբը կնքել է վարկի պայմանագիր ոչ ֆինանսական կազմակերպությունների հետ և ստացել է 12,339,500 հազար ՀՀ դրամի չափով վարկեր, որոնք ենթակա են մարման 2020թ.:

36. Հաշվետու ժամանակաշրջանից հետո տեղի ունեցած իրադարձություններ (շարունակություն)

2020 թ. հունվարից ապրիլ ընկած ժամանակահատվածում Խումբը վճարել է խզված հոսքային պայմանագրերի դիմաց պարտավորությունից 45,932 հազար ԱՄՆ դոլլար (22,191,690 հազար ՀՀ դրամ):

2020թ. մայիսին Խումբը կնքել է նոր վարկային պայմանագիր ոչ ֆինանսական կազմակերպության հետ 60,000 հազար ԱՄՆ դոլլար չափով, որը ենթակա է մարման 2023 թ.:

2020թ. մարտին Խումբը կնքել է բաժնետոմսերի վաճառքի պայմանագիր՝ իր բաժնետոմսերի 12.5% տեղաբաշխելու նպատակով: Ֆինանսական հաշվետվությունների թողարկման ամսաթվի դրությամբ իրավունքների փոխանցում չի տեղի ունեցել:

37. Հրապարակված, բայց դեռևս ուժի մեջ չմտած ստանդարտներ

Ստորև ներկայացված են հրապարակված, բայց դեռևս Խմբի ֆինանսական հաշվետվությունների թողարկման ամսաթվին ուժի մեջ չմտած ստանդարտներն ու մեկնաբանությունները, որոնք Խումբը որոշամտորեն ակնկալում է, որ կունենան ազդեցություն իր բացահայտումների, ֆինանսական վիճակի կամ ֆինանսական արդյունքների վրա ապագա ամսաթվին կիրառվելիս: Խումբը պատրաստվում է ընդունել այդ ստանդարտները, երբ դրանք ուժի մեջ մտնեն: Հրապարակված, բայց դեռևս ուժի մեջ չմտած այլ ստանդարտներն ու մեկնաբանությունները, որոնք ակնկալվում է, որ ազդեցություն չեն ունենա Խմբի վրա, նկարագրված չեն:

Փոփոխություններ ՖՀՄՍ 3-ում՝ Բիզնեսի սահմանում

2018թ. հոկտեմբերին ՀՀՄՍ Խորհուրդը թողարկել է «Բիզնեսի միավորումներ» ՖՀՄՍ 3-ի փոփոխությունները բիզնեսի սահմանման վերաբերյալ, ինչը թույլ է տալիս կազմակերպություններին որոշել՝ արդյոք ձեռք բերված գործունեությունների և ակտիվների փոխկապակցված ամբողջությունը բիզնես է, թե՛ ոչ: Դրանք պարզաբանում են բիզնեսի համար նվազագույն պահանջները, վերացնում են գնահատումները՝ արդյոք շուկայի մասնակիցները ունակ են փոխարինել ցանկացած բացթողնված տարրերը, ավելացնում են ուղեցույցներ, որոնք օգնում են կազմակերպություններին գնահատելու՝ արդյոք ձեռք բերված գործընթացը համապարփակ է, նեղացնում է բիզնեսի և արդյունքների սահմանումները, և ներկայացնում է իրական արժեքի կենտրոնացման հայեցողական ստուգում: Փոփոխությունների հետ տրամադրվել են նաև նոր պարզաբանող օրինակներ:

Քանի որ փոփոխությունները կիրառելի են առաջընթաց այն գործարքների կամ այլ դեպքերի համար, որոնք տեղի են ունենում առաջին անգամ կիրառման ամսաթվին կամ դրանից հետո, անցման ամսաթվի դրությամբ այս փոփոխությունները ազդեցություն չեն ունենա Խմբի վրա:

Փոփոխություններ ՀՀՄՍ 1-ում և ՀՀՄՍ 8-ում՝ «Էականության» սահմանում

2018թ. հոկտեմբերին ՖՀՄՍ Խորհուրդը թողարկել է ՀՀՄՍ 1 «Ֆինանսական հաշվետվությունների ներկայացում»-ի և ՀՀՄՍ 8 «Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականություն, փոփոխություններ հաշվապահական հաշվառման գնահատումներում և սխալներ»-ի փոփոխություններ՝ «Էականության» սահմանումը բոլոր ստանդարտներում համապատասխանեցնելու և սահմանման որոշ ասպեկտներ հստակեցնելու համար: Նոր սահմանումը նշում է, որ «Տեղեկատվությունը էական է, եթե խելամոռեն ակնկալվում է, որ դրա բացթողումը, սխալ ներկայացումը կամ խեղաթյուրումը կարող է ազդել հիմնական օգտագործողների՝ հաշվետու կազմակերպության ընդհանուր նպատակի ֆինանսական հաշվետվությունների հիման վրա կայացվող որոշումների վրա, որոնք ֆինանսական տեղեկատվություն են տրամադրում որոշակի հաշվետու կազմակերպության վերաբերյալ»:

«Էականության» սահմանման փոփոխությունների արդյունքում չի ակնկալվում էական ազդեցություն Խմբի ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

38. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականությունների ամփոփ նկարագիրը

Ստորև ներկայացված հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունները հետևողականորեն կիրառվել են համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում ներկայացված բոլոր ժամանակաշրջանների համար:

ա) Ձեռնարկատիրական գործունեության միավորում

Ձեռնարկատիրական գործունեության միավորումները հաշվառվում են՝ օգտագործելով ձեռքբերման մեթոդը: Ձեռքբերման արժեքը չափվում է որպես ձեռքբերման օրվա դրությամբ փոխանցված հատուցման իրական արժեքի և ձեռքբերվող խմբի ցանկացած չվերահսկվող բաժնեմասի հանրագումար: Յուրաքանչյուր ձեռնարկատիրական գործունեության միավորման համար խումբը որոշում է, արդյոք ձեռք բերված կազմակերպության չվերահսկվող բաժնեմասը չափել իրական արժեքով, թե՛ ձեռքբերված խմբի որոշելի գուտ ակտիվների համապատասխան մասի գումարի չափով: Առաջացած ձեռքբերման ծախսումները ծախսագրվում են տեղի ունենալու պահին և ներառվում են վարչական ծախսեր մեջ:

Եթե խումբը ձեռք է բերում ձեռնարկատիրական գործունեություն, ապա ակտիվները և պարտավորությունները դասակարգվում են պայմանագրի պայմաններին, տնտեսական բնույթին և ձեռքբերման պահին այլ էական պայմաններին համապատասխան: Մա ներառում է ձեռքբերվող կազմակերպության հիմնական պայմանագրերում ներկառուցված ածանցյալ գործիքների տարանջատման անհրաժեշտության վերլուծությունը:

Որպես ձեռնարկատիրական գործունեության միավորման մաս, խումբը գնահատում է, արդյոք ձեռք բերվող խումբը ունի որևէ գործառնական վարձակալության պայմանագիր, որն անբարենպաստ է, այսինքն՝ վարձակալության պայմանագրի վճարները գերազանցում են նման գործարքների շուկայական արժեքը: Ձեռքբերման պահին իրական արժեքի գնահատման ժամանակ՝ հանքային պաշարները, ռեսուրսները և հետախուզման պոտենցիալը, որոնք կարելի է արժանահավատորեն չափել, ճանաչվում են առանձին: Այլ պոտենցիալ պաշարները, ռեսուրսները և իրավունքները, որոնց իրական արժեքը հնարավոր չէ արժանահավատորեն չափել, առանձին չեն ճանաչվում և ներառվում են գույվիլի մեջ:

Ձեռնարկատիրական գործունեության փուլային ձեռքբերման դեպքում խումբը ձեռքբերվող կազմակերպությունում իր նախկինում ունեցած բաժնեմասը վերաչափում է ձեռքբերման ամսաթվի դրությամբ իրական արժեքով և արդյունքում ստացված օգուտը կամ վնասը ճանաչում է շահույթում կամ վնասում կամ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում: Այնուհետև դա հաշվի է առնվում գույվիլի հաշվարկման ժամանակ:

Ցանկացած պայմանական հատուցում, որը պետք է փոխանցվի ձեռքբերողի կողմից, ճանաչվում է ձեռքբերման պահին իրական արժեքով: Որպես ակտիվ կամ պարտավորություն դասակարգված պայմանական հատուցման իրական արժեքի հետագա փոփոխություններն ՖՀՄՍ 9-ի համաձայն արտացոլվում են շահույթում կամ վնասում կամ որպես այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների փոփոխություն: Եթե պայմանական հատուցումը դասակարգվում է որպես սեփական կապիտալ, ապա այն չի վերաչափվում՝ մինչև կապիտալում ամբողջական մարումը:

Գույվիլը սկզբնապես չափվում է սկզբնական արժեքով, որը հանդիսանում է փոխանցված հատուցման և ճանաչված չվերահսկվող բաժնեմասի հանրագումարի և ձեռքբերված որոշելի գուտ ակտիվների և ստանձնած պարտավորությունների իրական արժեքների տարբերությունը: Եթե որոշելի գուտ ակտիվների իրական արժեքը գերազանցում է փոխանցված հատուցման գումարը, ապա խումբը վերստուգում է, արդյոք այն ճիշտ է բացահայտել բոլոր որոշելի ակտիվները և ստանձնած պարտավորությունները և վերանայում է ձեռքբերման ամսաթվին ճանաչվող գումարների հաշվարկման ընթացակարգերը: Եթե փոխհատուցումը, այնուամենայնիվ, ավելի քիչ է, քան ձեռքբերված գուտ ակտիվների իրական արժեքը, ապա տարբերությունը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում և համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում:

Սկզբնական ճանաչումից հետո գույվիլը չափվում է սկզբնական արժեքով՝ նվազեցնելով արժեզրկումից կուտակված ցանկացած կորստով: Արժեզրկման ստուգման նպատակով ձեռնարկատիրական գործունեության միավորման արդյունքում ձեռքբերված գույվիլը, ձեռքբերման ամսաթվից սկսած, պետք է բաշխվի խմբի այն դրամաստեղծ միավորներին, որոնք ակնկալվում է, որ կստանան օգուտներ ձեռնարկատիրական գործունեության միավորումից՝ անկախ այն հանգամանքից, թե արդյոք ձեռքբերվողի այլ ակտիվները կամ պարտավորությունները վերագրված են այդ միավորներին, թե՛ ոչ:

38. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականությունների ամփոփ նկարագիրը (շարունակություն)

ա) Զեռնարկատիրական գործունեության միավորում (շարունակություն)

Եթե գուղվիլը կազմում է դրամաստեղծ ստորաբաժանման մաս, և այդ ստորաբաժանման մի մասն օտարվում է, օտարվող մասին վերագրելի գուղվիլը ընդգրկվում է այդ գործունեության հաշվեկշռային արժեքի մեջ օտարումից շահույթը կամ վնասը որոշելիս: Այս պարագայում օտարվող գուղվիլը գնահատվում է օտարվող գործունեության արժեքի և դրամական միջոցներ ստեղծող ստորաբաժանման մնացած մասի արժեքի հարաբերության հիման վրա:

Խումբը բացահայտել է երկու դրամաստեղծ միավոր, որոնք ներկայացնում են Խմբի երկու Խումբները՝ Զանգեզուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատ ՓԲ Խումբը և Լեռ-Էքս ՍՊ Խումբը:

բ) Ֆինանսական գործիքներ – սկզբնական ճանաչում և հետագա չափում

Ֆինանսական գործիքը պայմանագիր է, որը մի կազմակերպությունում առաջացնում է ֆինանսական ակտիվ, իսկ մյուսում՝ ֆինանսական պարտավորություն կամ բաժնային գործիք:

Ֆինանսական ակտիվներ

Սկզբնական ճանաչում և չափում

Սկզբնական ճանաչման ժամանակ ֆինանսական ակտիվները դասակարգվում և հետագայում չափվում են ամորտիզացված արժեքով, իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով կամ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով: Սկզբնական ճանաչման ժամանակ պարտքային գործիքներ հանդիսացող ֆինանսական ակտիվների դասակարգումը կախված է վերջիններիս պայմանագրային դրամական հոսքերի բնույթից և դրանք կառավարելու Խմբի բիզնես մոդելից: Բացառությամբ առևտրային դեբիտորական պարտքերի, որոնք չեն պարունակում էական ֆինանսավորման բաղադրիչ, կամ որոնց համար Խումբն օգտագործել է կիրառելի նպատակահարմար մոտեցում, Խումբը սկզբնապես ֆինանսական ակտիվը չափում է իր իրական արժեքով՝ գումարած գործարքի հետ կապված ծախսումները, այն դեպքում, երբ ֆինանսական ակտիվը չի չափվում իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով: Այն առևտրային դեբիտորական պարտքերը, որոնք չեն պարունակում էական ֆինանսավորման բաղադրիչ, կամ որոնց համար Խումբը օգտագործել է կիրառելի նպատակահարմար մոտեցում և որոնք ունեն 1 տարի և պակաս ժամկետայնություն, չափվում են ՖՀՄՍ 15-ով սահմանված գործարքի գնով:

Որպեսզի ֆինանսական ակտիվը դասակարգվի և չափվի ամորտիզացված արժեքով կամ իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով, անհրաժեշտ է, որ վերջինս առաջացնի դրամական հոսքեր, որոնք «բացառապես մայր գումարի և չմարված մայր գումարի վրա հաշվարկված տոկոսների վճարումներն» են (SPPI): Այս գնահատումը կոչվում է SPPI թեստ և կատարվում է գործիքի մակարդակով: Ֆինանսական ակտիվները, որոնց դրամական հոսքերը «բացառապես մայր գումարի և չմարված մայր գումարի վրա հաշվարկված տոկոսների վճարումներն» չեն, դասակարգվում և չափվում են իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով անկախ Խմբի բիզնես մոդելից:

Ֆինանսական ակտիվների կառավարման Խմբի բիզնես մոդելը ներկայացնում է, թե ինչպես է դրամական հոսքեր ձևավորելու նպատակով վերջինս կառավարում իր ֆինանսական ակտիվները: Բիզնես մոդելը սահմանում է, թե արդյոք դրամական հոսքերը ձևավորվում են պայմանագրային դրամական հոսքերի հավաքագրումից, ֆինանսական ակտիվների վաճառքից կամ երկուսից միաժամանակ:

Ֆինանսական ակտիվների ձեռքբերումները կամ վաճառքները, որոնք պահանջում են ակտիվների մատակարարում շուկայում գործող կարգավորման միջոցով կամ գործարար սովորույթով (սովորական գործարքներում) սահմանված ժամկետի ընթացքում, ճանաչվում են գործարքի ամսաթվին, այսինքն՝ այն ամսաթվին, երբ Խումբը ձեռք է բերել կամ վաճառել ակտիվը:

38. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականությունների ամփոփ նկարագիրը (շարունակություն)

բ) Ֆինանսական գործիքներ – սկզբնական ճանաչում և հետագա չափում (շարունակություն)

Հետագա չափում

Հետագա չափման նպատակներով ֆինանսական ակտիվները դասակարգվում են չորս դասերից մեկում.

- ▶ Ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվներ (պարտքային գործիքներ),
- ▶ Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ, որոնց կուտակված օգուտները և կորուստները ապաճանաչման ժամանակ վերադասակարգվում են (պարտքային գործիքներ),
- ▶ Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ, որոնց կուտակված օգուտները կամ կորուստները ապաճանաչման ժամանակ չեն վերադասակարգվում (կապիտալի գործիքներ),
- ▶ Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ:

Ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվներ (պարտքային գործիքներ)

Խմբին առավել բնորոշ է ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվների դասը: Խումբը ֆինանսական ակտիվները չափում է ամորտիզացված արժեքով, եթե բավարարում են ստորև թվարկված երկու պայմանները.

- ▶ Ֆինանսական ակտիվը պահվում է բիզնես մոդելի շրջանակներում, որի նպատակն է ֆինանսական ակտիվները պահելը՝ պայմանագրային դրամական հոսքերը հավաքագրելու նպատակով, և
- ▶ Ֆինանսական ակտիվի պայմանագրային պայմանները որոշակի ամսաթվերին առաջացնում են դրամական միջոցների հոսքեր, որոնք միայն մայր գումարի և չմարված մայր գումարի վրա հաշվարկված տոկոսների վճարումներն են:

Ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվների հետագա չափումներն իրականացվում են՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը, և ենթակա են արժեզրկման գնահատման: Ստացված տոկոսները ճանաչվում են ֆինանսական եկամտի կազմում շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում: Օգուտներն ու կորուստները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում, եթե ակտիվը ապաճանաչվում է, ենթարկվում է փոփոխությունների կամ արժեզրկվում է:

Խմբի ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվներում ներառվում են առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքերը (ոչ ենթակա պայմանական գնանշման), դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները և տրամադրված փոխառությունները:

Իրական արժեքով հաշվառվող շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ

Իրական արժեքով հաշվառվող շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվները ներառում են առևտրային նպատակով պահվող ֆինանսական ակտիվները, օրինակ՝ ածանցյալ գործիքները, սկզբնական ճանաչման ժամանակ իրական արժեքով հաշվառվող շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող դասակարգված ֆինանսական ակտիվները, օրինակ՝ պարտքային կամ բաժնային գործիքները կամ ֆինանսական ակտիվները, որոնք պետք է պարտադիր չափվեն իրական արժեքով, այսինքն՝ չեն անցել SPPI թեստը:

Ֆինանսական ակտիվները դասակարգվում են որպես առևտրային նպատակով պահվող, եթե դրանք ձեռք են բերվել առաջիկայում վաճառելու կամ հետգնման նպատակով: Ածանցյալ գործիքները, ներառյալ՝ առանձնացված ներկառուցված ածանցյալ գործիքները, նույնպես դասակարգվում են որպես առևտրային նպատակով պահվող, եթե դրանք չեն դասակարգվել որպես հեջավորման արդյունավետ գործիք: Ֆինանսական ակտիվները, որոնց դրամական միջոցների հոսքերը չեն անցնում SPPI թեստը, պետք է դասակարգվեն և չափվեն որպես իրական արժեքով հաշվառվող շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող՝ անկախ բիզնես մոդելից:

38. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականությունների ամփոփ նկարագիրը (շարունակություն)**բ) Ֆինանսական գործիքներ – սկզբնական ճանաչում և հետագա չափում (շարունակություն)**

Չնայած պարտքային գործիքների՝ ամորտիզացված արժեքով կամ իրական արժեքով հաշվառվող այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներով չափվող դասակարգվելու չափանիշներին, ինչպես վերևում նկարագրված է, պարտքային գործիքները կարող են նախատեսվել սկզբնական ճանաչման ժամանակ որպես իրական արժեքով հաշվառվող շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող, եթե այն վերացնում կամ էապես նվազեցնում է հաշվառման անհամապատասխանությունը:

Այդ դասը ներառում է ցուցակված բաժնային ներդրումները, որոնք Խումբը առանց հետագա վերանայման չի որոշել դասակարգել որպես իրական արժեքով հաշվառվող այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներով չափվող: Իրական արժեքով հաշվառվող շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող բաժնային ներդրումներից շահաբաժինները շահույթի կամ վնասի մասին հաշվետվությունում ճանաչվում են որպես այլ եկամուտներ, երբ վճարման իրավունքը հաստատվել է:

Իրական արժեքով հաշվառվող շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվները ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում հաշվառվում են իրական արժեքով, իսկ իրական արժեքի գուտ փոփոխությունները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում:

Համակցված պայմանագրում ներկառուցված ածանցյալ գործիքը ֆինանսական պարտավորության կամ ոչ ֆինանսական հիմնական պայմանագրի հետ միասին, առանձնացվում է հիմնական պայմանագրից և հաշվառվում է որպես առանձին ածանցյալ գործիք, եթե տնտեսական բնութագիրները և ռիսկերը անմիջականորեն կապված չեն հիմնական պայմանագրի հետ, ներկառուցված ածանցյալ գործիքի նույն պայմաններով առանձնացված գործիքը կբավարարեր ածանցյալ գործիքի սահմանմանը և համակցված պայմանագիրը չի չափվում որպես իրական արժեքով հաշվառվող շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող: Ներկառուցված ածանցյալ գործիքները չափվում են իրական արժեքով, և իրական արժեքի փոփոխությունները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում: Վերագնահատում տեղի է ունենում այն դեպքում, երբ պայմանագրի պայմանները փոփոխվում են, որը էականորեն ձևափոխում է դրամական միջոցների հոսքերը, որոնք հակառակ դեպքում կպահանջվեին, կամ ֆինանսական ակտիվը իրական արժեքով հաշվառվող շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող դասից վերադասակարգվում է:

Քանի որ ՖՀՄՍ 9-ը ֆինանսական ակտիվների համար նախատեսում է SPPI թեստ, ֆինանսական ակտիվների համար ներկառուցված ածանցյալ գործիքների առանձնացումը այլևս անհրաժեշտ չէ: Ներկառուցված ածանցյալ գործիքը սովորաբար հանգեցնում է նրան, որ ֆինանսական ակտիվը չի անցնում SPPI թեստը և, հետևաբար, պահանջվում է, որ գործիքը ամբողջությամբ չափվի որպես իրական արժեքով հաշվառվող շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող: Սա կիրառելի է Խմբի առևտրային դեբիտորական պարտքերի (պայմանական գնանշման ենթակա) համար: Այս դեբիտորական պարտքերը վերաբերում են վաճառքների պայմանագրերին, երբ վաճառքի գինը որոշվում է հաճախորդին առաքումն իրականացնելուց հետո՝ հիմք ընդունելով պայմանագրով սահմանված համապատասխան գնորդման ժամանակաշրջանի շուկայական գինը: Ապրանքի գնի փոփոխությունների ռիսկին ենթարկվածությունը հանգեցնում է նրան, որ նման առևտրային դեբիտորական պարտքերը չեն անցնում SPPI թեստը: Արդյունքում, այս դեբիտորական պարտքերը չափվում են որպես իրական արժեքով հաշվառվող շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող համապատասխան վաճառքի ճանաչման ամսաթվից սկսած, և հետագա փոփոխությունները ճանաչվում են համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում որպես հասույթի վերաչափում:

Ապաճանաչում

Ֆինանսական ակտիվը (կամ, կիրառելիության դեպքում, ֆինանսական ակտիվի մի մասը կամ միևնույն ֆինանսական ակտիվների խումբը) հիմնականում ապաճանաչվում է (այսինքն՝ հանվում է Խմբի ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունից), երբ

- ▶ ակտիվից առաջացող դրամական միջոցների հոսքերի նկատմամբ պայմանագրային իրավունքները կորցրել են իրենց ուժը, կամ
- ▶ Խումբը փոխանցել է ակտիվից դրամական միջոցների հոսքերի ստացման իրավունքները կամ, փոխանցման համաձայնագրի համաձայն, ստանձնել է ստացված դրամական միջոցների հոսքերը ամբողջությամբ երրորդ կողմին վճարելու պարտականություն առանց էական ուշացման, և ա) Խումբը փոխանցել է, ըստ էության, ակտիվի բոլոր ռիսկերն ու հատույցները, կամ բ) Խումբը չի փոխանցել կամ պահպանել, ըստ էության, ակտիվի բոլոր ռիսկերն ու հատույցները, բայց փոխանցել է ակտիվի հսկողությունը:

38. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականությունների ամփոփ նկարագիրը (շարունակություն)**բ) Ֆինանսական գործիքներ – սկզբնական ճանաչում և հետագա չափում (շարունակություն)**

Երբ Խումբը փոխանցել է ակտիվից դրամական միջոցների հոսքերի ստացման իրավունքները կամ ձեռք է բերել փոխանցման համաձայնագիր, վերջինս պետք է գնահատի, թե ինչ չափով է պահպանել ակտիվի սեփականության հետ կապված ռիսկերն ու հատույցները: Երբ Խումբը ոչ փոխանցել է, ոչ պահպանել է ակտիվի, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները, ոչ էլ փոխանցել է ակտիվի հսկողությունը, ապա Խումբը շարունակում է ճանաչել փոխանցված ակտիվը իր շարունակվող ներգրավվածության չափով: Այս դեպքում, Խումբը նաև ճանաչում է դրա հետ կապված պարտավորությունը: Փոխանցված ակտիվը և դրա հետ կապված պարտավորությունը չափվում են այն հիմքով, որը արտացոլում է Խմբի պահպանած իրավունքներն ու պարտականությունները:

Շարունակվող ներգրավվածությունը, որը ձեռք է բերում փոխանցված ակտիվի նկատմամբ երաշխիքի ձև, չափվում է ակտիվի սկզբնական հաշվեկշռային արժեքի և այն առավելագույն արժեքից նվազագույնով, որը Խմբից կարող է պահանջվել մարել:

Ֆինանսական ակտիվների արժեզրկում

Ֆինանսական ակտիվների արժեզրկման վերաբերյալ լրացուցիչ բացահայտումները ներկայացված են հետևյալ ծանոթագրություններում.

- ▶ Էական ենթադրությունների բացահայտում (Ծանոթագրություն 21),
- ▶ Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքեր (Ծանոթագրություն 21),
- ▶ Տրամադրված վարկեր (Ծանոթագրություն 19),

Խումբը ճանաչում է ակնկալվող վարկային կորուստների պահուստ բոլոր այն պարտքային գործիքների համար, որոնք չեն հաշվառվում և չափվում իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով: Ակնկալվող վարկային կորուստների պահուստը հիմնված է պայմանագրի համաձայն պայմանագրային դրամական միջոցների հոսքերի և Խմբի կողմից ստացվելիք ակնկալվող դրամական հոսքերի տարբերության վրա՝ զեղչված մոտարկված սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքով: Ակնկալվող դրամական միջոցների հոսքերը ներառում են գրավադրված միջոցների վաճառքից ստացվող դրամական միջոցների հոսքերը կամ պայմանագրային պայմանների մաս կազմող պարտքային դիրքի այլ ամրացումները:

Ակնկալվող վարկային կորուստների պահուստները ճանաչվում են երկու փուլով: Պարտքային ռիսկերի ենթարկվածության բոլոր տեսակների համար, որոնց պարտքային ռիսկը սկզբնական ճանաչումից ի վեր էականորեն չի ավելացել, ակնկալվող վարկային կորուստների պահուստները ձևավորվում են այն պարտքային կորուստների համար, որոնք առաջանում են հաջորդող 12 ամիսների ընթացքում դեֆոլտի հավանական դեպքերի արդյունքում (12-ամսյա ժամանակահատվածում ակնկալվող վարկային կորուստներ): Պարտքային ռիսկերի ենթարկվածության բոլոր տեսակների համար, որոնց պարտքային ռիսկը սկզբնական ճանաչումից ի վեր էականորեն ավելացել է, ակնկալվող վարկային կորուստների պահուստը պետք է ձևավորել ակտիվի ողջ ժամկետայնության ընթացքում ակնկալվող պարտքային կորուստների համար՝ անկախ դեֆոլտի տեղի ունենալու ժամկետից (ակտիվի ողջ ժամկետայնության ընթացքում ակնկալվող վարկային կորուստներ):

Առևտրային դեբիտորական պարտքերի (պայմանական գնանշմանը ոչ ենթակա) և այլ դեբիտորական պարտքերի համար, որոնք ժամկետանց են 12 ամսից ավելի քիչ, Խումբը կիրառում է ակնկալվող վարկային կորուստների հաշվարկման պարզեցված մոտեցումը, ինչպես թույլատրվում է ՖՀՄՍ 9-ով: Հետևաբար, Խումբը հետևում է պարտքային ռիսկի փոփոխություններին և ակնկալվող վարկային կորուստները հաշվարկում է Մուդիզի կողմից հրապարակված սեկտորների դեֆոլտի հավանականության հիման վրա:

Ամորտիզացված արժեքով պահվող այլ ֆինանսական ակտիվների համար (որոնք ժամկետանց են 12 ամսից ավել), ակնկալվող վարկային կորուստները հիմնված են 12-ամսյա ժամանակահատվածում ակնկալվող վարկային կորուստների վրա: 12-ամսյա ժամանակահատվածում ակնկալվող վարկային կորուստները ակտիվի ողջ ժամկետայնության ընթացքում ակնկալվող վարկային կորուստների մի մասն են կազմում, որը առաջանում է ֆինանսական գործիքի դեֆոլտի դեպքում, որը հավանական է, որ տեղի կունենա հաշվետու ժամանակաշրջանից հետո 12 ամսվա ընթացքում: Սակայն, այն դեպքում, երբ ակտիվի սկզբնական ճանաչումից ի վեր առկա է պարտքային ռիսկի էական ավելացում, պահուստը պետք է հիմնված լինի ակտիվի ողջ ժամկետայնության ընթացքում ակնկալվող վարկային կորուստների վրա:

38. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականությունների ամփոփ նկարագիրը (շարունակություն)**բ) Ֆինանսական գործիքներ – սկզբնական ճանաչում և հետագա չափում (շարունակություն)**

Սահմանելու համար, թե արդյոք ֆինանսական ակտիվի պարտքային ռիսկը սկզբնական ճանաչումից ի վեր էական ավելացել է, թե՛ ոչ, և ակնկալվող վարկային կորուստները գնահատելու համար Խումբը հաշվի է առնում ողջամիտ և հուսալի տեղեկատվությունը, որը համապատասխանում է և հասանելի է առանց ավելորդ ծախսի և ջանքերի: Սա ներառում է ինչպես քանակական, այնպես էլ որակական տեղեկատվություն և վերլուծություն՝ հիմնված Խմբի պատմական փորձի և պարտքերի գնահատման, ներառյալ՝ ապագային միտված տեղեկատվության վրա:

Խումբը ֆինանսական ակտիվը համարում է դեֆոլտ եղած, եթե դրա գծով պայմանագրային վճարումները 1 տարուց ավել ժամկետանց են: Այնուամենայնիվ, որոշակի դեպքերում, Խումբը կարող է ֆինանսական ակտիվը համարել դեֆոլտ եղած, եթե ներքին կամ արտաքին տեղեկատվությունը ցույց է տալիս, որ հավանական չէ, որ Խումբը մինչև Խմբի կողմից պահվող որևէ պարտքային դիրքի ամրապնդումը հաշվի առնելը ամբողջությամբ կստանա պայմանագրային գումարը: Ֆինանսական ակտիվը դուրս է գրվում, եթե առկա չէ պայմանագրային դրամական միջոցների հոսքերի վերականգնման ողջամիտ ակնկալիք, և սովորաբար տեղի է ունենում այն դեպքում, եթե 1 տարուց ավել ժամկետանց է և ենթակա չէ հարկադրված գործողության:

Յուրաքանչյուր հաշվետու ժամանակաշրջանում Խումբը գնահատում է, թե արդյոք ամորտիզացված արժեքով պահվող ֆինանսական ակտիվները արժեզրկված են, թե՛ ոչ: Ֆինանսական ակտիվը արժեզրկված է, եթե տեղի են ունեցել մեկ կամ ավելի դեպքեր, որոնք ունեցել են բացասական ազդեցություն ֆինանսական ակտիվի գնահատված ապագա դրամական հոսքերի վրա: Ֆինանսական ակտիվների արժեզրկման գնահատման վերաբերյալ լրացուցիչ քննարկումները ներկայացված են Ծանոթագրություն 31-ում և Ծանոթագրություն 21-ում:

Ֆինանսական պարտավորություններ*Սկզբնական ճանաչում և չափում*

Ֆինանսական պարտավորությունները դասակարգվում են սկզբնական ճանաչման ժամանակ որպես իրական արժեքով հաշվառվող շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական պարտավորություններ, վարկեր և փոխառություններ, կրեդիտորական պարտքեր, կամ անհրաժեշտության դեպքում ածանցյալ գործիքներ՝ նախատեսված որպես արդյունավետ հեջավորման գործիքներ: Բոլոր ֆինանսական պարտավորությունները սկզբնապես ճանաչվում են իրական արժեքով, իսկ վարկերի ու փոխառությունների և կրեդիտորական պարտքերի դեպքում՝ գործարքի հետ կապված ուղղակիորեն վերագրելի ծախսումները գուտացված:

Հետագա չափումը

Ֆինանսական պարտավորությունների չափումը կախված է դրանց դասակարգումից, ինչպես նկարագրված է ստորև.

Իրական արժեքով հաշվառվող շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական պարտավորություններ

Իրական արժեքով հաշվառվող շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական պարտավորությունները ներառում են վաճառքի համար պահվող ֆինանսական պարտավորությունները և սկզբնական ճանաչման ժամանակ որպես իրական արժեքով հաշվառվող շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող նախատեսված ֆինանսական պարտավորությունները:

Ֆինանսական պարտավորությունները դասակարգվում են որպես վաճառքի համար պահվող, եթե դրանք ձևավորվել են առաջիկայում հետգնման նպատակով: Այս դասը ներառում է նաև Խմբի ածանցյալ ֆինանսական գործիքները, որոնք հեջավորման գործարքներում նախատեսված չեն որպես հեջավորման գործիքներ, ինչպես սահմանված է ՖՀՄՄ 9-ում: Առանձնացված ներկառուցված ածանցյալ գործիքները նույնպես դասակարգվում են որպես վաճառքի համար պահվող, եթե դրանք նախատեսված չեն որպես արդյունավետ հեջավորման գործիքներ: Վաճառքի համար պահվող ֆինանսական պարտավորությունների օգուտներն ու կորուստները ճանաչվում են շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում:

38. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականությունների ամփոփ նկարագիրը (շարունակություն)

բ) Ֆինանսական գործիքներ – սկզբնական ճանաչում և հետագա չափում (շարունակություն)

Վարկեր և փոխառություններ, թողարկված պարտատուներ ու առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքեր

Սկզբնական ճանաչումից հետո, տոկոսակիր վարկերն ու փոխառություններն ու առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքերը հետագայում չափվում են ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Օգուտներն ու կորուստները ճանաչվում են շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում, երբ պարտավորությունները ապաճանաչվում են, ինչպես նաև արդյունավետ տոկոսադրույքի ամորտիզացիայի գործընթացի միջոցով:

Ամորտիզացված արժեքը հաշվարկվում է՝ հաշվի առնելով ձեռքբերման ժամանակ ցանկացած զեղչ կամ հավելվածար, ինչպես նաև արդյունավետ տոկոսադրույքի անբաժանելի մաս հանդիսացող վճարները կամ ծախսերը: Արդյունավետ տոկոսադրույքի ամորտիզացիան ներառվում է շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում:

Այս դասը հիմնականում կիրառվում է տոկոսակիր վարկերի և փոխառությունների ու առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքերի դեպքում: Լրացուցիչ տեղեկությունների համար տե՛ս Ծանոթագրություն 25-ը և Ծանոթագրություն 28-ը:

Ապաճանաչում

Ֆինանսական պարտավորությունը ապաճանաչվում է, երբ դրա հետ կապված պարտականությունը կատարվում է կամ չեղյալ է համարվում կամ ուժը կորցրած է ճանաչվում: Երբ գոյություն ունեցող ֆինանսական պարտավորությունը փոխարինվում է միևնույն փոխառով՝ էականորեն տարբեր պայմաններով մեկ այլ պարտավորությամբ, կամ գոյություն ունեցող պարտավորության պայմանները էականորեն ձևափոխվում են, ապա այդպիսի փոխարինումը կամ ձևափոխումը դիտվում է որպես սկզբնական պարտավորության ապաճանաչում և նոր պարտավորության ճանաչում: Համապատասխան հաշվեկշռային արժեքների տարբերությունը ճանաչվում է շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մեջ:

Ֆինանսական գործիքների հաշվանցումը

Ֆինանսական ակտիվներն ու ֆինանսական պարտավորությունները հաշվանցվում են, և զուտ գումարը ներկայացվում է ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում, եթե առկա է ճանաչված գումարների հաշվանցման ներկայումս իրագործելի իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք, ինչպես նաև հաշվարկը զուտ հիմունքով իրականացնելու կամ միաժամանակ ակտիվներն իրացնելու և պարտավորությունները մարելու մտադրություն:

Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում ներառում են դրամական միջոցները բանկերում և դրամարկղում, ինչպես նաև կարճաժամկետ ավանդներ, որոնց մարման ժամկետը սկզբնապես երեք ամսից պակաս է, բայց բացառում է ցանկացած սահմանափակված դրամական միջոցներ: Սահմանափակված դրամական միջոցները հասանելի չեն Խմբի կողմից օգտագործման համար և, հետևաբար, չեն համարվում բարձր իրացվելի. օրինակ՝ տեղանքի վերականգնման պարտավորությունների համար առանձնացված դրամական միջոցները:

Դրամական միջոցների հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվության պատրաստման նպատակով դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները ներառում են վերոնշյալ սահմանմամբ դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները:

38. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականությունների ամփոփ նկարագիրը (շարունակություն)**բ) Ֆինանսական գործիքներ – սկզբնական ճանաչում և հետագա չափում (շարունակություն)****Ածանցյալ ֆինանսական գործիքներ**

Խումբն օգտագործում է ածանցյալ ֆինանսական գործիքները, ինչպիսիք են ապրանքային ֆորվարդ պայմանագրերը՝ ապրանքի գնի ռիսկերը հեջավորելու նպատակով: Այդպիսի ածանցյալ ֆինանսական գործիքները սկզբնապես ճանաչվում են իրական արժեքով այն օրը, որ օրը ածանցյալ գործիքի պայմանագիր կնքվել է, և հետագայում վերաչափվում են իրական արժեքով: Ածանցյալ գործիքները հաշվառվում են որպես ֆինանսական ակտիվներ, երբ իրական արժեքը դրական է, և որպես ֆինանսական պարտավորություններ, երբ իրական արժեքը բացասական է: Ցանկացած օգուտ կամ վնաս, որն առաջանում է ածանցյալ գործիքների իրական արժեքի փոփոխություններից, ուղղակիորեն տարվում են շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվություն:

գ) Հաճախորդների հետ պայմանագրերից հասույթ

Խումբը հիմնականում զբաղվում է պղնձի/մոլիբդենի խտանյութի արտադրության բիզնեսով և որոշակի հանգամանքներում մատուցում է բեռնափոխադրումների/առաքման ծառայություններ: Հաճախորդների հետ պայմանագրերից հասույթը ճանաչվում է, երբ ապրանքների և ծառայությունների հսկողությունը փոխանցվում է հաճախորդներին այն փոխհատուցման գումարի չափով, որի նկատմամբ Խումբն ակնկալում է ստանալ իրավունք հաճախորդին ապրանքներ և ծառայություններ փոխանցելու դիմաց:

Պայմանագրային մնացորդներ*Պայմանագրային ակտիվներ*

Պայմանագրային ակտիվը հաճախորդին ապրանքներ և ծառայություններ փոխանցելու դիմաց ստացված փոխհատուցման նկատմամբ իրավունքն է: Եթե Խումբն ապրանքների և ծառայությունների փոխանցումն իրականացնում է մինչև հաճախորդի կողմից փոխհատուցումն իրականացնելը կամ մինչև դրա՝ վճարման ենթակա դառնալը, պայմանագրային ակտիվը ճանաչվում է վաստակած փոխհատուցման համար, որը պայմանական է: Խումբը չունի պայմանագրային ակտիվ, քանի որ կատարումն ու փոխհատուցման նկատմամբ իրավունքի ձեռքբերումը տեղի է ունենում կարճ ժամանակահատվածում և փոխհատուցման նկատմամբ բոլոր իրավունքները ոչ պայմանական են:

Առևտրային դեբիտորական պարտքեր

Դեբիտորական պարտքը ներկայացնում է ոչ պայմանական փոխհատուցման գումարի նկատմամբ Խմբի իրավունքը (այսինքն՝ միայն ինչ-որ ժամանակահատված է պահանջվում մինչև փոխհատուցման կղաճնա վճարման ենթակա):

Պայմանագրային պարտավորություններ

Պայմանագրային պարտավորությունը հաճախորդին ապրանքների և ծառայությունների փոխանցման պարտականությունն է, որի դիմաց Խումբը հաճախորդից ստացել է փոխհատուցում (կամ փոխհատուցման գումարը ստացման ենթակա է): Եթե հաճախորդը վճարում է փոխհատուցումը մինչև Խմբի կողմից ապրանքների կամ ծառայությունների փոխանցումը հաճախորդին, պայմանագրային պարտավորությունը ճանաչվում է, երբ վճարումն իրականացվում է կամ երբ վճարումն ստացման ենթակա է (որն ավելի շուտ է): Պայմանագրային պարտավորությունները ճանաչվում են որպես հասույթ, երբ Խումբն այն իրականացնում է պայմանագրի համաձայն:

Ժամանակ առ ժամանակ, Խումբը (CIP) միջազգային առևտրի պայմանների համաձայն իրականացված մետաղի խտանյութի որոշ վաճառքների գծով ճանաչում է պայմանագրային պարտավորություններ, որի դեպքում դրամական միջոցների հոսքերի մի մասը հաճախորդից կարող է ստացվել մինչև բեռնափոխադրումների/առաքման ծառայությունների մատուցումը: Պայմանագրային պարտավորությունների վերաբերյալ լրացուցիչ մանրամասների համար տե՛ս Ծանոթագրություն 30-ը:

38. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականությունների ամփոփ նկարագիրը (շարունակություն)**գ) Հաճախորդների հետ պայմանագրերից հասույթ (շարունակություն)****Պղնձի/մոլիբդենի խտանյութի (մետաղի խտանյութի) վաճառքները**

Խմբի՝ մետաղի խտանյութի վաճառքների մեծամասնությունը հնարավորություն է տալիս գինը ճշգրտել՝ հիմք ընդունելով պայմանագրով սահմանված համապատասխան գնորդման ժամանակաշրջանի վերջում շուկայական գինը: Սրանք կոչվում են պայմանական գնանշման պայմանագրեր և այնպիսին են, որ մետաղի խտանյութի վաճառքի գինը հիմնված է հաճախորդին առաքումից հետո սահմանված որոշակի ապագա ամսաթվին գերակշռող սփոթ գների վրա: Վաճառքի գնի ճշգրտումներն իրականացվում են մինչև գնորդման ժամանակաշրջանի վերջը շուկայական գների շարժերի հիման վրա: Պայմանական ապրանքագրի և գնորդման ժամանակաշրջանի վերջի միջև ժամանակահատվածը կարող է լինել մեկից երեք ամիս:

Հասույթը ճանաչվում է այն ժամանակ, երբ հսկողությունը անցնում է հաճախորդին, որը տեղի է ունենում այն ժամանակ, երբ մետաղի խտանյութը ֆիզիկապես տեղափոխվում է նավի, գնացքի, փոխադրողի կամ առաքման այլ մեխանիզմի վրա: Հասույթը չափվում է այն գումարի չափով, որի նկատմամբ Խումբն ակնկալում է ստանալ իրավունք, որը իրենից ներկայացնում է գնորդման ժամանակաշրջանի վերջում ակնկալվող ստացվելիք գնի գնահատումը, այսինքն՝ ֆորվարդի գինը, և ճանաչվում են համապատասխան առևտրային դեբիտորական պարտքերը: (CIP) առաքման պայմաններին ենթակա պայմանագրերի համար, պայմանագրային գնի մի մասը բաշխվում է առանձին մատուցված բեռնափոխադրումներին/առաքման ծառայություններին:

Այս պայմանական գնանշված պայմանագրերի համար, գնորդման ժամանակաշրջանի ընթացքում տեղի ունեցած ցանկացած ապագա փոփոխություն պարունակվում է պայմանականորեն գնանշված առևտրային դեբիտորական պարտքերում և, հետևաբար, գտնվում է ՖՀՄՍ 9-ի, և ոչ թե ՖՀՄՍ 15-ի շրջանակներում: Հաշվի առնելով ապրանքների գների փոփոխությունների ռիսկին ենթարկվածությունը՝ պայմանականորեն գնանշված այս առևտրային դեբիտորական պարտքերը ՖՀՄՍ 9-ի շրջանակներում չեն անցնում դրամական միջոցների հոսքերի բնութագրիչների թեստը, և սկզբնական ճանաչումից սկսած մինչև գործարքի կատարման ամսաթիվը պահանջվում է չափել որպես իրական արժեքով հաշվառվող շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող:

Իրական արժեքի այս հետագա փոփոխությունները յուրաքանչյուր հաշվետվող ժամանակաշրջանում ճանաչվում են շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում և ներկայացվում են որպես հասույթի ճշգրտումներ: Գնորդման ժամանակաշրջանի ընթացքում և դրա վերջում իրական արժեքի փոփոխությունները գնահատվում են՝ հիմք ընդունելով ոսկու և պղնձի վերանայված ֆորվարդ շուկայական գները, ինչպես նաև հաշվի առնելով ՖՀՄՍ 13-ով սահմանված իրական արժեքի այլ համապատասխան նկատառումներ, ներառյալ՝ տոկոսադրույթի և պարտքային ռիսկի ճշգրտումները:

Բեռնափոխադրումների/առաքման ծառայություններ

Ինչպես վերևում նկարագրված է, Խմբի մետաղի խտանյութերի վաճառքների մի մասը իրականացվում է (CIP) միջազգային առևտրի պայմանների համաձայն, որի դեպքում Խմբի կողմից հաճախորդներին մետաղի խտանյութի հսկողությունը փոխանցելու ամսաթվից հետո Խումբը պատասխանատվություն է կրում բեռնափոխադրումների/առաքման ծառայությունների մատուցման համար (որպես պայմանագրի հիմնական կողմ): Հետևաբար, Խումբը բեռնափոխադրումների/առաքման ծառայությունների գծով ունի առանձին կատարման ենթակա պարտավորություն, որը իրականացվում է միայն արտադրված ապրանքների վաճառքը հեշտացնելու նպատակով:

Խմբի կողմից սովորաբար օգտագործվող միջազգային առևտրի այլ պայմաններից են (CPT)-ն և (FCA)-ն, որտեղ Խումբը պատասխանատվություն չի կրում բեռնափոխադրումների կամ ապահովագրության համարային պահից, երբ Երևանում բեռնման վայրում ապրանքների հսկողությունը փոխանցվում է, և «Հասցրած մինչև համաձայնեցված վայր»-ը (DAP), երբ ապրանքների հսկողությունը փոխանցվում է, երբ ապրանքը առաքվում է համաձայնեցված վայր: Միջազգային առևտրի պայմաններին բավարարող այս պայմանագրերի դեպքում միակ կատարման ենթակա պարտավորությունները ապրանքների տրամադրումն է այն պահին, երբ հսկողությունը փոխանցվում է:

38. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականությունների ամփոփ նկարագիրը (շարունակություն)**զ) Հաճախորդների հետ պայմանագրերից հասույթ (շարունակություն)**

(CIP) պայմանագրերի համար, պայմանագրային գինը (ինչպես վերևում նկարագրված է) բաշխվում է մետաղի խտանյութի և բեռնափոխադրումների/առաքման ծառայությունների վրա՝ օգտագործելով առանձին վաճառքի գնի մեթոդը: Այս պայմանագրերի համաձայն, պայմանական ապրանքագրի համաձայն փոխհատուցման մի մասը կարող է ստացվել հաճախորդի կողմից կանխիկ առաքման ամսաթվին կամ դրան մոտ ամսաթվին: Հետևաբար, բեռնափոխադրումներին/առաքման ծառայություններին վերաբերող դեռևս չտրամադրված որոշ կանխավճարային փոխհատուցումները հետաձգվում են: Դրանք հետագայում ճանաչվում են որպես հասույթ այն ժամանակ, երբ Խումբն իրականացնում է կատարման ենթակա պարտավորությունը: Այս բեռնափոխադրումների/առաքման ծառայությունների հետ կապված ծախսերը նույնպես ճանաչվում են այն ժամանակ, երբ կատարման ենթակա պարտավորությունը կատարվում է Խմբի կողմից:

Բեռնափոխադրումների/առաքման ծախսերի վճարումը կարող է առաջանալ մինչև ծառայությունների մատուցումը (և, հետևաբար, ճանաչվում է որպես պայմանագրային պարտավորություն): Վերջին մասը վճարվում է ծառայությունների մատուցման ավարտից հետո: Այս կանխավճարային գումարների ստացման և բեռնափոխադրումների/առաքման ծառայությունների բավարարման միջև ժամանակահատվածը սովորաբար մինչև 4 ամիս է: Հաշվի առնելով այս գումարների չափը և կանխիկ դրամական միջոցների ստացման և կատարման ենթակա պարտավորության կատարման միջև կարճ ժամանակահատվածը՝ Խումբը կիրառել է էական ֆինանսավորման բաղադրիչի ազդեցության համար խոստացված փոխհատուցումը չճշգրտելու կիրառելի նպատակահարմար մոտեցում, քանի որ հաճախորդին ապրանքների կամ ծառայությունների փոխանցման և հաճախորդի կողմից այդ ապրանքի կամ ծառայության դիմաց վճարման միջև ժամանակահատվածը մեկ տարի կամ պակաս է:

Հիմնական կողմ և գործակալ հարաբերակցություն

Խումբը, ընդհանուր առմամբ, եզրակացրել է, որ հասույթի պայմանագրերի տեսանկյունից ինքը հանդիսանում է հիմնական կողմ, քանի որ սովորաբար վերահսկում է ապրանքներն ու ծառայությունները մինչև դրանք հաճախորդին փոխանցելը:

(CIP) միջազգային առևտրի պայմաններին սուբյեկտ հանդիսացող որոշ պայմանավորվածություններում Խումբը պատասխանատու է բեռնափոխադրման/առաքման ծառայություններ մատուցելու համար: Թեպետ Խումբը իրականում չի տրամադրում կամ գործարկում նավեր, բեռնատար մեքենաներ կամ գնացքներ, Խումբը սահմանել է, որ այս պայմանավորվածություններում ինքը հանդիսանում է հիմնական կողմ, քանի որ եզրակացրել է, որ ինքը վերահսկում է նշված ծառայությունները մինչև դրանք հաճախորդին մատուցելը: Սրա հիմքում ընկած է այն, որ Խումբը ձեռք է բերում է բեռնափոխադրման/առաքման ծառայություններ մատուցելու իրավունքի վերահսկողությունը հաճախորդի հետ պայմանագրային հարաբերությունների մեջ մտնելուց հետո, բայց մինչև նրան այդ ծառայությունները մատուցելը: Խմբի՝ ծառայությունները մատուցողի հետ պայմանագրի պայմանները Խմբին հնարավորություն են տալիս ուղղորդելու նրան՝ նշված ծառայությունները Խմբի անունից մատուցելու:

Բացի դրանից, Խումբը եզրակացրել է, որ հետևյալ հայտանիշները վկայում են, որ ինքը վերահսկում է բեռնափոխադրման/առաքման ծառայությունները մինչև դրանք հաճախորդին մատուցելը:

- ▶ Խումբը գլխավորապես պատասխանատու է բեռնափոխադրման/առաքման ծառայություններ մատուցելու խոստման կատարման համար: Թեպետ Խումբը հաճախորդին խոստացված ծառայությունները մատուցելու համար վարձել է ծառայություններ մատուցողի, Խումբն ինքն է պատասխանատու ծառայությունների մատուցումը և դրանց՝ հաճախորդի կողմից ընդունելի լինելը ապահովելու համար (այսինքն՝ Խումբը պատասխանատու է պայմանագրի խոստման կատարման համար, անկախ այն հանգամանքից, թե Խումբը ինքն է մատուցում ծառայությունները, թե ծառայությունները մատուցելու համար ներգրավում է երրորդ կողմ հանդիսացող ծառայությունների մատուցողի):
- ▶ Հաճախորդին մատուցվող ծառայությունների գինը Խումբը որոշում է իր հայեցողությամբ, քանի որ այն բանակցվում է ուղղակիորեն հաճախորդի հետ:

38. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականությունների ամփոփ նկարագիրը (շարունակություն)**գ) Հաճախորդների հետ պայմանագրերից հասույթ (շարունակություն)***Բեռնափոխադրումներին/առաքման ծառայությունների կատարման ժամկետի որոշումը*

Խումբը եզրակացրել է, որ բեռնափոխադրման/առաքման ծառայություններից հասույթը պիտի ճանաչվի ժամանակի ընթացքում, քանի որ հաճախորդը միաժամանակ ստանում և սպառում է Խմբի կողմից տրամադրված օգուտները: Այն փաստը, որ այլ կազմակերպության կողմից կարիք չի եղել նորից կատարել Խմբի կողմից մինչ այս մատուցված բեռնափոխադրման/առաքման ծառայությունները, ցույց է տալիս, որ հաճախորդը միաժամանակ ստանում և սպառում է Խմբի գործունեությունից օգուտները այն պահին, երբ դրանք իրականացվում են: Խումբը որոշել է, որ բեռնափոխադրման/առաքման ծառայությունների առաջընթացը չափելու համար լավագույն մեթոդը ելակետային տվյալների մեթոդն է, քանի որ այստեղ Խմբի ջանքերի (այսինքն՝ անցած ժամանակի) և հաճախորդին ծառայության փոխանցման միջև կա ուղիղ կապ: Խումբը հասույթը ճանաչում է ծառայությունն ավարտելու համար ակնկալվող ընդհանուր ժամանակահատվածի հարաբերությամբ անցած ժամանակի հիման վրա:

Մակարացման գործունեության ծառայություններ

Խումբը հաճախորդներին մատուցում է նաև մակարացման գործունեության ծառայություններ: Խումբը այս ծառայություններից հասույթը ճանաչում է ժամանակի այն պահին, երբ հաճախորդը իր գտնվելու վայրում ստանում է տրամադրված օգուտները: Խումբը որոշում է, թե արդյոք պայմանագրում կան այլ խոստումներ, որոնք ներկայացնում են առանձին կատարման ենթակա պարտավորություն, որոնց վրա պայմանագրային գնի մի մասը պետք է բաշխվի:

դ) Նվիրատվություն սոցիալական ծրագրերին

Այն չափով որքանով սոցիալական ծրագրերին Խմբի հատկացումները ծառայում են հանրության շահերին և չեն սահմանափակվում Խմբի աշխատակիցներով, դրանք ճանաչվում են առաջանալուն պես որպես նվիրատվություններ սոցիալական ծրագրերին շահույթի կամ վնասի կազմում:

ե) Ֆինանսական եկամուտ և ծախս

Խմբի ֆինանսական եկամուտը և ֆինանսական ծախսը ընդգրկում են.

- ▶ Տոկոսային եկամուտ;
- ▶ Տոկոսային ծախս;
- ▶ Տեղանքի վերականգնման պահուստի և արձակման նպաստների պահուստի գծով գեղջի ծախսագրում;
- ▶ Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներից գուտ օգուտ/վնաս:

Տոկոսային եկամուտը կամ ծախսը ճանաչվում է՝ օգտագործելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը:

Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներից գուտ օգուտը/վնասը ճանաչվում է իրացված միայն կանխիկ մարման դեպքում:

զ) Արտաբժույթ**Արտաբժույթի փոխարկում**

Արտաբժույթով գործարքները սկզբնապես ճանաչվում են ֆունկցիոնալ արժույթով, փոխարկվում են կիրառելով գործարքի օրվա դրությամբ գործող փոխարժեքը: Հաշվետու ամսաթվի դրությամբ արտաբժույթով արտահայտված դրամային ակտիվները և պարտավորությունները փոխարկվում են ֆունկցիոնալ արժույթի այդ օրվա դրությամբ սահմանված փոխարժեքով: Դրամային հոդվածների փոխարժեքային տարբերություններից օգուտը կամ վնասը իրենից ներկայացնում է հաշվետու տարվա սկզբի դրությամբ ֆունկցիոնալ արժույթով արտահայտված, արդյունավետ տոկոսադրույքով և ժամանակաշրջանի ընթացքում վճարումներով ճշգրտված ամորտիզացված արժեքի, և արտաբժույթով արտահայտված ու հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջին օրվա դրությամբ գործող փոխարժեքով փոխարկված ամորտիզացված արժեքի տարբերությունը:

38. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականությունների ամփոփ նկարագիրը (շարունակություն)

զ) Արտարժույթ (շարունակություն)

Պատմական արժեքով չափվող արտարժույթով արտահայտված ոչ դրամային հոդվածները փոխարկվում են գործարքի օրվա դրությամբ սահմանված փոխարժեքով: Արտարժույթի փոխարկումից առաջացող տարբերությունները ճանաչվում են շահույթի կամ վնասի կազմում:

է) Աշխատակիցների հատուցումներ

Աշխատակիցների կարճաժամկետ հատուցումների գծով պարտականությունները չափվում են առանց զեղչման և ծախսագրվում են համապատասխան ծառայությունը մատուցելուց հետո: Պարտավորությունը ճանաչվում է այն գումարի չափով, որն ակնկալվում է վճարել որպես կարճաժամկետ դրամական միջոցների տեսքով պարգևավճար, եթե Խումբն ունի ներկա իրավական կամ կառուցողական պարտականություն այդ գումարը վճարելու որպես աշխատողի կողմից մատուցված անցյալ ծառայության արդյունք և կարող է արժանահավատորեն գնահատել պարտականությունը:

(i) Աշխատակիցների արձակման նպաստներ

Աշխատակիցների արձակման նպաստները ծախսագրվում են, երբ Խումբն այլևս չի կարող չեղյալ համարել նշված նպաստների առաջարկը: Եթե արձակման նպաստների ամբողջական վճարումը չի ակնկալվում հաշվետու ժամանակաշրջանի ավարտին հաջորդող 12 ամսվա ընթացքում, ապա արձակման նպաստները զեղչվում են:

ը) Շահութահարկ

Շահութահարկը բաղկացած է ընթացիկ և հետաձգված հարկերից: Ընթացիկ և հետաձգված հարկերը ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում, բացառությամբ այն մասի, որը վերաբերում է ուղղակիորեն սեփական կապիտալում կամ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում ճանաչված տարրերին:

(i) Ընթացիկ շահութահարկ

Ընթացիկ և նախորդ ժամանակաշրջանի շահութահարկի ընթացիկ հարկային ակտիվները և պարտավորությունները չափվում են այն գումարով, որն ակնկալվում է ստանալ հարկային մարմիններից կամ վճարել հարկային մարմիններին: Հարկերի դրույքների և հարկերի գումարների հաշվարկման համար օգտագործվող օրենքներն այն օրենքներն են, որոնք կիրառվել կամ սահմանվել են հաշվետու ամսաթվի դրությամբ այն երկրներում, որտեղ Խումբը գործում և առաջացնում է հարկվող շահույթ:

Ընթացիկ շահութահարկը, որը վերաբերում է այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում կամ սեփական կապիտալում ուղղակիորեն ճանաչված հոդվածներին, ճանաչվում է այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում կամ սեփական կապիտալում, և ոչ թե շահույթում կամ վնասում: Ղեկավարությունը ժամանակ առ ժամանակ գնահատում է հարկերի փոխհատուցումների դիրքերը, ըստ այն իրավիճակների, որտեղ կիրառվող հարկային կարգավորումները հանդիսանում են մեկնաբանությունների առարկա, և անհրաժեշտության դեպքում սահմանում է պահուստներ:

(ii) Հետաձգված հարկ

Հետաձգված հարկը ճանաչվում է հաշվեկշռային մեթոդով հաշվետու ամսաթվի դրությամբ ակտիվների և պարտավորությունների հարկային բազաների և դրանց՝ ֆինանսական հաշվետվություններում արտացոլված հաշվեկշռային արժեքների ժամանակավոր տարբերությունների հիման վրա:

38. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականությունների ամփոփ նկարագիրը (շարունակություն)

ը) Շահութահարկ (շարունակություն)

Հետաձգված հարկային պարտավորությունները ճանաչվում են բոլոր հարկվող ժամանակավոր տարբերությունների համար, բացառությամբ՝

- ▶ Երբ հետաձգված հարկային պարտավորությունը առաջանում է գույքիլի կամ ձեռնարկատիրական գործունեության միավորում չհանդիսացող գործարքներում ակտիվների կամ պարտավորությունների սկզբնական ճանաչումից, որը գործարքի պահին չի ազդում ոչ հաշվապահական շահույթի/վնասի, ոչ էլ հարկվող շահույթի/վնասի վրա,
- ▶ Համատեղ ձեռնարկումներում, դուստր և ասոցացված կազմակերպություններում ներդրումների հետ կապված հարկվող ժամանակավոր տարբերությունների դեպքում, որտեղ ժամանակավոր տարբերությունների հակադարձման ժամանակահատվածը կարող է վերահսկվել մայր կազմակերպության, ներդրողի կամ վենչուրային ներդրողի կողմից, և հավանական է, որ ժամանակավոր տարբերությունները չեն հակադարձվի տեսանելի ապագայում:

Հետաձգված հարկային ակտիվները ճանաչվում են բոլոր նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունների, տեղափոխված չօգտագործված հարկային զեղչերի և չօգտագործված հարկային վնասների համար այնքանով, որքանով հավանական է, որ կլինի հարկվող շահույթ, որի դիմաց այդ նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունները, տեղափոխված չօգտագործված հարկային զեղչերը և վնասները հնարավոր կլինի օգտագործել բացառությամբ հետևյալ դեպքերի՝

- ▶ Երբ նվազեցվող ժամանակավոր տարբերություններին վերաբերող հետաձգված հարկային ակտիվը առաջանում է ձեռնարկատիրական գործունեության միավորում չհանդիսացող գործարքներում ակտիվների կամ պարտավորությունների սկզբնական ճանաչումից, որը գործարքի պահին չի ազդում ոչ հաշվապահական շահույթի/վնասի, ոչ էլ հարկվող շահույթի/վնասի վրա,
- ▶ Համատեղ ձեռնարկումներում, դուստր և ասոցացված կազմակերպություններում ներդրումների գծով նվազեցվող ժամանակավոր տարբերություններից հետաձգված հարկային ակտիվները ճանաչվում են այնքանով, որքանով հավանական է, որ ժամանակավոր տարբերությունները կհակադարձվեն տեսանելի ապագայում և կլինի հարկվող շահույթ, որի դիմաց հնարավոր կլինի օգտագործել ժամանակավոր տարբերությունները:

Հետաձգված հարկային ակտիվների հաշվեկշռային արժեքը վերանայվում է յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ և նվազեցվում է այնքանով, որքանով այլևս հավանական չէ, որ բավարար հարկվող շահույթ կլինի, որի դիմաց կօգտագործվի հետաձգված հարկային ակտիվը: Զճանաչված հետաձգված հարկային ակտիվները վերանայվում են յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ և ճանաչվում այնքանով, որքանով հավանական է, որ ապագա հարկվող շահույթը թույլ կտա վերականգնել հետաձգված հարկային ակտիվը:

Հետաձգված հարկային ակտիվները և պարտավորությունները չափվում են այն հարկային դրույքաչափերով, որոնք ակնկալվում է, որ կկիրառվեն այն տարում, երբ ակտիվները կիրառվեն կամ պարտավորությունները կմարվեն՝ հիմնվելով հաշվետու ամսաթվի դրությամբ կիրառված կամ կիրառման ենթակա օրենքով սահմանված հարկային դրույքաչափերի (և հարկային օրենքների) վրա:

Հետաձգված հարկը, որը վերաբերվում է այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներին կամ սեփական կապիտալի հոդվածներին, ճանաչվում է այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում կամ սեփական կապիտալում, և ոչ թե շահույթում կամ վնասում:

Հետաձգված հարկային ակտիվները և պարտավորությունները հաշվանցվում են, եթե կա ընթացիկ հարկային ակտիվները ընթացիկ հարկային պարտավորությունների հետ հաշվանցելու իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք, և հետաձգված հարկերը վերաբերում են միևնույն հարկվող կազմակերպությանը և հարկային մարմիններին:

Որպես ձեռնարկատիրական գործունեության միավորման մաս ձեռքբերված հարկային օգուտները, որոնք այդ ամսաթվի դրությամբ չեն բավարարում առանձին ճանաչման չափանիշներին, կճանաչվեն հետագայում փաստերի և իրողությունների փոփոխությունների վերաբերյալ նոր տեղեկատվության առկայության դեպքում:

38. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականությունների ամփոփ նկարագիրը (շարունակություն)**ը) Շահութահարկ (շարունակություն)**

Ճշգրտումը կդիտարկվի որպես նվազեցում գուղվիլից (քանի դեռ այն չի գերազանցում գուղվիլի արժեքը), եթե այն տեղի է ունեցել չափման ժամանակաշրջանի ընթացքում, կամ կճանաչվի շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում, եթե տեղի է ունեցել չափման ժամանակաշրջանից դուրս:

Նշանակալից դատողություններ, գնահատումներ և ենթադրություններ

Դատողություն է պահանջվում՝ որոշելու, թե որ գործառնություններն են համարվում հարկում շահույթից, հակառակ գործառնական ծախսերի: Դատողություն է նաև պահանջվում հետաձգված հարկային ակտիվները ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ճանաչելու համար: Հետաձգված հարկային ակտիվները, այդ թվում՝ չօգտագործված հարկային վնասներից առաջացող, Խմբից պահանջում են ապագա ժամանակաշրջանում բավարար հարկվող շահույթ առաջացնելու հավանականության գնահատում, ճանաչված հետաձգված հարկային ակտիվները օգտագործման համար:

Ապագա հարկվող շահույթի առաջացման մասին ենթադրությունները կախված են Ղեկավարության՝ ապագա դրամական հոսքերի գնահատումներից: Ապագա հարկվող շահույթի այս գնահատումները հիմնված են գործառնական գործունեությունից դրամական միջոցների հոսքերի կանխատեսումների վրա (որոնց վրա ազդում են արտադրության և վաճառքի ծավալները, ապրանքների գները, պահուստները, գործառնական ծախսերը, փական և վերականգնողական ծախսերը, կապիտալ ծախսումները, շահաբաժինները և այլ կառավարչական գործարքները): Ապագա դրամական միջոցների հոսքերի և հարկվող շահույթի՝ գնահատումներից նշանակալի տարբերությունը կազդի հաշվետու ամսաթվի դրությամբ Խմբի գուտ հետաձգված հարկային ակտիվների օգտագործման հնարավորության վրա:

թ) Ռոյալթիներ

Բացի շահութահարկից, Խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները ներառում են նաև, և ճանաչում են որպես շահույթից հարկում, գուտ շահույթի գծով այլ հարկատեսակներ:

Ռոյալթիները, ռեսուրսների վարձավճարների գծով հարկերը և հասույթի վրա հիմնված հարկերը հաշվառվում են համաձայն ՀՀՄՄ 12-ի, երբ համապատասխանում են շահութահարկի բնութագրիչներին: Վերջինս տեղի է ունենում այն դեպքում, երբ պետական մարմնի կողմից հարկերը գանձվում են հիմնվելով հարկվող շահույթի վրա (այլ ոչ արտադրանքի ֆիզիկական ծավալի վրա, կամ որպես տոկոս հասույթից)՝ ժամանակավոր տարբերությունների ճշգրտումից հետո: Նման համաձայնությունների համար ընթացիկ և հետաձգված շահութահարկը հաշվարկվում է նույն հիմքերով, ինչ վերը նշված հարկման այլ ձևերի համար: Ռոյալթիների և այլ հարկատեսակների գծով առաջ եկող պարտավորությունները, որոնք չեն բավարարում այս չափանիշներին, ճանաչվում են որպես ընթացիկ պահուստներ և ներառվում են այլ ծախսերում:

Ռոյալթիները հաշվարկելիս կիրառվում են այն դրույքները, որոնք ուժի մեջ են եղել կամ, ըստ էության, ուժի մեջ են եղել հաշվետու ամսաթվի դրությամբ: Ռոյալթիները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում տարեկան կտրվածքով՝ հիմք ընդունելով հասույթի և հարկվող շահույթի համակցությունը՝ ճշգրտված կիրառելի օրենքների և կանոնակարգերի ուղեցույցների և պահանջների համաձայն: Ռոյալթիները բաղկացած են երկու բաղադրիչից՝ հասույթի 4%-ի չափով հաշվարկվող ռոյալթի և հարկվող շահույթի 12.5%-ի չափով հաշվարկվող ռոյալթի՝ ճշգրտված կիրառելի օրենքների և կանոնակարգերի ուղեցույցների և պահանջների համաձայն:

Ղեկավարությունը գտնում է, որ ռոյալթիի գծով ծախսն իրենից շահութահարկ չի ներկայացնում, քանի որ ընդհանուր հասույթի գործոնը (համախառն ցուցանիշ) էական է վճարվելիք ռոյալթիի գումարի որոշման գործընթացում: Ռոյալթիները հաշվառվում է որպես այլ գործառնական ծախսեր:

38. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականությունների ամփոփ նկարագիրը (շարունակություն)**ժ) Պաշարներ**

Պղնձի և մոլիբդենի խտանյութը, արտադրության ցիկլում գտնվող մետաղը և հանքաքարի պաշարները ֆիզիկապես չափվում են կամ գնահատվում և արժևորվում են սկզբնական արժեքից և իրացման գույք արժեքից նվազագույնով: Իրացման գույք արժեքը ապրանքի հաշվարկված ապագա վաճառքի գինն է, որով Խումբը ենթադրում է իրացնել այն, երբ ապրանքը լինի արտադրված և վաճառված՝ հանած արտադրությունը ավարտին հասցնելու և վաճառքի ծախսումները: Այն դեպքում, երբ դրամի ժամանակային արժեքը նշանակալի է, ապագա վաճառքի գները և ավարտին հասցնելու ծախսումներ գեղջվում են:

Եթե հանքաքարի պաշարների մշակումը չի ակնկալվում հաշվետու ժամանակաշրջանից հետո 12 ամսվա ընթացքում, այն ներառվում է ոչ ընթացիկ ակտիվների մեջ, և իրացման գույք արժեքը հաշվարկվում է գեղջված դրամական հոսքերի մեթոդով: Արժեքը որոշվում է միջին կշռված արժեքի մեթոդով և ներառում է գնման ուղղակի ծախսումները և փոփոխուն և ֆիքսված վերադիր ծախսումների համապատասխան մասը՝ ներառյալ ամորտիզացիան և մաշվածությունը, որոնք կատարվել են նյութերի՝ պատրաստի արտադրանքի փոխարկման ժամանակ, նորմալ արտադրական հզորության հիման վրա: Համատեղ արտադրանքների միջև արտադրական ծախսումների բաշխումն իրականացվում է՝ հաշվի առնելով արտադրանքների հարաբերական վաճառքի գները՝ արտադրության ավարտից հետո: Յուրաքանչյուր մետաղի փոխարկման ծախսերը, որոնք հնարավոր է տարանջատել, բաշխվում են համապատասխանաբար:

Նյութերը և այլ պաշարները չափվում են սկզբնական արժեքից և իրացման գույք արժեքից նվազագույնով: Նյութերի և այլ պաշարների սկզբնական արժեքը հաշվարկվում է առաջինը մուտք, առաջինը ելք սկզբունքով և ներառում է պաշարների ձեռքբերման ծախսերը, արտադրական կամ փոխարկման ծախսերը և դրանք ներկա գտնվելու վայր և վիճակի բերելու հետ կապված այլ ծախսերը:

Հնացած պաշարների պահուստները որոշվում են յուրաքանչյուր պաշարներից ելնելով: Պարբերաբար իրականացվում են ուսումնասիրություններ հնացած պաշարների պահուստների որոշման համար:

ի) Հիմնական միջոցներ**(i) Ծանաչում և չափում**

Հիմնական միջոցները հաշվառվում են սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված մաշվածությունը և կուտակված արժեզրկումից կորուստները:

Սկզբնական արժեքը ներառում է ակտիվի ձեռքբերմանն ուղղակի վերագրելի ծախսումները: Սեփական ուժերով կառուցված ակտիվների սկզբնական արժեքը ներառում է նյութերի արժեքը և ուղղակի աշխատուժի գծով ծախսերը, ակտիվն իր նպատակային օգտագործման համար աշխատանքային վիճակի բերելու հետ անմիջականորեն կապված ցանկացած այլ ծախսերը, ակտիվի ապատեղակայման և քանդման ծախսերը, գտնվելու տեղանքի վերականգնման ծախսերը և կապիտալացված փոխառության ծախսերը: Ձեռքբերված համակարգչային ծրագիրը, որը հանդիսանում է համապատասխան սարքավորման ֆունկցիոնալության անբաժանելի մասը, կապիտալացվում է որպես սարքավորման մաս:

Երբ հիմնական միջոցի միավորը բաղկացած է օգտակար ծառայության տարբեր ժամկետ ունեցող խոշոր բաղկացուցիչներից, ապա այդ բաղկացուցիչները հաշվառվում են որպես հիմնական միջոցների առանձին միավորներ (հիմնական բաղկացուցիչներ):

Հիմնական միջոցի միավորի օտարումից ստացված շահույթը կամ վնասը որոշվում է՝ համեմատելով օտարումից ստացված մուտքերը հիմնական միջոցի հաշվեկշռային արժեքի հետ, և ճանաչվում է գույք հիմունքով այլ եկամուտ/այլ ծախս հոդվածում շահույթում կամ վնասում:

(ii) Հետագա ծախսումներ

Հիմնական միջոցների բաղկացուցիչ փոխարինման ծախսերը ճանաչվում են միավորի հաշվեկշռային արժեքում, երբ հավանական է, որ Խումբ կհոսեն այդ միավորի հետ կապված ապագա տնտեսական օգուտները, և դրա արժեքը հնարավոր է արժանահավատորեն չափել: Փոխարինվող բաղկացուցիչի հաշվեկշռային արժեքն ապաճանաչվում է: Հիմնական միջոցների ամենօրյա սպասարկման ծախսումները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում առաջանալուն պես:

38. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականությունների ամփոփ նկարագիրը (շարունակություն)**ի) Հիմնական միջոցներ (շարունակություն)****(iii) Մաշվածություն**

Հիմնական միջոցների միավորների մաշվածության հաշվարկը սկսվում է դրանց տեղադրման և շահագործմանը պատրաստ լինելու պահից, իսկ սեփական ուժերով կառուցված ակտիվների դեպքում՝ վերջիններիս կառուցումն ավարտելու և շահագործմանը պատրաստ լինելու պահից: Մաշվածությունը հաշվարկվում է ակտիվի սկզբնական արժեքի հիման վրա՝ հանած դրա մնացորդային արժեքը:

Արտադրական հոսքագծում օգտագործվող ակտիվների գծով մաշվածությունը հաշվառվում է կիրառելով թողարկված միավորների մեթոդը՝ հիմք ընդունելով ակտիվի գնահատված ընդհանուր արտադրողականությունը և փաստացի արդյունահանված ու մշակված հանքաքարը: Բոլոր այլ ակտիվների գծով մաշվածությունը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում՝ կիրառելով գծային մեթոդը հիմնական միջոցների յուրաքանչյուր մասի օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետի ընթացքում, քանի որ այս մեթոդն առավել ճշգրիտ է արտացոլում ակտիվի հետ կապված ապագա տնտեսական օգուտների օգտագործման մոդելը: Հողերի գծով մաշվածություն չի հաշվարկվում:

Ստորև ներկայացված են նշանակալի հիմնական միջոցների օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետները ընթացիկ և համադրելի ժամանակաշրջանների համար:

	<i>Թողարկված միավորների մեթոդ</i>	<i>Գծային մեթոդ</i>
Շենքեր		
▶ արտադրական շենքեր և շինություններ	միջին հզորություն 182-ից 303 մլն տոննա	
▶ այլ շենքեր		10-ից 100 տարի
Մեքենա-սարքավորումներ		
▶ արտադրական մեքենա-սարքավորումներ	միջին հզորությունը 18-ից 352 մլն տոննա	
▶ այլ մեքենա-սարքավորումներ		2-ից 100 տարի
Տնտեսական գույք		2-ից 70 տարի
Հանքարդյունաբերության ակտիվներ		25 տարի

Մաշվածության հաշվարկի մեթոդները, օգտակար ծառայության ժամկետները և մնացորդային արժեքները վերանայվում են յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ և անհրաժեշտության դեպքում՝ ճշգրտվում:

լ) Մակաբացման (թափոնների հեռացման) ծախսեր

Որպես հանքաարդյունաբերական գործունեության մաս, Խումբն ունենում է մակաբացման (թափոնների հեռացման) ծախսեր իր գործունեության և զարգացման, և արտադրության փուլում: Հանքի զարգացման փուլում առաջացող մակաբացման ծախսերը, մինչ արտադրության փուլի սկսելը (զարգացման մակաբացում), կապիտալացվում են որպես հանքի շինարարության արժեքի մաս, և հետագայում ամորտիզացվում են իր օգտակար ծառայության ժամկետի ընթացքում՝ թողարկված միավորների մեթոդով: Զարգացման մակաբացման ծախսումների կապիտալացումը դադարում է, երբ հանքը/բաղադրիչը հանձնվում է շահագործման կամ պատրաստ է շահագործման ղեկավարության նախատեսված ձևով:

Բաց հանքի արտադրական փուլում իրականացված մակաբացման գործունեության (արտադրական մակաբացում) հաշվառումը ներկայացված է ստորև: Արտադրության սկսելուց հետո, հանքի հետագա զարգացումը կարող է պահանջել արտասովոր մեծ ծավալի մակաբացման անհրաժեշտություն, որն, ըստ էության, նման է մակաբացման զարգացման փուլին: Նման մակաբացման ծախսերը հաշվառվում են այնպես, ինչպես զարգացման փուլի մակաբացման ծախսերը (ինչպես ներկայացված է վերևում):

38. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականությունների ամփոփ նկարագիրը (շարունակություն)**լ) Մակաբացման (թափոնների հեռացման) ծախսեր (շարունակություն)**

Խումբը մակաբացումից կարող է ստանալ երկու տեսակի օգուտ՝ օգտագործելի հանքաքար, որը կօգտագործվի պաշարների արտադրությունում, և բարելավված հասանելիություն հանքաքարի լրացուցիչ ծավալներին, որոնք կարող են հանվել հետագայում: Այն դեպքում, երբ մակաբացման գործունեությունից առաջացող օգուտն արտահայտվում է արտադրված պաշարների տեսքով, Խումբը մակաբացման ծախսումները հաշվառում է որպես այդ պաշարների արտադրության ծախսի մաս: Երբ ստացվող օգուտն արտահայտվում է հանքաքարի հասանելիությանը բարելավման տեսքով, ապա Խումբը ճանաչում է այդ ծախսումները՝ որպես ոչ ընթացիկ ակտիվ, որպես «մակաբացման գործունեության ակտիվ», եթե բավարարվում են հետևյալ չափանիշները՝

- ▶ Մակաբացման գործունեության հետ կապված ապագա տնտեսական օգուտները (հանքաքարի հասանելիության բարելավում) հավանական են,
- ▶ Հանքաքարի այն բաղադրիչը, որին հասանելիությունը բարելավվել է, կարող է նույնականացնել,
- ▶ Այդ բաղադրիչի գծով մակաբացման գործունեության ծախսերը կարող են արժանահավատորեն չափվել:

Եթե այս չափանիշներից որևէ մեկը չի բավարարվում, մակաբացման գործունեությունից առաջացող ծախսերը առաջանալուն պես արտացոլվում են շահույթում կամ վնասում՝ որպես գործառնական ծախսեր:

Հանքի բաղադրիչների բացահայտման համար Խումբը սերտորեն համագործակցում է հանքարդյունաբերական գործունեության անձնակազմի հետ յուրաքանչյուր հանքարդյունաբերական գործունեության համար՝ յուրաքանչյուր հանքի պլանի վերլուծման նպատակով: Ընդհանուր առմամբ, հանքի բաղադրիչը հանդիսանում է ընդհանուր հանքի ենթամաս, և հանքը կարող է ունենալ տարբեր ենթամասեր: Հանքի պլանը, և, հետևաբար, բաղադրիչների նույնականացումը, կարող են տարբերվել հանքերի միջև՝ պայմանավորված մի շարք պատճառներով: Պատճառները ներառում են, բայց չեն սահմանափակվում, ապրանքի տեսակը, ընդհանուր հանքի երկրաբանական բնութագրերը, աշխարհագրական դիրքը և/կամ ֆինանսական նկատառումները: Հաշվի առնելով Խմբի գործունեության բնույթը, բաղադրիչներն, ընդհանուր առմամբ, հանդիսանում են զգալի խոչընդոտներ, և հանդիսանում են ավելի մեծ ներդրումային որոշման մաս, որը պահանջում է խորհրդի հաստատումը:

Մակաբացման գործունեության ակտիվը սկզբնապես չափվում է սկզբնական արժեքով, որը՝ հանքի բաղադրիչի հասանելիությունը բարելավելու նպատակով իրականացված, մակաբացման գործունեությանը ուղղակիորեն վերաբերող ծախսումների հանրագումարն է՝ գումարած տեղաբաշխված ուղղակիորեն վերագրելի վերադիր ծախսերը: Եթե արտադրական մակաբացման հետ միաժամանակ տեղի են ունենում լրացուցիչ գործողություններ, բայց որոնք անհրաժեշտ չեն արտադրական մակաբացման նախատեսվածի պես իրականացման համար, այս ծախսերը չեն ընդգրկվում մակաբացման գործունեության ակտիվի արժեքի մեջ:

Եթե մակաբացման գործունեության ակտիվի և արտադրված ապրանքների գծով ծախսերը հնարավոր չէ առանձնացնել, ապա կիրառվում է արտադրության համապատասխան չափանիշի վրա հիմնված վերագրման սկզբունք՝ արտադրական մակաբացման ծախսերի՝ մակաբացման գործունեության ակտիվի և արտադրված ապրանքների միջև բաշխման համար: Արտադրության այդ չափանիշը հաշվարկվում է հանքաքարի նույնականացված բաղադրիչի համար և օգտագործվում որպես ուղեկի՝ որոշելու ապագա օգուտների ստեղծման համար տեղի ունեցած լրացուցիչ գործունեությունների ծավալները: Որպես չափանիշ Խումբն օգտագործում է հանքաքարի արտադրության տվյալ ծավալների համար արդյունահանված թափոնների ծավալները՝ համեմատած ակնկալվող ծավալների հետ:

Մակաբացման գործունեության ակտիվը կարող է հաշվառվել որպես գոյություն ունեցող ակտիվի լրացում կամ բարելավում, և ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ներկայացված է առանձին տողով: Դրանք կազմում են ընդհանուր ներդրման մաս համապատասխան դրամաստեղծ միավորում, որոնք էլ դիտարկվում են արժեզրկման համար, երբ դեպքերի կամ հանգամանքներ փոփոխությունը վկայում են, որ հաշվեկշռային արժեքը կարող է չփոխհաստոցվել:

Մակաբացման գործունեության ակտիվը հաջորդիվ մաշեցվում է կիրառելով թողարկված միավորների մեթոդը՝ հանքաքարի նույնականացված բաղադրիչի ակնկալվող օգտագործման ծառայության ընթացքում, որի հասանելիությունը բարելավվել է մակաբացման գործունեության արդյունքում: Տնտեսապես փոխհատուցվող պաշարները, որոնք ներառում են հաստատված և հնարավոր պահուստները, օգտագործվում են հանքաքարի ակնկալվող օգտակար ծառայության ժամկետը որոշելու համար: Այնուհետև, մակաբացման գործունեության ակտիվը հաշվառվում է սկզբնական արժեքով՝ հանած մաշվածությունը և արժեզրկման կորուստները:

38. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականությունների ամփոփ նկարագիրը (շարունակություն)**լ) Մակաբացման (թափոնների հեռացման) ծախսեր (շարունակություն)***Նշանակալի դատողություններ, գնահատումներ և ենթադրություններ*

Ջարգացման մակաբացումը արտադրական մակաբացումից տարբերակելու, ինչպես նաև պաշարների արդյունահանման հետ կապված արտադրական մակաբացումը մակաբացման գործունեության ակտիվի առաջացման հետ կապված արտադրական մակաբացումից տարբերակելու համար անհրաժեշտ են նշանակալի դատողություններ:

Երբ Խումբը յուրաքանչյուր բաց հանքաարդյունաբերական գործունեության համար որոշում է իր արտադրական մակաբացումը, այն իր յուրաքանչյուր հանքաարդյունաբերական գործունեության համար որոշում է ընդհանուր հանքի առանձին բաղադրիչները: Նույնականացվող բաղադրիչը ընդհանուր հանքի որոշակի ծավալն է, որն ավելի հասանելի է դառնում մակաբացման գործունեության միջոցով: Այս բաղադրիչները որոշելու և սահմանելու, ինչպես նաև մակաբացվող թափոնների և այս բաղադրիչներից յուրաքանչյուրում արդյունահանվող հանքաքարի ակնկալվող ծավալները (տոննաներով) որոշելու համար անհրաժեշտ են նշանակալի դատողություններ: Այս գնահատումներն իրականացվում են յուրաքանչյուր առանձին հանքաարդյունաբերական գործունեության համար հանքի պլանում առկա տեղեկատվության հիման վրա: Հանքի պլանները, և, հետևաբար, բաղադրիչների նույնականացումը, կարող են տարբերվել հանքերի միջև՝ պայմանավորված մի շարք պատճառներով: Դրանք ներառում են, բայց չեն սահմանափակվում, ապրանքի տեսակը, ընդհանուր հանքի երկրաբանական բնութագրերը, աշխարհագրական դիրքը և/կամ ֆինանսական նկատառումները:

խ) Ոչ նյութական ակտիվներ***Համակարգչային ծրագրեր***

Խմբի կողմից ձեռքբերված համակարգչային ծրագրերը, որոնք ունեն օգտակար ծառայության որոշակի ժամկետ, չափվում են սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված ամորտիզացիան և կուտակված արժեզրկումից կորուստները:

Հետագա ծախսումները կապիտալացվում են միայն այն ժամանակ, երբ դրանք ավելացնում են այն առանձին ակտիվի հետ կապված ապագա տնտեսական օգուտները, որին վերաբերում են: Բոլոր այլ ծախսումները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում՝ առաջանալուն պես:

Ամորտիզացիան հաշվարկվում է ակտիվի սկզբնական արժեքի կամ դրան փոխարինող այլ գումարի գծով՝ հանած դրա մնացորդային արժեքը: Ամորտիզացիան ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում՝ կիրառելով գծային մեթոդը ոչ նյութական ակտիվի օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետի ընթացքում սկսած այն պահից, երբ դրանք դառնում են մատչելի օգտագործման համար, քանի որ այս մեթոդն առավել ճշգրիտ է արտացոլում ակտիվի հետ կապված ապագա տնտեսական օգուտների օգտագործման մոդելը: Օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետն ընթացիկ և համադրելի ժամանակաշրջանների համար հետևյալն է.

- Համակարգչային ծրագրեր 10 տարի

Ամորտիզացիայի հաշվարկի մեթոդները, օգտակար ծառայության ժամկետները և մնացորդային արժեքները վերանայվում են յուրաքանչյուր ֆինանսական տարվա վերջում և անհրաժեշտության դեպքում՝ ճշգրտվում:

ծ) Հետախուզման և գնահատման ակտիվներ***(i) Նախքան իրավունքի ձեռքբերման ծախսեր***

Մինչ լիցենզիայի ստանալը կատարված ծախսերը վերաբերում են ծախսերին, որոնք Խումբը կրել է նախքան համապատասխան տարածքն ուսումնասիրելու օրինական իրավունքի ձեռքբերումը: Նման ծախսերը կարող են ներառել հետազոտման տվյալների ձեռքբերման և այդ տվյալների վերլուծման հարակից ծախսերը: Այս ծախսերը ճանաչվում են դրանց առաջանալու ժամանակաշրջանում:

38. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականությունների ամփոփ նկարագիրը (շարունակություն)

ծ) Հետախուզման և գնահատման ակտիվներ (շարունակություն)

(ii) Հետախուզման և գնահատման ծախսումներ

Հետախուզման և գնահատման գործունեությունը ներառում է օգտակար հանածոների որոնում, տեխնիկական իրագործելիության որոշում և որևէ որոշակի հանածոյի առևտրային կենսունակության գնահատում:

Հետախուզման և գնահատման գործունեությունը ներառում է՝

- ▶ Պատմական հետախուզման տվյալների ուսումնասիրում և վերլուծություն,
- ▶ Երկրաբանական ուսումնասիրությունների միջոցով հետախուզման տվյալների հավաքագրում,
- ▶ Հետախուզական հորատում և նմուշառում,
- ▶ Հանածոների ծավալի և աստիճանի որոշում և ստուգում,
- ▶ Փոխադրման և ենթակառուցվածքային պահանջների ուսումնասիրություն,
- ▶ Շուկայի և ֆինանսների ուսումնասիրությունների իրականացում

Գոյություն ունեցող հետախուզման տարածքի հետախուզման իրավունքի համար վճարված լիցենզիայի ծախսումները կապիտալացվում են և ամորտիզացվում են մինչև թույլտվության ժամկետի ավարտը:

Հետախուզման օրինական իրավունք ստանալուց հետո, հետախուզման և գնահատման ծախսումները ճանաչվում են շահույթ կամ վնասում առաջանալու պահին, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ հումքը եզրակացնում է, որ ապագա տնտեսական օգուտները ավելի շուտ հնարավոր է, որ կստացվեն, քան ոչ: Այդ ծախսումները ներառում են ուղղակիորեն վերագրելի աշխատակիցների վարձատրության ծախսերը, նյութերի և վառելիքի օգտագործման, հետազոտման, հորատման ծախսումները և կապալառուներին կատարված վճարումները:

Որոշելու համար, թե արդյոք ծախսումները համապատասխանում են կապիտալացման չափանիշներին՝ օգտագործվում են տեղեկատվության տարբեր աղբյուրներ: Ապագա օգուտների հավանականությունը որոշելու համար օգտագործվող տեղեկատվությունը կախված է իրականացված հետախուզման և գնահատման աշխատանքների խորությունից: Հետախուզման և գնահատման ծախսումները, որոնք վերաբերում են այն լիցենզիաներին, որոնցով հանածո դեռ չի ձևավորվել՝ ծախսագրվում են, երբ կազմակերպությունը կրում է տվյալ ծախսումները, քանի դեռ նշանակալի գնահատում չի իրականացվում, որպեսզի հաստատվի, որ հանածոյի արդյունահանման տեխնիկական իրագործելիությունը և առևտրային կենսունակությունը ակնհայտ են: Այս փուլում դուրս գրված ծախսումները ներառվում են շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունում որպես այլ ծախսեր:

Ձեռնարկատիրական գործունեության համախմբման արդյունքում ձեռքբերված հետախուզման և գնահատման ակտիվները սկզբնապես ճանաչվում են իրական արժեքով, ներառելով ռեսուրսներն և հետախուզման պոտենցիալը, որոնք ենթադրվում է, որ ներկայացնում են ավելի մեծ արժեք, քան հաստատված և հնարավոր պաշարները: Նմանապես, հետախուզման և գնահատման ակտիվների (որոնք չեն ներկայացնում ձեռնարկատիրական գործունեություն) ձեռք բերելու հետ կապված ծախսումները նույնպես կապիտալացվում են: Այդ ակտիվները հետագայում չափվում են սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված արժեքը կտրվում:

Առևտրային առումով կենսունակ պաշարների հայտնաբերումից հետո, հետախուզման և գնահատման ակտիվները ստուգվում են արժեքը կամ տեսանկյունից, և փոխանցվում են «Հանքարդյունաբերական ակտիվներ», որը հանդիսանում է «Հիմնական միջոցներ»-ի ենթադաս: Հետախուզման և գնահատման փուլում ամորտիզացիա չի հաշվարկվում:

38. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականությունների ամփոփ նկարագիրը (շարունակություն)**ծ) Հետախուզման և գնահատման ակտիվներ (շարունակություն)****(iii) Հետախուզման և գնահատման ակտիվների արժեզրկում**

Հետախուզման և գնահատման ակտիվները պետք է ստուգվեն արժեզրկման համար, երբ փաստերն ու հանգամանքները վկայում են, որ հետախուզման և գնահատման ակտիվների հաշվեկշռային արժեքը կարող է գերազանցել իր փոխհատուցվող գումարը: Համաձայն ՖՀՄՄ 6-ի, ներքոհիշյալ մեկ կամ մի քանի փաստերի և հանգամանքների առկայությունը վկայում է, որ կազմակերպությունն իր հետախուզման և գնահատման ակտիվների համար պետք է արժեզրկման ստուգում իրականացնի (թվարկումը սպառիչ չէ):

- ▶ Երբ տվյալ ժամանակաշրջանում լրացել է կամ մոտ ապագայում պետք է լրանա այն ժամկետը, որի ընթացքում կազմակերպությունը իրավունք ունի հետախուզելու համապատասխան տարածքը, և չի սպասվում, որ այն կերկարաձգվի;
- ▶ Երբ համապատասխան տարածքում օգտակար հանածոների հետագա հետախուզման և գնահատման հիմնական ծախսը ոչ բյուջետավորված է, և ոչ էլ պլանավորված:
- ▶ Երբ համապատասխան տարածքում օգտակար հանածոների հետախուզումը և գնահատումը չի հանգեցրել օգտակար հանածոների՝ առևտրային առումով կենսունակ քանակությունների հայտնաբերմանը, և կազմակերպությունը որոշել է այլևս չշարունակել այդ տարածքում նմանատիպ գործունեությունների իրականացումը:
- ▶ Երբ բավականաչափ տվյալներ կան վկայելու, որ, չնայած համապատասխան տարածքում հնարավոր է անցնել օգտակար հանածոների մշակմանը, անհավանական է, որ հետախուզման և գնահատման ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը հաջող մշակման կամ վաճառքի դեպքում ամբողջովին կփոխհատուցվի:

Նշանակալի դատողություններ, գնահատումներ և ենթադրություններ

Հետախուզման և գնահատման ակտիվների ծախսումների հետ կապված՝ խմբի հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության կիրառումը պահանջում է դատողության կիրառում որոշելու համար, թե արդյոք ապագա տնտեսական օգուտներ կստացվեն ապագա շահագործումից կամ վաճառքից, կամ թե արդյոք գործընթացները չեն հասել այն փուլին, որ հնարավոր է իրականացնել պաշարների առկայության ողջամիտ գնահատում:

Ի լրումն դատողությանը որոշելու համար, թե արդյոք ապագա տնտեսական օգուտներ կստացվեն խմբի հետախուզման և գնահատման ակտիվներից, կամ թե արդյոք գործընթացները չեն հասել այն փուլին, որ հնարավոր է իրականացնել պաշարների առկայության ողջամիտ գնահատում, Խումբը պետք է կիրառի բազմաթիվ գնահատումներ և ենթադրություններ: Հետախուզման և գնահատման ծախսերի հետաձգումը անմիջական ազդեցություն է ունենում գնահատումների վրա: Հետաձգման քաղաքականությունը ղեկավարությունից պահանջում է, որպեսզի որոշակի գնահատումներ և ենթադրություններ արվեն ապագա իրադարձությունների և հանգամանքների մասին, մասնավորապես, թե արդյոք հնարավոր է իրականացնել տնտեսապես կենսունակ արդյունահանման գործունեություն: Ցանկացած նման գնահատում և ենթադրություն կարող է փոխվել նոր տեղեկատվության ի հայտ գալու պարագայում: Եթե ծախսումների կապիտալացումից հետո հայտնի է դառնում, որ ծախսերի փոխհատուցումը հավանական չէ, համապատասխան կապիտալացված գումարը դուրս է գրվում շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունում այն ժամանակահատվածում, երբ նոր տեղեկատվությունը դառնում է հասանելի:

38. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականությունների ամփոփ նկարագիրը (շարունակություն)**կ) Ոչ ֆինանսական ակտիվների արժեզրկում**

Յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ Խումբը գնահատում է, թե արդյոք գոյություն ունի հայտանիշ, ըստ որի որ ակտիվը (կամ դրամաստեղծ միավորը) կարող է արժեզրկված լինել: Եթե որևէ այդպիսի հայտանիշ առկա է, կամ երբ պահանջվում է ակտիվի տարեկան արժեզրկման ստուգում, ապա Խումբը գնահատում է ակտիվի կամ դրամաստեղծ միավորի փոխհատուցվող գումարը: Ակտիվի կամ դրամաստեղծ միավորի փոխհատուցվող գումարը որոշվում է որպես հետևյալ երկու մեծություններից առավելագույնը. օգտագործման արժեք և իրական արժեք՝ հանած վաճառքի ծախսերը: Եթե ակտիվի կամ նրա դրամաստեղծ միավորի հաշվեկշռային արժեքը գերազանցում է վերջինիս գնահատված փոխհատուցվող գումարը, ապա ակտիվը/դրամաստեղծ միավորը համարվում է արժեզրկված, և դրա արժեքը նվազեցվում է մինչև փոխհատուցվող գումարը: Օգտագործման արժեքը գնահատելիս դրամական միջոցների գնահատված ապագա հոսքերը զեղչվում են՝ օգտագործելով մինչև հարկումը զեղչման այն դրույքը, որն արտացոլում է ժամանակի մեջ դրամի արժեքի տվյալ շուկայի ներկա գնահատականը և այդ ակտիվին կամ դրամաստեղծ միավորին բնորոշ ռիսկերը: Իրական արժեք՝ հանած վաճառքի ծախսերը որոշելիս հաշվի են առնվում շուկայական վերջին գործարքները (հասանելիության դեպքում): Եթե այդպիսի գործարքներ չկան, ապա օգտագործվում է համապատասխան գնահատման մոդել:

Խմբի արժեզրկման հաշվարկը հիմնված է մանրամասն մշակված բյուջեների և կանխատեսումների վրա: Գնահատված կանխիկ դրամական միջոցների հոսքերը հիմնված են ապագա ակնկալվող արտադրության, մետաղի վաճառքի գների, գործառնական ծախսերի և կանխատեսվող կապիտալ ծախսումների վրա, իսկ տասը տարուց ավելի դրամական միջոցների հոսքերը հիմնված են «հանքի կյանքի» պլանի վրա: Շարունակական գործունեությունների արժեզրկումից կորուստները, ներառյալ պաշարների արժեզրկումը, ճանաչվում են շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում արժեզրկված ակտիվի գործառնական համապատասխան ծախսային դասերում:

Նշանակալի գնահատումներ և ենթադրություններ

Արժեզրկման գնահատման համար անհրաժեշտ է այնպիսի գնահատումների և ենթադրությունների օգտագործումը, ինչպիսիք են երկարաժամկետ ապրանքային գները (հաշվի առնելով ընթացիկ և պատմական գները, գների միտումները և հարակից գործոնները), զեղչման դրույքաչափերը, գործառնական ծախսերը, կապիտալի ապագա պահանջները, փակման և վերականգնման ծախսերը, հետախուզման պոտենցիալը, պահուստները և գործառնական կատարումը (որը ներառում է արտադրության և վաճառքի ծավալներ): Այս գնահատումներն ու ենթադրությունները ենթակա են ռիսկի և անորոշության: Հետևաբար, հավանականություն կա, որ հանգամանքների փոփոխությունները կազդի այս կանխատեսումների վրա, որոնք կարող են ազդել ակտիվների և/կամ դրամաստեղծ միավորների- ի փոխհատուցվող գումարի վրա:

հ) Պահուստներ**(i) Տեղանքի վերականգնման պահուստներ**

Խումբը կկրի տեղանքի վերականգնման ծախսերը կամ գործունեության ընթացքում կամ Խմբի հանքարդյունաբերական գույքի գործառնական կյանքի ավարտից հետո: Խումբը գնահատում է տեղանքի վերականգնման իր պահուստը յուրաքանչյուր հաշվետու ժամանակաշրջանի դրությամբ: Տեղանքի վերականգնման պահուստը ճանաչվում է, երբ Խումբն ունի ներկա իրավական կամ կառուցողական պարտավորություն որպես անցյալ դեպքերի արդյունք, և հավանական է, որ այդ պարտավորությունը մարելու նպատակով կպահանջվի տնտեսական օգուտներ մարմնավորող միջոցների արտահոսք, և այդ պարտավորությունը կարելի է արժանահավատորեն չափել: Այս վերականգնման գործողությունները ներառում են՝ հանքի, թափոնների լցակայանների, պոչամբարների և կից կառուցվածքների փակում և տուժած տարածքների վերականգնում, բարելավում և բուսականության վերականգնում:

Երբ պարտավորությունը սկզբնապես ճանաչվում է, գնահատված ծախսերի ներկա արժեքը կապիտալացվում է՝ ավելացնելով հանքարդյունաբերական ակտիվների հաշվեկշռային արժեքը այն չափով, որքանով այն իրականացվել է հանքի զարգացման/կառուցման համար: Թափոնների լցակայանների վերականգնման և հանքի փակման հետ կապված ծախսերը ներկայացվում են զուտ ներկա արժեքներով և ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում:

38. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականությունների ամփոփ նկարագիրը (շարունակություն)**հ) Պահուստներ (շարունակություն)**

Տեղանքի վերականգնման ժամանակացույցի կամ գնահատված ապագա ծախսերի փոփոխությունները ճանաչվում են առաջընթաց ճշգրտելով տեղանքի վերականգնման պարտավորության և համապատասխան ակտիվի մնացորդը, եթե նախնական գնահատումը սկզբնապես ճանաչվել է ՀՀՄՍ 16-ի համաձայն որպես ակտիվի մաս, այլապես՝ փոփոխությունները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում:

Տեղանքի վերականգնման պարտավորության ցանկացած նվազեցում, և, հետևաբար, ցանկացած նվազեցում ակտիվից, որին այն վերաբերում է, չի կարող գերազանցել ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը: Հակառակ դեպքում՝ հաշվեկշռային արժեքի գերազանցող մասը անմիջապես ճանաչվում է շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում:

Եթե գնահատման փոփոխությունը հանգեցնում է վերականգնման պարտավորության աճի և, հետևաբար, ակտիվի հաշվեկշռային արժեքի ավելացման, Խումբը դիտարկում է՝ արդյոք առկա են ակտիվի արժեզրկման հայտանիշեր և, եթե այդպես է, կատարում է արժեզրկման ստուգում:

Ժամանակի ընթացքում, ներկա արժեքի փոփոխությամբ պայմանավորված, զեղչված պարտավորությունը աճում է՝ հիմնված զեղչման դրույքների վրա, որոնք արտացոլում են ընթացիկ շուկայական գնահատումները և պարտավորությանը բնորոշ ռիսկերը: Զեղչման պարբերական ծախսագրումը ճանաչվում է շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում՝ որպես ֆինանսական ծախս: Փակված տեղանքների համար գնահատված ծախսերի փոփոխությունները անմիջապես ճանաչվում են շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում:

ձ) Վարձակալություն

Խումբը՝ որպես վարձատու

Վարձակալությունը, որի դեպքում Խումբը չի փոխանցում սեփականության հետ կապված էական բոլոր ռիսկերն ու հատույցները, դասակարգվում է որպես գործառնական վարձակալություն: Վարձակալության ժամկետի ընթացքում ձևավորված վարձակալական եկամուտները հաշվառվում են գծային մեթոդով և իրենց գործառնական բնույթի պատճառով շահույթի կամ վնասի մասին հաշվետվության մեջ ներառվում են հասույթում: Բանակցությունների և գործառնական վարձակալության կազմակերպման ժամանակ կատարված սկզբնական ուղղակի ծախսերը ավելացվում են վարձակալության տրված ակտիվի հաշվեկշռային արժեքին և վարձակալության ժամկետի ընթացքում ճանաչվում են նույն կերպ, ինչ վարձակալական վճարները: Պայմանական վարձակալական վճարները ճանաչվում են որպես հասույթ այն ժամանակաշրջանում, երբ Խումբը դրանք վաստակել է:

Խումբը՝ որպես վարձակալ (կիրառելի է մինչև 2019թ. հունվարի 1-ը)

Սահմանելու համար, թե արդյոք պայմանագիրը վարձակալության է (կամ պարունակում է վարձակալություն), հիմք է ընդունվում վարձակալության սկզբի դրությամբ պայմանագրի էությունը: Պայմանագիրը վարձակալության է (կամ պարունակում է վարձակալություն), եթե պայմանագրի կատարումը կախված է կոնկրետ ակտիվի (կամ ակտիվների) օգտագործումից և պայմանագիրը փոխանցում է ակտիվի (կամ ակտիվների) օգտագործման իրավունքը, եթե նույնիսկ այդ ակտիվը (կամ այդ ակտիվները) հստակ նշված չէ (չեն) պայմանագրում:

Վարձակալության սկզբի ամսաթվին վարձակալությունը դասակարգվում է որպես ֆինանսական վարձակալություն կամ գործառնական վարձակալություն: Վարձակալությունը, որի դեպքում սեփականության հետ կապված էական բոլոր ռիսկերն ու հատույցները փոխանցվում են Խմբին, դասակարգվում է որպես ֆինանսական վարձակալություն:

Վարձակալության սկզբում ֆինանսական վարձակալությունները կապիտալացվում են վարձակալության սկզբի դրությամբ վարձակալված միջոցի իրական արժեքով կամ նվազագույն վարձակալության գծով վճարումների ներկա արժեքով, եթե վերջինս ավելի ցածր է: Վարձակալության գծով վճարումները բաշխվում են ֆինանսական վճարների և վարձակալության գծով պարտավորության նվազեցման միջև այնպես, որ պարտավորության մնացորդի վրա ձեռք բերվի հաստատուն տոկոսադրույք: Ֆինանսական վճարները շահույթի կամ վնասի մասին հաշվետվությունում ճանաչվում են ֆինանսական ծախսերի մեջ:

38. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականությունների ամփոփ նկարագիրը (շարունակություն)**ձ) Վարձակալություն (շարունակություն)**

Ակտիվի օգտակար ծառայության ընթացքում վարձակալված ակտիվը մաշվում է: Սակայն, եթե չկա ողջամիտ որոշակիություն, որ վարձակալության ժամկետի վերջում Խումբը ձեռք կբերի ակտիվի սեփականության իրավունքը, ակտիվը մաշվում է ակտիվի գնահատված օգտակար ծառայության և վարձակալության ժամկետներից նվազագույնի ընթացքում:

Գործառնական վարձակալություն են համարվում բոլոր այն վարձակալությունները, որոնք ֆինանսական չեն: Վարձակալության ժամկետի ընթացքում գործառնական վարձակալության գծով վճարումները շահույթի կամ վնասի մասին հաշվետվությունում ճանաչվում են որպես գործառնական ծախսեր՝ կիրառելով գծային մեթոդը:

Խումբը՝ որպես վարձակալ (կիրառելի է 2019թ. հունվարի 1-ից հետո)

Պայմանագրի սկզբի դրությամբ Խումբը գնահատում է, թե արդյոք պայմանագիրը վարձակալության է (կամ պարունակում է վարձակալություն): Սա տեղի ունի, եթե պայմանագիրը վճարումների դիմաց որոշ ժամանակահատվածով փոխանցում է նույնականացված ակտիվի օգտագործման վերահսկողության իրավունքը:

Խումբը բոլոր վարձակալությունների համար կիրառում է ճանաչման և չափման միասնական մոտեցում, բացառությամբ կարճաժամկետ վարձակալությունների և փոքրարժեք ակտիվների վարձակալությունների: Խումբը ճանաչում է վարձակալության գծով պարտավորություններ վճարումներ կատարելու համար, և օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ, որոնք ներկայացնում են հիմքում ընկած ակտիվը օգտագործելու իրավունքը:

Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ

Խումբը ճանաչում է օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ վարձակալության մեկնարկի ամսաթվի դրությամբ (այն ամսաթիվը, երբ հիմքում ընկած ակտիվը հասանելի կդառնա վարձակալի կողմից օգտագործման համար): Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվները չափվում են սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված մաշվածությունը և արժեզրկումից կուտակված կորուստները, և ճշգրտված վարձակալության գծով պարտավորության ցանկացած վերաչափմամբ: Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվների սկզբնական արժեքը ներառում է ճանաչված վարձակալության գծով պարտավորությունների գումարը, սկզբնավորման ցանկացած ուղղակի ծախսումներ, վարձակալության մեկնարկի ամսաթվին կամ դրանից առաջ կատարված վարձավճարները՝ հանած ստացված ցանկացած վարձակալության խրախուսումներ: Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի մաշվածությունը հաշվարկում է գծային հիմունքով գնահատված օգտակար ծառայության ժամկետից և վարձակալության ժամկետից նվազագույնով հետևյալ կերպ:

- ▶ Մեքենա-սարքավորումներ՝ 3-ից 15 տարի
- ▶ Փոխադրամիջոցներ և այլ սարքավորումներ՝ 3-ից 5 տարի

Եթե վարձակալական ժամկետի վերջում վարձակալված ակտիվի սեփականության իրավունքը փոխանցվում է Խմբին կամ դրա արժեքն արտացոլում է գնման օպցիոնի իրագործումը, մաշվածությունը հաշվարկում է օգտագործելով ակտիվի գնահատված օգտակար ծառայության ժամկետը: Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվները նույնպես ենթակա են արժեզրկման գնահատման:

Վարձակալության գծով պարտավորություններ

Վարձակալության մեկնարկի ամսաթվի դրությամբ Խումբը ճանաչում է վարձակալության գծով պարտավորությունը վարձակալության ժամկետի ընթացքում վճարման ենթակա վարձավճարների ներկա արժեքով: Վարձավճարները ներառում են հաստատուն վճարումները (ներառյալ ըստ էության հաստատուն վճարումները)՝ հանած վարձակալության ցանկացած ստացվելիք խրախուսումները, վարձակալության փոփոխուն վճարումները, որոնք կախված են ինդեքսից կամ դրույքից և գումարները, որոնք սպասվում է, որ կվճարվեն վարձակալի կողմից՝ մնացորդային արժեքի երաշխիքի ներքո: Վարձավճարները ներառում են նաև գնման օպցիոնի իրագործման գինը, երբ Խումբը խելամոռն է համոզված է, որ կիրագործի այդ օպցիոնը, և վարձակալությունը դադարեցնելու հետ կապված տուգանքների վճարումներ, եթե վարձակալության ժամկետն արտացոլում է Խմբի վարձակալությունը դադարեցնելու օպցիոնի իրագործումը:

38. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականությունների ամփոփ նկարագիրը (շարունակություն)**ձ) Վարձակալություն (շարունակություն)**

Փոփոխություն վարձավճարներ, որոնք կախված չեն ինդեքսից կամ դրույքից, ճանաչվում են որպես ծախս այն ժամանակաշրջանում, որի ընթացքում տեղի է ունենում այդ վճարումներին հանգեցնող դեպքը կամ իրավիճակը (բացառությամբ այն դեպքերի, երբ դրանք կատարվել են պաշարների ստացման նպատակով):

Վարձավճարների ներկա արժեքը հաշվարկելիս խումբը օգտագործում է վարձակալության մեկնարկի ամսաթվին լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքը, քանի որ վարձակալությամբ ենթադրվող տոկոսադրույքը հնարավոր չէ հեշտությամբ որոշել: Մեկնարկի ամսաթվից հետո վարձակալության գծով պարտավորության գումարը ավելացվում է՝ վարձակալության գծով պարտավորության տոկոսը արտացոլելու համար, և նվազեցվում է՝ կատարված վարձավճարները արտացոլելու համար: Ավելին, վարձակալության գծով պարտավորության հաշվեկշռային արժեքը վերաչափվում է, եթե տեղի են ունենում վերափոխումներ, վարձակալության ժամկետի փոփոխություն, վարձավճարների փոփոխություն (օր.՝ ապագա վճարումների փոփոխություն պայմանավորված այդ վարձավճարները որոշելու համար օգտագործված ինդեքսի կամ դրույքի փոփոխությամբ) կամ հիմքում ընկած ակտիվի գնման օպցիոնի գնահատումներում փոփոխություն:

Կարճաժամկետ վարձակալություններ և փոքրարժեք ակտիվների վարձակալություններ

Խումբը մեքենաների և սարքավորումների իր կարճաժամկետ վարձակալությունների նկատմամբ (այսինքն՝ այն վարձակալությունները, որոնց վարձակալության ժամկետը մեկնարկի ամսաթվից 12 ամիս և պակաս է, և որոնք չեն պարունակում գնման օպցիոն) կիրառում է կարճաժամկետ վարձակալությունների ճանաչման բացառությունը: Խումբը նաև կիրառում է փոքրարժեք ակտիվների վարձակալությունների ճանաչման բացառությունը այն գրասենյակային գույքի վարձակալությունների նկատմամբ, որոնց արժեքը, ենթադրվում է, որ փոքր է: Կարճաժամկետ վարձակալություններին և փոքրարժեք ակտիվներին վարձակալություններին վերաբերող վարձավճարները գծային հիմունքով ծախս են ճանաչվում վարձակալության ժամկետի ընթացքում:

դ) Ընթացիկ և ոչ ընթացիկ դասակարգում

Խումբը ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում ակտիվները և պարտավորությունները ներկայացնում է ընթացիկ / ոչ ընթացիկ դասակարգման հիման վրա: Ակտիվը ընթացիկ է, երբ այն.

- ▶ Ակնկալվում է իրացվել կամ նախատեսված է վաճառքի կամ սովորական գործառնական փուլի ընթացքում սպառման համար, կամ
- ▶ Պահվում է հիմնականում առևտրային նպատակով, կամ
- ▶ Ակնկալվում է իրացվել հաշվետու ժամանակաշրջանից հետո 12 ամսվա ընթացքում, կամ
- ▶ Դրամական միջոց է կամ դրամական միջոցների համարժեք՝ բացառությամբ, երբ ակտիվի փոխանակումը կամ օգտագործումը, պարտավորություն մարելու նպատակով, սահմանափակված է հաշվետու ժամանակաշրջանից հետո նվազագույնը 12 ամսվա ընթացքում:

Բոլոր մնացած ակտիվները ճանաչվում են որպես ոչ ընթացիկ:

Պարտավորությունը ընթացիկ է, երբ.

- ▶ Այն ակնկալվում է մարվել սովորական գործառնական փուլի ընթացքում, կամ
- ▶ Այն հիմնականում պահվում է առևտրային նպատակով, կամ
- ▶ Ենթակա է մարման հաշվետու ժամանակաշրջանից հետո 12 ամիսների ընթացքում, կամ
- ▶ Չկա անվերապահ իրավունք՝ հետաձգելու պարտավորության մարումը հաշվետու ժամանակաշրջանից հետո նվազագույնը 12 ամիս:

Խումբը դասակարգում է բոլոր մնացած պարտավորությունները որպես ոչ ընթացիկ:

Հետաձգված հարկային ակտիվները և պարտավորությունները դասակարգվում են որպես ոչ ընթացիկ ակտիվներ և պարտավորություններ:

**38. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականությունների ամփոփ նկարագիրը
(շարունակություն)**

Ճ) Փոխառության ծախսեր

Փոխառության ծախսերը, որոնք անմիջականորեն վերագրելի են ակտիվի ձեռքբերմանը, կառուցմանը կամ արտադրությանը, որին անպայմանորեն անհրաժեշտ է ժամանակի մի զգալի հատված՝ ըստ իր նշանակության օգտագործմանը կամ վաճառքին պատրաստ լինելու համար (որակավորվող ակտիվին), կապիտալացվում են որպես համապատասխան ակտիվի արժեքի մաս: Փոխառության ծախսերը բաղկացած են տոկոսներից և այլ ծախսերից, որոնք կազմակերպությունը կրում է միջոցների փոխառության հետ կապված:

Այն դեպքերում, երբ միջոցները փոխառվում են հատուկ ծրագրի ֆինանսավորման համար, կապիտալիզացված գումարը ներկայացնում է փոխառության իրական կատարված ծախսերը: Երբ ծրագրի ֆինանսավորման համար օգտագործված միջոցները ընդհանուր փոխառությունների մաս են կազմում, կապիտալիզացված գումարը հաշվարկվում է՝ օգտագործելով տվյալ ժամանակահատվածի ընթացքում Խմբի համապատասխան ընդհանուր փոխառությունների համար կիրառվող տոկոսադրույքների միջին կշռված մեծությունը:

Փոխառության բոլոր մյուս ծախսերը ճանաչվում են շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում այն ժամանակահատվածում, երբ դրանք տեղի են ունենում: